

2020-05-27

Raport o stanie Gminy Orzysz

Na podstawie art. 28aa ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 roku poz. 713) Burmistrz Orzysza przedstawia niniejszym raport o stanie Gminy Orzysz w roku 2019.

Burmistrz Orzysza Zbigniew Włodkowski

Spis treści

Wstęp	9
Demografia	11
Ludność na podstawie rejestru mieszkańców i ewidencji ludności	11
Prognoza demograficzna do 2030 roku	12
Wnioski	14
Zagospodarowanie przestrzenne	15
Zmiany przepisów i procedur dotyczących planowania przestrzennego	15
Prace analityczne podjęte w obszarze planowania w 2019 r.	15
Decyzje administracyjne związane z procesem inwestycyjnym w 2019 roku:.....	15
Wnioski	16
Ochrona środowiska i przyrody	17
Program Ochrony Środowiska	17
Jakość powietrza	17
Program usuwania Azbestu	18
Gospodarka Odpadami	18
Program opieki nad bezdomnymi zwierzętami	20
Melioracje	21
Wnioski	21
Transport i komunikacja	22
Transport drogowy	22
Transport kolejowy	23
Komunikacja publiczna	24
Infrastruktura rowerowa , piesza	24
Wnioski	24
Gospodarka komunalna	26
Zaopatrzenie gminy w ciepło, energię i paliwa	26

Zaopatrzenie w wodę	26
System kanalizacji.....	26
Masterplan dla gminy Orzysz	27
Ciepłownictwo	28
Inwestycje wykonane w 2019 roku	28
Energia elektryczna.....	29
Oświetlenie.....	29
Zaopatrzenie w gaz.....	29
Cmentarze	29
Wnioski	31
Gospodarka, turystyka i promocja	32
Centrum Obsługi Inwestora.....	32
7 Cudów Mazur – promocja gospodarcza obszaru Krainy Wielkich Jezior Mazurskich.....	33
Rozwój przedsiębiorczości	34
Bezrobocie	34
Turystyka.....	35
Centrum Informacji Turystycznej	37
Promocja turystyczna.....	37
Budowanie i umacnianie marki „Orzysz Wojskowa Stolica Polski”	37
Marka „Orzysz Wędkarskie Serce Mazur”	38
Marka „Orzysz Naturalnie”	39
Wnioski	39
Obszary wiejskie	41
Kultura i dziedzictwo narodowe	43
Instytucje kultury	43
Dom Kultury i Biblioteka	43
Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej	44
Ochrona zabytków	47

Wnioski	48
Oświata	49
Kadra pedagogiczna i niepedagogiczna	50
Doskonalenie nauczycieli	50
Wyniki nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Warmińsko – Mazurskiego Kuratora Oświaty	51
Opieka nad dziećmi do lat trzech	51
Wychowanie przedszkolne	52
Szkoły podstawowe	53
Gimnazja	54
Etaty wsparcia	54
Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz działania profilaktyczne:	54
Dowożenie uczniów do szkół, w tym niepełnosprawnych	55
Programy i projekty edukacyjne realizowane w roku 2019	56
Kształcenie młodocianych pracowników	56
Finansowanie edukacji	57
Wnioski	58
Mieszkalnictwo	60
Remonty	60
Program oddłużania mieszkań gminnych	61
Wnioski	62
Zdrowie i pomoc społeczna	63
Ochrona zdrowia	63
Programy profilaktyczne	64
Profilaktyka uzależnień	64
Polityka senioralna	67
Uniwersytet Trzeciego Wieku w Orzyszu	67

Rada Seniorów Gminy Orzysz	67
Pomoc społeczna	68
Projekt „Socjodrama jako narzędzie profilaktyki przemocy”	72
Środowiskowy Dom Pomocy Społecznej	72
Wnioski	74
Bezpieczeństwo publiczne	75
Policja	75
Monitoring w mieście	75
Krajowa mapa zagrożeń	76
Ochrona przeciwpożarowa	76
Obrona cywilna	77
Zarządzanie kryzysowe	78
Wnioski	79
Sport, kultura fizyczna i rekreacja	80
Instytucje sportowe	80
Inwestycje w bazę sportową	81
Baza sportowa	81
Imprezy i wydarzenia sportowe	82
Wnioski - największe problemy	82
Majątek gminy	83
Stan mienia gminnego	83
Zarządzanie gminą	86
Władze gminy	86
Burmistrz Orzysz - organ wykonawczy	86
Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Orzysz	86
Urząd Miejski w Orzyszu – aparat pomocniczy Burmistrza	86
Rada Miejska w Orzyszu – organ stanowiący gminy	87
Realizacja uchwał Rady Miejskiej w Orzyszu	87
Gminne instytucje	88

Przynależność do stowarzyszeń, korporacji i związków	88
Współpraca krajowa i zagraniczna	89
Budżet obywatelski	89
Partycypacja społeczna	89
Polityka informacyjna	90
Wnioski	90
Załącznik nr 1 do Raportu: Inwestycje w 2019 roku	90

Wstęp

Kolejny „Raport o stanie gminy” tym razem za rok 2019 uwiadamia nam kilka stałych trendów w naszej gminie np. demograficznych, natężeniu ruchu turystycznego, poziomu bezrobocia czy intensywności pozyskiwania funduszy zewnętrznych, a co za tym idzie poziomu inwestycji. Tak jak możemy cieszyć się pozytywnymi danymi w obszarze stałego poziomu bezrobocia (ok. 5%), wyborem Orzysza przez turystów, jako miejsca docelowego wypoczynku i stale dopisującym nam szczęściem przy złożonych aplikacjach do funduszy unijnych i krajowych to mogą niepokoić dane demograficzne. Stale zmniejszająca się liczba mieszkańców, szczególnie dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym przy tym ujemny wskaźnik urodzeń do zgonów może budzić niepokój. Sygnalizuje to potrzebę utrzymania polityki senioralnej przez samorząd na wciąż wysokim poziomie, ale też mocniejsze zwrócenie uwagi na potrzeby dzieci i młodzieży. Główne kierunki działań samorządu powinny koncentrować się w umożliwieniu atrakcyjnej i na wysokim poziomie edukacji ponadpodstawowej z możliwością kształcenia zawodowego w Orzyszu, a także atrakcyjnej oferty popołudniowej i weekendowej.

W podsumowaniu roku 2019 trudno nie odnieść się do szeregu inwestycji, które systematycznie poprawiają wizerunek gminy, a także bezpieczeństwo i komfort życia mieszkańców Orzysza i naszych wsi. Przy wsparciu funduszy zewnętrznych wybudowano kolejne odcinki sieci wodnokanalizacyjnej w Mikoszach, Grądach, Okartowie i ulicy Leśnej oraz złożyliśmy wniosek na dofinansowanie sieci Wod-Kan we wsi Pianki. W kolejnych wsiach (Mikosze i Gaudynki) wybudowane zostały świetlice wiejskie. Dokonaliśmy uzupełnienia oświetlenia we wsiach (Ogródek, Odoje, Rostki Skomackie). Dokonaliśmy też wymiany oświetlenia na ledowe ulice Wojska Polskiego, Kanałowa i Słowackiego. Zakupiliśmy nowy samochód ratowniczo – gaśniczy i łódź ratowniczą dla OSP. W Orzyszu uruchomiony został zintegrowany z policją system monitoringu składający się z 41 kamer.

Wysiłkiem pracowników MOSiR przy wsparciu grantów z Urzędu Marszałkowskiego rozpoczęta została modernizacja stadionu miejskiego, która kontynuowana będzie w następnych latach. Fundusz sołecki wsparł budowę kilku siłowni plenerowych i placów zabaw przy świetlicach wiejskich, a z funduszy Ministerstwa Sportu wybudowana została Otwarta Strefa Aktywności przy ZSP w Okartowie.

W 2019 roku dzięki dobrze przygotowanym projektom i wnioskom otrzymaliśmy dofinansowanie na modernizację części parteru ratusza na bibliotekę miejską i remont pomieszczeń piwnicznych w ratuszu z przeznaczeniem na świetlicę socjoterapeutyczną. Inwestycje te zakończą remont budynku ratusza.

Bardzo cieszy też fakt, iż poziom motywacji mieszkańców do aktywności społecznej nie maleje. Grupy formalne jak i nieformalne mieszkańców miasta i wsi działają jak nigdy dotąd zagospodarowując z funduszy sołeckich, gminnego programu „Wspólne podwórko”, Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej czy programu „Działaj lokalnie” przestrzenie wokół budynków wielorodzinnych i świetlic wiejskich.

W przedłożonym Państwu dokumencie rysuje się kilka kierunkowych wniosków:

- w ramach Gminnej Polityki Społecznej należy systemowo stymulować rozwój społecznej aktywizacji i zaspokojenia potrzeb młodzieży szkół ponadpodstawowych;
- wzorem szkoły w Okartowie należy dążyć do rozszerzenia oferty edukacyjno – opiekuńczej ZSP w Dąbrówce, co odpowie na potrzeby społeczne mieszkańców a zarazem zmniejszy nakłady oświatowe gminy;

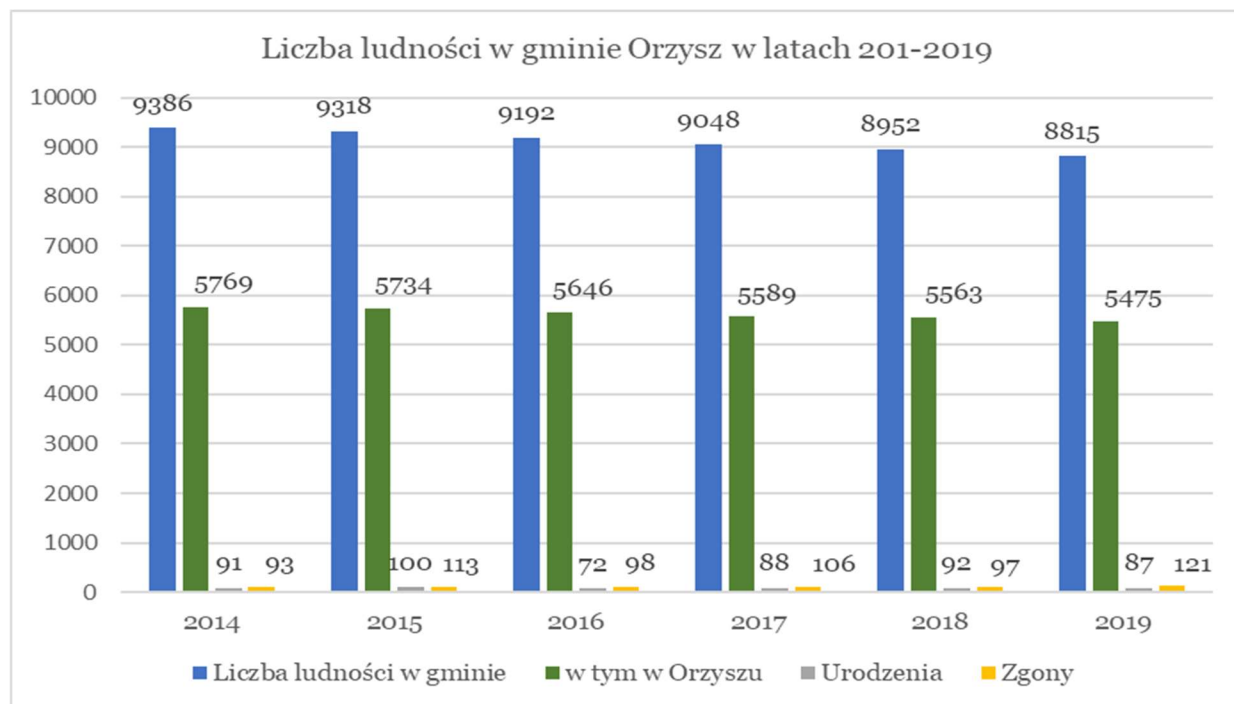
- zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie dostarczenia ciepła do budynków wielorodzinnych oraz bieżącej wody i odbioru ścieków połączone z modernizacją oczyszczalni ścieków wymaga sprawnego zarządzania, zintegrowania zasobów sił i środków co gwarantuje inkorporacji spółek;
- sposobem na niwelowanie problemów demograficznych gminy jest zintensyfikowanie działań w obszarze budownictwa wielo i jednorodzinnego, co może zachęcić do wyboru gminy Orzysz jako miejsca stałego zamieszkania.

Zapraszam do lektury niniejszego dokumentu. Zachęcam do dyskusji nad przyjętymi politykami, strategiami i programami. Państwa uwagi, propozycje i spostrzeżenia są dla mnie cennym źródłem wiedzy, jak Gmina Orzysz ma wyglądać jutro, pojutrze, za kilka lat...

Demografia

Ludność na podstawie rejestru mieszkańców i ewidencji ludności

W okresie od początku do końca 2019 r. liczba mieszkank i mieszkańców gminy zmniejszyła się o 137 osób, czyli o 1,5% przez co na dzień 31 grudnia 2019 r. spadła i wynosiła 8 815 osób, w tym 4 410 kobiety i 4405 mężczyzn.

W odniesieniu do poszczególnych kategorii wiekowych:

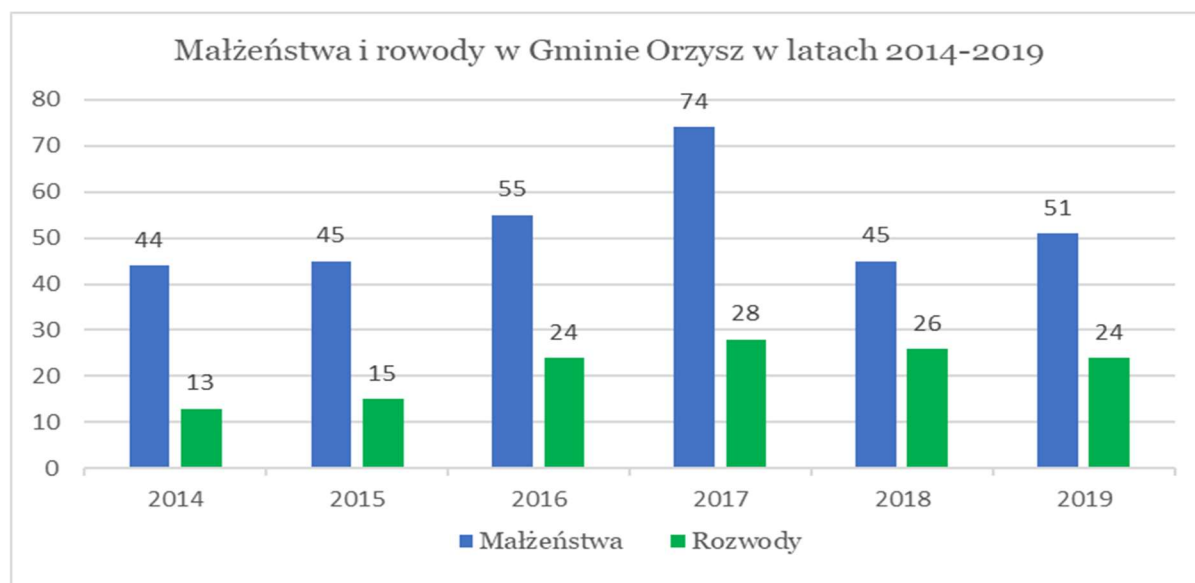
- liczba mieszkank w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej) wynosiła 658 osób, a liczba mieszkańców – 1355,
- liczba mieszkank w wieku produkcyjnym (15-59 lat) wynosiła 2 568 osób, a liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym (15-64) wynosiła 5 670,
- liczba mieszkank w wieku poprodukcyjnym wynosiła 1 184, a liczba mieszkańców: 1 791.

Na początku 2019 r. na terenach miejskich mieszkało 5563 osób, a na terenach wiejskich 3389 osób. Na koniec 2019 r. dane te przedstawiały się następująco: 5 475 osób w mieście i 3340 na terenach wiejskich. Zmniejszenie liczby mieszkańców nominalnie było blisko dwa razy większe w mieście 88 osoby niż na terenach wiejskich 49. Zestawienie procentowe wskazuje, że stanowiło to odpowiednio 1,6% i 1,4%, co oznacza, że tereny zarówno miejskie jak i wiejskie wyludniają się w tym samym tempie. W roku poprzednim proporcja procentowego udziału wskazywała, iż wyludnienie terenów wiejskich jest dwa razy większe.

W 2019 r. narodziło się w 87 dzieci, w tym 44 dziewczynek i 43 chłopców. To o 5-cio dzieci mniej niż w roku poprzednim. Co ciekawe urodziło się dziewczynek o 4 więcej niż w roku poprzednim i odpowiednio o 9 chłopców mniej. Najpopularniejsze imiona nadawane chłopcom to Filip i Szymon, zaś dziewczynkom Zofia i Hanna.

W tym czasie zmarło 121 osób, w tym 54 kobiet i 67 mężczyzn. W porównaniu do roku poprzedniego to aż o 24 osoby więcej. Wobec tego przyrost naturalny w 2019 r. był ponownie ujemny, wyniósł -34 i był najniższy od lat. Najczęstsze przyczyny zgonów to: niewydolność sercowo-krążeniowa.

Liczba zawieranych małżeństw od 2014 roku oscyluje wokół 45-55 rocznie. Wyjątkiem był rok 2017, gdy zawarto aż 74 małżeństwa.

Na przestrzeni ostatnich 5 lat szybko wzrastała w gminie liczba rozwodów i obecnie utrzymuje się na poziomie ok. 25, w roku 2019 było ich 24, co stanowiło 47% zawartych w tym roku małżeństw.

Corocznie Burmistrz Orzysza występuje z wnioskiem o uhonorowanie par, które wspólnie przeżyły 50 lat w związku małżeńskim. W 2018 roku były to 13 (22) pary, którym Burmistrz wręczył odznaczenia Prezydenta RP z wieloletnie pożycie. Uroczystości Złotych Godów towarzyszy zawsze podniosła atmosfera i wzruszenie jubilatów. Dodatkowo co roku Burmistrz Orzysza honoruje mieszkańców gminy, którzy obchodzą w danym roku jubileusz 90-tych urodzin.

Prognoza demograficzna do 2030 roku

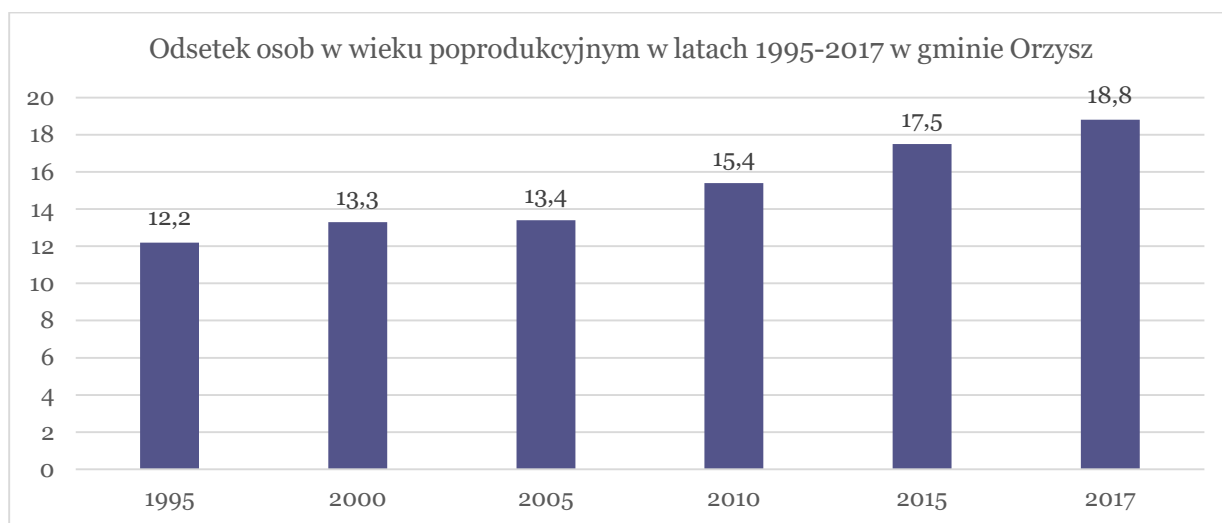
Wskaźniki demograficzne w gminie Orzysz na przestrzeni ostatnich lat podobnie jak w całym kraju, Województwie Warmińsko-Mazurskim oraz Powiecie Piskim wskazują systematyczne zmniejszenie liczby mieszkańców oraz zwiększenie obciążenia demograficznego, czyli zwiększenia liczby osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym.

W roku 2018 Biuro ds. pomocy integracji społecznej Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie na podstawie „Prognozy ludności gmin na lata 2017-2030” Głównego Urzędu Statystycznego opracowała Wybrane dane demograficzne prognozowane dla gmin Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Dla Gminy Orzysz wybrane prognozy z tego opracowania prezentowane są poniżej.

Prognozowana liczba mieszkańców gminy na przestrzeni kolejnych 11 lat spadnie o 681 osób tj. o 7,6%. Obecnie rocznie spadek ludności sięga ponad 1%, prognoza zakłada więc spowolnienie dynamiki spadku liczby mieszkańców.

Nie przerywając od roku 1995 w gminie Orzysz notowany był najwyższy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym na tle całego Powiatu Piskiego.

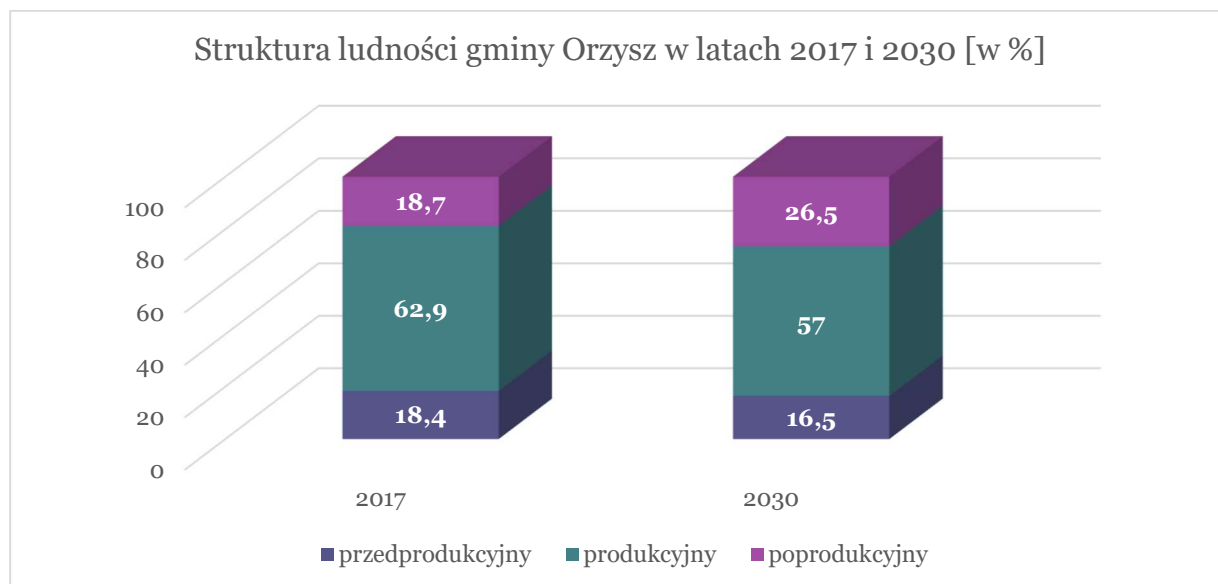
Trudno ocenić w jakim stopniu wskaźnik determinuje wojskowy charakter miasta i obniżony wiek emerytalny dla służb mundurowych. Jednak prezentowane dane wskazują również na dużą dynamikę wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym względem pozostałych grup tj. przedprodukcyjnej i produkcyjnej.

Prognoza wskazuje na utrzymanie trendu zaobserwowanego w latach ubiegłych.

Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2017-2030 w gminie Orzysz			
2017	2020	2025	2030
18,7	21,1	24,0	26,5

W roku 2030 co czwarta osoba w gminie będzie w wieku poprodukcyjnym, a odsetek osób w wieku 80+ w ogólnej liczbie mieszkańców utrzymujący się do 2025 roku na wyrównanym poziomie do 4,3 w roku 2030 osiągnie 5,5. Wskazuje to na postępujący proces starzenia się społeczeństwa gminy, charakterystyczny dla całego kraju.

Zmianie ulegnie struktura wiekowa mieszkańców. Strukturę z roku 2017 i prognozowaną na 2030 prezentuje poniższa grafika.

Widoczny jest spadek zarówno odsetka osób młodych w wieku przedprodukcyjnym jak też osób w wieku produkcyjnym. Sygnalizuje to potrzebę dostosowania zakresu usług publicznych i społecznych ze strony samorządu lokalnego, ale również regionalnego oraz państwa. Starzejące się społeczeństwo wymagać będzie powołania i rozwoju instytucji ochrony zdrowia, wsparcia osób niepełnosprawnych i starszych osób samotnych. Wyzwaniem będzie również jak najdłuższe utrzymanie osób w aktywności zawodowej, fizycznej i społecznej. Działania muszą być kompleksowe, systemowe i już wdrażane w postaci przemyślanej polityki senioralnej.

Wnioski

- 1) Liczba mieszkańców gminy systematycznie spada i w perspektywie do 2030 roku będzie nadal spadać.
- 2) W 2019 roku przyrost naturalny był najniższy w całym badanym okresie -34, a jego wartość pozostaje niezmiennie ujemna.
- 3) Liczba rozwodów jest nadal wysoka i stanowi blisko połowę wszystkich zawieranych małżeństw w każdym roku.
- 4) Społeczeństwo gminy jest stosunkowo najstarsze w powiecie, zaś w 2030 roku już co czwarty mieszkaniec będzie w wieku poprodukcyjnym, a co dwudziesty będzie w wieku 80 lat i więcej.
- 5) Rysuje się potrzeba spójnej i kompleksowej polityki senioralnej na poziomie gminy, regionu i państwa.

Zagospodarowanie przestrzenne

Zmiany przepisów i procedur dotyczących planowania przestrzennego

Polityka przestrzenna stanowi zadanie własne gminy, a zasady jej prowadzenia określa ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 293). Po unieważnieniu wszystkich planów zagospodarowania przestrzennego w 1998 roku gminy na nowo zmuszone zostały do opracowania dokumentów planistycznych. Kierunki i założenia polityki przestrzennej określa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W gminie Orzysz obowiązuje aktualne Studium ustalone uchwałą Nr XIII/89/99 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 28 grudnia 1999 roku. Ostatnia aktualizacja Studium miała miejsce w 27 lipca 2016 r. uchwałą Nr XXVI/183/16 Rady Miejskiej w Orzyszu. Dopiero na podstawie aktualnego Studium można przystąpić do ustalenia planu, dokonuje tego Rada Miejska w drodze uchwały. Ustalenie planu jest procesem żmudnym, złożonym, długotrwałym i przede wszystkim kosztownym. W roku 2018 gmina Orzysz posiadała 23 ważnych miejscowych planów zagospodarowania dla obszarów: miasto Orzysz, obręb Wierzbiny, Ogródek, Kamieńskie, Odoje, Nowe Guty, Okartowo, Góra, Mikosze, Ublik, Cierzpięty, Dziubiele – Suchy Róg. Plany obejmowały powierzchnię ok. 8183 ha co stanowi około 23% obłożenia planami całej powierzchni gminy.. Należy podkreślić, że jest to wysoki stopień pokrycia planami względem innych gmin w kraju.

Prace analityczne podjęte w obszarze planowania w 2019 r.

Uchwalone plany zagospodarowania na przestrzeni czasu tracą swoją aktualność względem oczekiwań i potrzeb mieszkańców, w tej sytuacji mieszkańcy występują z wnioskami o zmianę planu. Burmistrz raz na 5 lat dokonuje obowiązkowo analizy składanych wniosków i ocenia ich zasadność pod kątem potrzeby podjęcia prac nad zmianami w obowiązujących planach.

Ostatnią analizę przedkładanych przez mieszkańców wniosków przeprowadzono w 2018 roku. Uchwałą Nr LI/372/18 z dnia 23.04.2018 r. Rada Miejska w Orzyszu przyjęła wyniki „Analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Orzysz. W 2019 roku została przeprowadzona analiza zasadności przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obrębach geodezyjnych Pianki, Grądy, Aleksandrowo gm. Orzysz.

W 2019 roku wpłynęło 50 (197) wniosków o zmianę/opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W 2019 roku przyjęto Uchwałę Nr X/61/19 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 29 maja 2019 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części miasta Orzysz oraz Uchwałę Nr III/53/19 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 24 kwietnia 2019 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części gminy Orzysz w obrębie geodezyjnym Ogródek.

W trakcie procedury jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obrębach geodezyjnych Pianki, Grądy, Aleksandrowo gm. Orzysz (Uchwała nr V/34/19 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 27 lutego 2019 r.)

Planowanymi do opracowania miejscowymi planami w 2020 roku jest część obrębu Góra oraz część miejscowości Klusy.

Decyzje administracyjne związane z procesem inwestycyjnym w 2019 roku:

Na obszarach, na których nie ustalono planu Burmistrz dokonuje weryfikacji planowanych inwestycji w trybie decyzji o warunkach zabudowy lub ustalenia celu publicznego. W roku wydano:

- decyzji o warunkach zabudowy – ilość 60 (61)
- decyzji o ustaleniu celu publicznego – ilość 9 (9)

Główną funkcją wydawanych decyzji administracyjnych ustalających warunki zabudowy w 2019 r. była funkcja mieszkaniowa jednorodzinna.

W przypadku inwestycji w obszarze objętym planem zagospodarowania wystarczy uzyskać wypisy i wyrysy/zaświadczenia z planu, określające czy dany rodzaj inwestycji jest możliwy do zrealizowania. Łącznie wydano w 2019 r. 386 (377) jego typu dokumentów.

Wnioski

- 1) Gmina Orzysz posiada aktualne obowiązujące plany zagospodarowania dla wszystkich ważniejszych obszarów inwestycyjnych w gminie.
- 2) Powierzchnia objęta planami to 8183 ha co stanowi około 23% całości obszaru gminy. W kraju 30% obszaru jest objęte planami zagospodarowania.
- 3) Gmina prowadzi opracowania dla kolejnych obszarów w celu ustalenia szczegółowych zasad zagospodarowania.
- 4) Ilość wydawanych wypisów, wyrysów oraz decyzji lokalizacyjnych świadczy o sporym zainteresowaniu inwestorów terenami w gminie Orzysz.
- 5) Najczęstszą inwestycją, dla której prowadzone są postępowania, jest zabudowa jednorodzinna.

Ochrona środowiska i przyrody

Program Ochrony Środowiska

W 2019 roku sporządzono „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Orzysz na lata 2019 – 2022 z perspektywą do 2026 r.”. Dokument, został opracowany zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz.U. 2019 r. poz. 1396 ze zm.), uwzględniając część strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” dotyczących Ochrony Środowiska. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Orzysz jest podstawowym dokumentem koordynującym działania na rzecz ochrony środowiska na terenie gminy. Zawiera cele i zadania, które powinna realizować gmina jak i inne podmioty w celu ochrony środowiska w jej granicach administracyjnych.

W niniejszym dokumencie dokonano oceny aktualnego stanu środowiska oraz przeanalizowano możliwości jego poprawy na terenie gminy Orzysz z uwzględnieniem dziesięciu obszarów interwencji:

- Ochrona klimatu i jakości powietrza (5.1),
- Zagrożenia hałasem,
- Pole elektromagnetyczne,
- Gospodarowanie wodami,
- Gospodarka wodno-ściekowa,
- Zasoby geologiczne,
- Gleby,
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
- Zasoby przyrodnicze,
- Zagrożenia poważnymi awariami.

Każdy z dziesięciu wyżej wymienionych obszarów zawiera podsumowanie i analizę SWOT, której celem jest ukazanie mocnych stron gminy oraz tych, które wymagają interwencji - słabych stron. Analiza ukazuje również szanse na poprawę stanu środowiska oraz zagrożenia, które mogą wpłynąć na nie negatywnie.

Na terenie gminy Orzysz planowane jest wykonanie 15 zadań, w celu poprawy stanu środowiska. Do zadań przypisano wskaźniki, które ułatwią prowadzenie monitoringu realizacji POŚ oraz będą stanowiły podstawę przygotowywania raportu z jego wykonania.

W 2019 roku udzielono również 3 dotacji w wysokości 2 000,00 zł na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

Jakość powietrza

W gminie Orzysz, jak i najbliższej okolicy nie ma zlokalizowanej stacji pomiarowej w zakresie jakości powietrza. Przyjmuje się, że położenie w strefie „zielonych płuc Polski” gwarantuje czyste i dobrej jakości powietrze. Jednakże należy mieć świadomość, iż w okresie grzewczym, przy szczególnych warunkach atmosferycznych jakość powietrza może być niższa w niektórych lokalizacjach. W 2019 roku przyjęto w formie uchwały zasady udzielania dotacji celowej z budżetu Gminy Orzysz na zadania służące ochronie powietrza, polegające na wymianie nieekologicznych źródeł ogrzewania na proekologiczne w budynkach mieszkalnych położonych na terenie Gminy Orzysz – w 2019 roku udzielono 6 dotacji w wysokości 1 000,00 zł na wymianę źródła ciepła. Program kierowany jest dla wszystkich osób zamierzających wymienić kocioł na ekologiczny (minimum 5 klasy), zarówno właścicieli domów jedno i wielorodzinnych. Program obejmie również osoby budujące nowe domy, które zamiast tradycyjnego „kopciucha” zechcą zamontować ekologiczne źródło ciepła. Działania podjęte przez gminę są uzupełnieniem działań rządowego Programu „Czyste Powietrze”.

W celu zmniejszenia emisji CO₂ do atmosfery zaplanowana jest budowa nowej ekologicznej Ciepłowni i sieci ciepłowniczych w Orzyszu. Wniosek w tej sprawie na ponad 20 mln zł został złożony w 2019 roku.

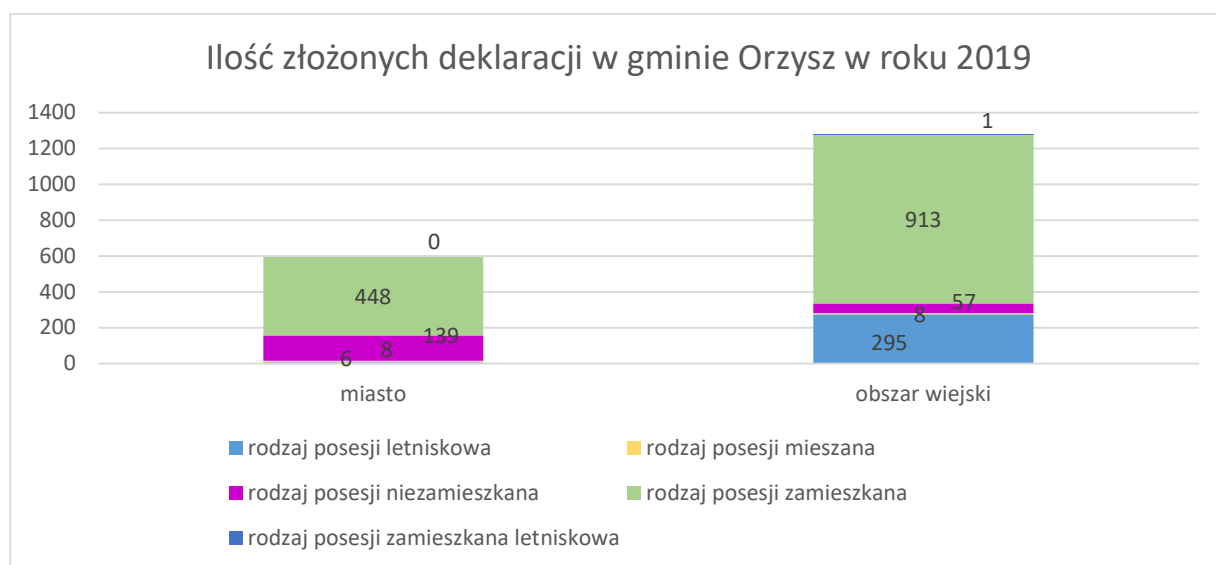
Program usuwania Azbestu

W 2019 roku zadania Gminy Orzysz z zakresu usuwania azbestu z terenu gminy przejął Mazurski Związek Międzygminny Gospodarka Odpadami. Według sprawozdania za rok 2019 w naszej gminie zdemontowano i unieszkodliwiono 4,37 t azbestu. Azbest pochodził z 2 gospodarstwa domowego znajdujących się na terenie gminy. Przed rokiem 2018 gmina realizowała to zadanie samodzielnie sięgając po dofinansowanie na usunięcie i utylizację azbestu. W latach 2014-2018 zebrano 105.493t azbestu, co stanowi 20% całości zaewidencjonowanego azbestu na terenie gminy. wydatkując na ten cel kwotę 56 390,27zł, z czego 47 931,70zł (84,9%) pozyskaną z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Olszynie. Z Programu skorzystało wówczas 61 gospodarstw domowych.

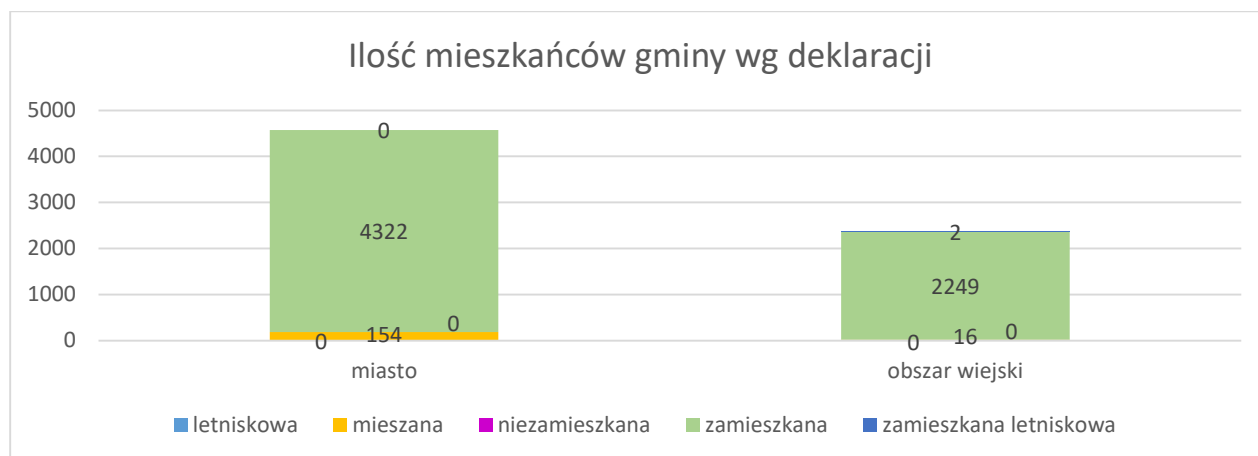
Gospodarka Odpadami

Gospodarkę odpadami na terenie gminy Orzysz prowadzi Międzygminny Związek Gospodarki Odpadami zrzeszający 12 samorządów z terenu WJM. Samorządy wspólnie zbudowały instalacje regionalną zbiórki i segregacji odpadów w Spytkowie.

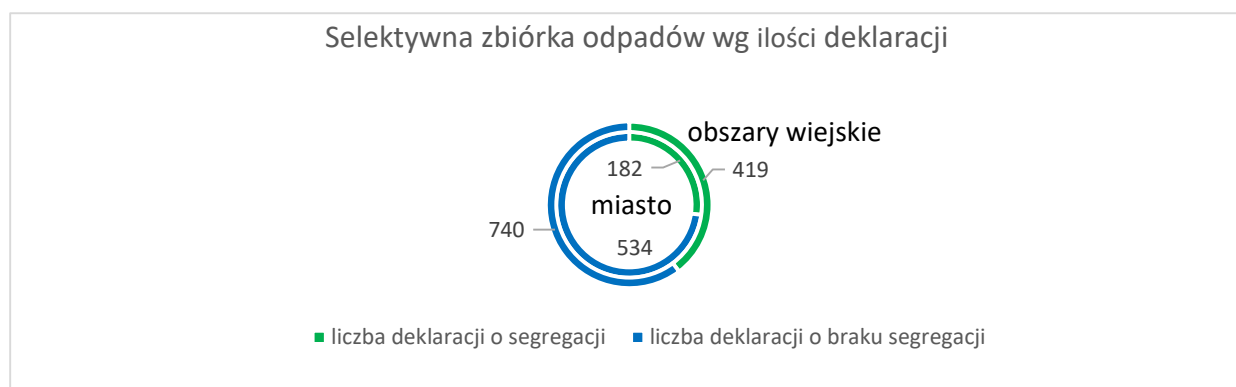
W gminie Orzysz złożono łącznie 1875 (1870) deklaracji, które objęły 6743 (6936) osób, to stanowi 76,5 (77,5)% ogółu mieszkańców. Ponad dwukrotnie więcej deklaracji złożono na terenach wiejskich 1274 (1275), podczas gdy w mieście 601 (595). 301 deklaracji złożono dla zabudowy letniskowej, zlokalizowanej głównie na terenach wiejskich. Prawie 140 posesji w mieście Orzysz zgłoszonych jest jako niezamieszkałe, tzn. że są to podmioty handlu, produkcji i usług. Na terenach wiejskich takich deklaracji było prawie trzykrotnie mniej – 57.

Ilość złożonych deklaracji jest odwrotnie proporcjonalna do ilości osób objętych zbiórką odpadów. Ogółem 76,5% mieszkańców jest ujęta w zgłoszonych deklaracjach zbiórki odpadów. W mieście jest to 4476 (4567) mieszkańców, tj. 83,4 (82,1)% zaś na obszarach wiejskich dwa razy mniej, bo 2267 (2369) mieszkańców, co stanowi 67,9 (70)% mieszkańców wsi.

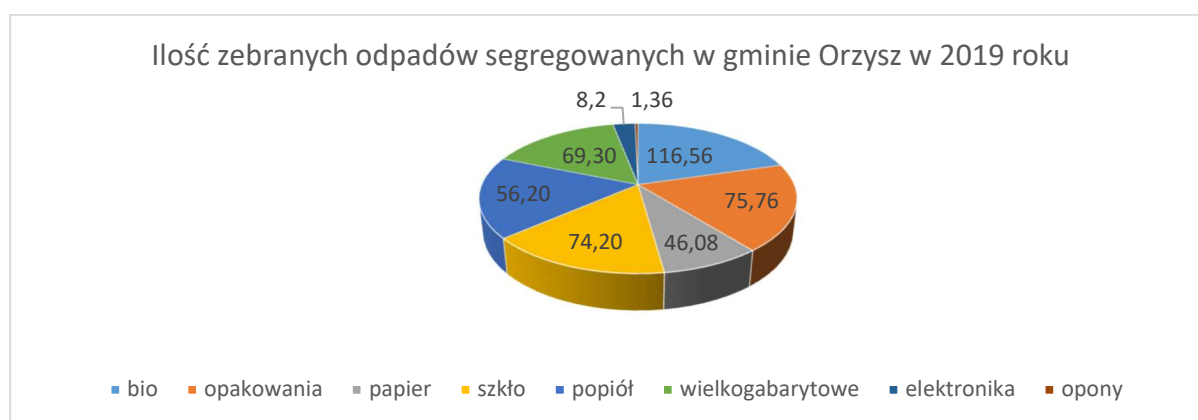

Wśród złożonych wszystkich deklaracji 38,2 (35,8)% gospodarstw zadeklarowało selektywny sposób zbiórki odpadów. Znacznie częściej to gospodarstwa domowe z obszarów wiejskich segregują odpady bo aż 41,9 (40)% z nich, tym czasem w mieście tylko 30,3 (27,2)%.

Trzeba podkreślić duży odsetek gospodarstw na terenach wiejskich gminy Orzysz, które segregują odpady. Teren miasta wymaga jeszcze edukacji i wsparcia w tym zakresie.

Dane o zbiorce segregowanych frakcji wygląda już mniej optymistycznie, gdy przeanalizujemy ilości zbieranych odpadów z terenu gminy. W całości 3018,16 (2971)Mg odpadów zebranych w 2019 roku tylko 14,8 (11)% stanowiły wydzielone frakcje odpadów, które podlegają segregacji i dalszej obróbce i było to łącznie 447,48 (324,9)Mg. Poniższa grafika pokazuje ilość poszczególnych odpadów zebranych z terenu gminy w Mg.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że na terenie gminy funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych przy ulicy Wyzwolenia, gdzie mieszkańcy mogą dostarczyć odpady segregowane i oddać nieodpłatnie. W 2019 roku zebrano tam łącznie 65,68Mg odpadów.

Pełne dane dotyczące ilości odebranych odpadów będą w 2019 roku dopiero po złożeniu przez wszystkie podmioty sprawozdań w tym zakresie, których z uwagi na Covid-19 termin przedłużony został do 30 czerwca 2020 roku. Opracowane wyżej informacje obejmują dane z ZUOK Spytkowo.

Program opieki nad bezdomnymi zwierzętami

Corocznie uchwalany Program ustala zasady wyłapywania i opieki nad bezdomnymi zwierzętami domowymi i gospodarskimi. Program zapewnia realizację zadań takich jak:

- sterylizacja albo kastracja psów umieszczonych w schronisku prowadzonym przez Przedsiębiorstwo Prowadzenia Schronisk dla Bezdomnych Zwierząt Anna Maria Krajewska-Kuncewicz, Bystry 26, 11-500 Giżycko;
- trwałe oznakowanie zwierząt bezdomnych w schronisku, w celu ich identyfikacji;
- uśmiercanie (usypianie) ślepych miotów;
- zapewnienie opieki zwierzęciu, którego właściciel lub opiekun zmarł albo nie może sprawować opieki z przyczyn od niego niezależnych;
- edukacja społeczna dotycząca standardów utrzymywania zwierząt i zapobiegania bezdomności;
- poszukiwanie dotychczasowych właścicieli lub opiekunów zwierząt bezdomnych oraz nowego właściciela lub opiekuna;
- opieka nad kotami wolno żyjącymi w tym ich dokarmianie w okresie jesienno-zimowym oraz kastracja;
- opieka nad zwierzętami poszkodowanymi w wypadkach drogowych oraz w innych sytuacjach, jeśli zwierzęta wymagają pomocy weterynaryjnej.

W roku 2019 na opiekę nad zwierzętami poniesiono następujące koszty:

Lp.	Nazwa wydatku	Wydatki w 2019 [zł]
1.	Oплата za pobyt psów w schronisku	103 493,79
2.	Całodobowa opieka weterynaryjna	220,00
3.	Zakup karmy dla kotów wolnożyjących	768,27
4.	Opieka nad wolnożyjącymi kotami w tym sterylizacja	2 760,00
5.	Zapewnienie miejsca w gospodarstwie	0,00
6.	Usypianie ślepych miotów	0,00
	RAZEM	106 473,79

Gmina Orzysz od lat w wyniku postępowania ofertowego korzysta z usług Przedsiębiorstwa Prowadzenia Schronisk Dla Bezdomnych Zwierząt w Bystym (gm. Giżycko). W/w schronisko spełnia wszystkie wymogi stawiane przez ustawodawcę oraz Powiatowego Lekarza Weterynarii. Podczas pobytu wszystkie zwierzęta u których jest to możliwe zostają zaszczepione oraz zaciępowane. Od 1 stycznia do 31 grudnia z terenu gminy wyłapano 24 psów, w tym 5 szczeniąt z terenu gminy.

Pomoc weterynaryjna dla zwierząt jest udzielana przez podmiot wyłoniony w postępowaniu ofertowym - Gabinet Weterynaryjny „MULTIWET” s.c. W ciągu roku 2019 pomocy po wypadkach komunikacyjnych udzielono 3 zwierzętom. Podjęto sterylizację 25 kotek.

Gmina Orzysz w zeszłym roku zakupiła 26 kg karmy dla kotów wolnożyjących. Sucha karma wydawana jest dla opiekunów kotów wolnożyjących w okresie jesienno-zimowym.

Melioracje

Na terenie gminy od 2013 roku funkcjonuje Gminna Spółka Wodna, która rokrocznie korzysta z przyznanej dotacji Gminy oraz Wojewody i realizuje prace na urządzeniach melioracji szczegółowej.

W roku 2019 w ramach przyznanej przez gminę dotacji w wysokości 10 000, 00zł zmodernizowano rowy melioracyjne na długości 1769 mb w obrębie Grądy. Spółka na ten cel przeznaczyła własne środki w wysokości 1 500,00zł.

W roku 2020 zaplanowano dotację dla spółki w wysokości 10 000,00zł.

Wnioski

- 1) Pomimo położenia w najczystszej części Polski również przed gminą Orzysz stoją wyzwania w zakresie ochrony środowiska. Gmina podejmuje działania dodatkowe mające na celu poprawę środowiska w szczególności jakości powietrza dotując wyminę nieekologicznych kotłów.
- 2) Od lat gmina dofinansowuje zbiórkę i utylizację azbestu od właścicieli nieruchomości. Zebrano już ponad 105 ton, według ustaleń ewidencji tj. 20% całości zaewidencjonowanej na terenie gminy.
- 3) Gospodarka Odpadami jest prowadzona w ramach Związku Międzygminnego, to pozwoliło na zbudowanie regionalnej instalacji zbiórki i utylizacji spełniającej restrykcyjne wymagania środowiskowe.
- 4) Wysoki odsetek gospodarstw deklaruje segregowanie odpadów w gminie Orzysz – 35,77%, jednak tylko 11% to odpady odzyskane w wyniku prowadzonej segregacji.
- 5) Poszerzanie terenów zielonych w obrębie miasta ma na celu nie tylko podniesienie estetyki miejsc, ale przede wszystkim polepszenie jakości powietrza w mieście.
- 6) Gmina corocznie wydatkuje ponad 100 000,00zł na działania przeciwdziałające bezdomności zwierząt domowych i gospodarczych, Najwięcej środków pochłania wyłapanie i utrzymanie psów w schronisku.
- 7) Gmina jest jedną z niewielu, gdzie aktywnie funkcjonuje Gminna Spółka Wodna. Dzięki jej kilkuletniej działalności poprawia się systematycznie stan urządzeń melioracyjnych.

Transport i komunikacja

Transport drogowy

Orzysz leży na skrzyżowaniu dwóch dróg krajowych: nr 16 przecinającej region z zachodu na wschód oraz nr 63 przecinającej województwo z południa na północ. Wiąże się to z dużym nasileniem ruchu przy niskim standardzie dróg krajowych i ich złym stanie technicznym. W najgorszym stanie pozostaje odcinek drogi nr 63 przebiegający przez miasto Orzysz w ciągu ulicy Wojska Polskiego. Odcinek ten został zmodernizowany w 2019 roku. Nadal trwają prace koncepcyjne nad przebiegiem drogi krajowej nr 16, które obecnie są na etapie uzgodnień. Koncepcje zakładają jeden wariant przebiegu drogi przez teren gminy Orzysz.

Na terenie gminy Orzysz zgodnie z ustawą z dnia 21 marca 1985 r o drogach publicznych (Dz. U z 2020r., poz. 470) usytuowane są trzy kategorie dróg publicznych: krajowe, powiatowe i drogi gminne.

Do dróg krajowych zaliczamy DK nr 63 i DK nr 16 które są zarządzane przez GDDKiA Rejon w Elku i Giżycku.

Na terenie gminy Orzysz usytuowane jest 20 odcinków dróg powiatowych zarządzane przez Powiatowy Zarząd Dróg w Pisz oraz 32 drogi zaliczone zgodnie z uchwałami Rady Miejskiej w Orzyszu do kategorii dróg gminnych i zarządzane przez Burmistrza Orzysza.

Z dniem 01.01.2020 roku ul. Kanałowa zgodnie z uchwałą nr XII/84/19 Rady Powiatu Pisz z dnia 26 września 2019 r. oraz uchwałą nr XIV/89/19 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 30 września 2019 r. traci statut drogi powiatowej i przychodzi do zasobów Gminy Orzysz jako publiczna droga gminna

W 2019 roku do publicznych dróg gminnych zgodnie z uchwałami Rady Miejskiej w Orzyszu zaliczono n/w drogi:

1.	Grądy – droga we wsi	173017N
2.	Droga w Okartowie	173018N
3.	Droga w Grzegorzach	173019N

Publiczne drogi stanowią infrastrukturę dróg gminnych o długości 51, 667 km z tego:

- 14,25 km to drogi bitumiczne;
- 2,4 km betonowe;
- 0,77 km brukowe;
- 34,247 km drogi gruntowe.

Pozostałe drogi nie zaliczone do w/w kategorii dróg publicznych o długości około 266 km zgodnie z art. 8 ustawy o drogach publicznych stanowią drogi wewnętrzne, których właścicielem jest Gmina Orzysz.

W roku 2019 Gmina Orzysz zrealizowała następujące inwestycje drogowe:

Lp	Nazwa inwestycji	Długość odcinka	Koszt inwestycji	Kwota dofinansowania
1.	Przebudowa drogi dojazdowej do gruntów we wsi Czarne	0,42 km	129 323,03 zł	50 000,00 zł
2.	Utwardzenie drogi wewnętrznej przy ul. Wyzwolenia w Orzyszu	0,08 km	40 348,02 zł	0,0 zł

Gmina Orzysz wzorem ubiegłych lat w 2019 roku starała się wykonywać inwestycje drogowe z dofinansowaniem zewnętrznym :

- od Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z Funduszu Dróg Samorządowych .
- od Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego z programu „Przebudowa nawierzchni dróg dojazdowych do gruntów i gospodarstw rolnych”

W celu wykonania inwestycji w latach następnych w 2019 r Gmina Orzysz przygotowała projekty i złożyła wnioski o dofinansowanie :

- do Wojewody Warmińsko-Mazurskiego (Funduszu Dróg Samorządowych) na „Budowę drogi wewnętrznej w Orzyszu (ul. 1 Maja)”,
- do Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego na „Przebudowę nawierzchni drogi dojazdowej do gruntów i gospodarstw rolnych we wsi Nowe Guty gm. Orzysz”.

W 2019 roku na utrzymanie bieżące dróg gminnych i wewnętrznych wydatkowano z budżetu Gminy Orzysz:

- zakup materiałów na drogi (pospółka , masa na zimno , znaki drogowe 53 000,00 zł;
- usługi na drogach 105 000,00 zł;
- zimowe utrzymanie 45 000,00 zł;
- ewidencja dróg gminnych 11 000,00 zł.

Samorządy wiejskie gm. Orzysz w 2019 r przeznaczyły na poprawę stanu dróg gminnych i wewnętrznych kwotę 51 900,00 zł

Na terenie Gminy Orzysz zakończono w 2019 r następujące inwestycje drogowe przez GDDKiA Oddział Olsztyn:

- 1) Budowę nowego mostu na DK nr 16 w miejscowości Mikosze.
Inwestycję wykonała firma „MOST” sp. z o.o z Sopotu . Koszt inwestycji drogowej to kwota 6 611 096,61 zł.
- 2) Przebudowa drogi krajowej nr 63 (ul. Woj. Polskiego) w Orzyszu na odcinku 1,348 km (od skrzyżowania z ul. Rynek do ul. Moniuszki).

Wykonawcą tej inwestycji jest PDM sp. z o.o w Pisz . Koszt inwestycji 11 833 707,00 zł.

Nie udało się GDDKiA w Olsztynie w 2019 r. wykonać :

- 1) Budowy zatok przystankowych w miejscowości Grzegorz, z powodu braku wykonawcy
- 2) Budowy przepustu wraz z likwidacją osuwiska w ciągu DK nr 16 od km 572+520 do km 572+680” w pobliżu miejscowości Klusy z powodu wyższej kwoty za wykonanie inwestycji niż zamierzał przeznaczyć na wykonanie Inwestor.

Powiatowy Zarząd Dróg w Pisz w 2019 roku z zaplanowanych inwestycji na drogach powiatowych usytuowanych na terenie Gminy Orzysz wykonał przebudowę mostu w ciągu drogi powiatowej nr 1861N w miejscowości Rostki Skomackie.

Na etapie planowania i uzgodnień są inne n/w inwestycje drogowe na terenie Gminy Orzysz:

- 1) przebudowa drogi powiatowej nr 1867N, na odcinku Wierzbiny – Drygały;
- 2) przebudowa drogi powiatowej nr 1698 N na odcinku DK nr 63 – Ublik.

Transport kolejowy

Orzysz leży na szlaku kolejowym Elk-Olsztyn. Ruch pasażerski na tej trasie jest zawieszony od 10 lat. Powodem był zły stan torowiska oraz mała liczba korzystających. Staraniem wojska odcinek torów Elk-Orzysz został gruntownie wyremontowany i obecnie odbywa się tu transport sprzętu i wyposażenia wojska na potrzeby poligonu oraz jednostki wojskowej w Orzyszu. Istnieje potrzeba przywrócenia połączenia pasażerskiego na tym odcinku dla dojeżdżających do pracy żołnierzy oraz licznej młodzieży dojeżdżającej do Elku do szkół średnich.

W tej sprawie zwracaliśmy się do Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego o uwzględnienie w planach komunikacyjnych województwa transportu kolejowego na odcinku Elk -Orzysz.

Komunikacja publiczna

Komunikację publiczną na terenie gminy Orzysz zapewnia Firma „Open-Tours” Krzysztofa Ferenca z Elku, która otrzymała zgodnie z ustawą z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (tj. Dz. U z 2019 r.,poz. 58) zezwolenie na wykonywanie regularnych przewozów krajowych w transporcie drogowym. Open-Tours obsługuje n/w linie komunikacyjne:

- 1) Ublik -Orzysz- Nowe Guty- Orzysz
- 2) Orzysz – Rostki Skomackie- Dąbrówka
- 3) Orzysz – Góra – Czarne
- 4) Ogródek – Orzysz – Gaudynki
- 5) Ublik- Dziubiele- Okartowo
- 6) Orzysz – Dziubiele- Dąbrówka
- 7) Orzysz- Tuchlin- Okartowo

Przewozy publiczne wykraczające poza teren gminy Orzysz świadczą między innymi następujący przewoźnicy:

Gigabus pl. Sp. z o.o. Świdry 31/1
Arriva Bus Transport Polska Sp. z o.o Oddział Kętrzyn
Przewozy Pasażerskie Arkadiusz Gietek ul. Spacerowa 12-200 Pisz
Trans-Kom PKS Pisz , ul. Dworcowa 8
Podlaska Komunikacja Samochodowa „Nova” spółka Akcyjna w Białymstoku .

W roku 2019 prowadzono liczne rozmowy z przewoźnikami na temat uruchomienia linii autobusowych Orzysz – Ogródek – Elk i Orzysz – Nowe Guty – Pisz. Niestety z powodu braku opłacalności ekonomicznej żaden z przewoźników nie podjął się organizacji tych przewozów.

Infrastruktura rowerowa , piesza

Na terenie Gminy Orzysz zlokalizowanych i oznakowanych jest 5 tras rowerowych , na których można organizować wycieczki rowerowe , które są wyśmienitą okazją do podziwiania i poznawania walorów krajobrazowych i przyrodniczych Ziemi Orzyskiej.

Trasa A – Wokół Jeziora Śniardwy (szlak niebieski)
Długość trasy rowerowej 100,4 km w tym na terenie gminy Orzysz 26,0 km
Trasa B – Wokół Jeziora Orzysz (szlak czerwony)
Długość trasy rowerowej 31,2 km.
Trasa C – Po „Szwajcarii Orzyskiej” (szlak zielony)
Długość trasy rowerowej 30,5 km.
Trasa D – Szlakiem Jezior Rynnowych (szlak czarny)
Długość trasy rowerowej – 22,0 km
Trasa E – Szlak Rodzinny (szlak żółty)
Długość trasy – 19,4 km

Na terenie Orzysza mieszkańcy mają do dyspozycji 3 ścieżki pieszo- rowerowe:

- ścieżka pieszo- rowerowa Orzysz – Grądy o długości około - 1,4 km
- ścieżka pieszo rowerowa Orzysz- Wierzbiny o długości około – 1,0 km
- ścieżka pieszo- rowerowa Orzysz – Szwejkówko o długości około – 2,0 km

Nadal pozostaje nie rozwiązana budowa Mazurskiej Pętli Rowerowej, gdyż uzyskane w wyniku przetargów kwoty wykonania znacząco przekraczały zakładane wydatki. Z tej uwagi przeprowadzone zostało ponownie przeszacowanie kosztów i zmiana umowy z instytucją zarządzającą.

Wnioski

- 1) Modernizacja ulicy Wojska Polskiego w Orzyszu znacząco poprawiła płynność ruchu kołowego, bezpieczeństwo użytkowników dróg oraz estetykę miasta.
- 2) Przedłużające się prace koncepcyjne nad przebiegiem drogi krajowej nr 16, zmienność wiodących wariantów powodują narastanie emocji wśród społeczeństwa i przepowiadają długą i trudną drogę do realizacji.

- 3) Stan dróg gminnych ulega stale poprawie, jednak tempo napraw i modernizacji ograniczają niewystarczające środki finansowe.
- 4) Gmina posiada liczne szlaki rowerowe, ich uzupełnieniem będzie realizacja Mazurskiej Pętli Rowerowej.
- 5) Mieszkańcy mniejszych miejscowości borykają się z problemem dostępności do miejsc użyteczności publicznej, gdyż brakuje publicznej komunikacji łączącej ich z miastem Orzysz, w szczególności w okresie wakacyjnym.
- 6) Z wyłonioną nową firmą dowożącą uczniów do szkół podjęte będą rozmowy o nowej organizacji regularnych przewozów na terenie gminy Orzysz.

Gospodarka komunalna

Zaopatrzenie gminy w ciepło, energię i paliwa

Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Orzysz na lata 2017-2032 został ustalony uchwałą nr XLIX/354/18 z dnia 28 lutego 2018r. Sporządza się go dla obszaru gminy co najmniej na okres 15 lat i aktualizuje co najmniej raz na 3 lata. Do zadań własnych gminy w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe należy:

- planowanie i organizacja zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze gminy;
- planowanie oświetlenia miejsc publicznych i dróg znajdujących się na terenie gminy;
- finansowanie oświetlenia ulic, placów i dróg publicznych znajdujących się na terenie gminy;
- planowanie i organizacja działań mających na celu racjonalizację zużycia energii i promocję rozwiązań zmniejszających zużycie energii na obszarze gminy.

Zaopatrzenie w wodę

Zadanie zaopatrzenia mieszkańców w wodę od 1994 roku realizuje Zakład Usług Komunalnych w Orzyszu sp. z o.o. Gmina posiada 100% udziałów w spółce.

Sieć wodociągowa w Gminie Orzysz obejmuje teren:

- miasto Orzysz
- wieś : Chmielewo, Cierzpięty, Góra, Grądy Podmiejskie, Grzegorze, Mikosze Osada, Nowe Guty, Odoje, Okartowo, Okartowo Tartak, Suchy Róg, Szwejkówko, Wężewo, Wierzbiny, Dąbrówka.

Długość sieci wodociągowej to 83,5 km, w tym:

- obszar miejski - 18,5 km,
- obszar wiejski - 65,0 km,

Z systemu wodociągowego korzysta 7 388 mieszkańców, z tego w Orzyszu 5474, na terenach wiejskich – 1914 mieszkańców.

Ilość przyłączy do nieruchomości to łącznie 1667.

Na terenie miasta odnotowano w 2019 roku 9 poważniejszych awarii sieci wodociągowej, na terenie wiejskim kolejne 3.

Na terenie Gminy Orzysz funkcjonuje 5 ujęć wody. Ilość wody pobranej z ujęć wyniosła w 2019 roku - 282 900 m³, z czego pobrano 5 600 m³ na własne cele technologiczne. Straty wyniosły około 11 400 m³.

Od 2018na terenie SUW w Orzyszu i Oś w Mikoszach działa monitoring (kamery).

Modernizacji wymaga SUW w Orzyszu. Opracowana została dokumentacja techniczna dla tego przedsięwzięcia. Szacowny koszt realizacji to ok. 1,6 mln zł.

System kanalizacji

Zadanie odbioru nieczystości płynnych również sędowano na Zakład Usług Komunalnych w Orzyszu

Sieć kanalizacji ściekowej w Gminie Orzysz obejmuje teren:

- miasto Orzysz bez ul. Mazurskiej i ul. Wierzbińskiej,
- wieś : Cierzpięty, Góra, Grzegorze, Mikosze Osada, Nowe Guty, Okartowo, Okartowo Tartak, Szwejkówko, Wężewo, Wierzbiny, Dąbrówka.

Długość sieci kanalizacyjnej to 78,0 km, w tym:

- obszar miejski - 18,2 km,
- obszar wiejski - 59,8 km,

Z systemu kanalizacyjnego korzysta 7 067 mieszkańców, z tego w Orzyszu 5467 mieszkańców, na terenie wiejskim 1600 mieszkańców

Ilość przyłączy do nieruchomości to łącznie 1263.

Odnotowano 10 poważniejszych awarii sieci kanalizacyjnej na terenie miasta i Gminy Orzysz., z tego w samym mieście 4.

Ilość przepompowni obsługiwanych przez pracowników oczyszczalni ścieków, na terenie miasta i Gminy Orzysz – 37 szt. Na terenie gminy eksploatowanych jest 77 szt. przydomowych przepompowni ścieków. Dość częste występowanie awarii w przepompowniach ścieków są spowodowane zapychaniem się pomp poprzez niewłaściwe użytkowanie przez mieszkańców muszli klozetowej.

Ilość ścieków bytowych odprowadzanych siecią kanalizacyjną do oczyszczalni ścieków w Orzyszu w 2019 roku to 227 010,85 m³, zaś dowożonych ścieków z szamb to 13 998,35 m³. Łącznie w oczyszczalni ścieków w 2019 roku oczyszczono 241 009,20 m³, a oczyszczoną wodę odprowadzono do rowu melioracyjnego zgodnie z aktualną decyzją pozwolenia wodno prawnego.

Oczyszczalnia ścieków w Mikoszach jest znacząco wyeksploatowana i technologicznie przestarzała. ZUK w Orzyszu opracował dokumentację techniczną modernizacji, aby w latach kolejnych ubiegać się o dofinansowanie zewnętrzne na realizację. Szacunkowy koszt inwestycji określono na poziomie ok. 11,26 mln zł.

Masterplan dla gminy Orzysz

W ramach realizacji projektu Kontynuacja MASTERPLANU dla Wielkich Jezior mazurskich - ochrona wód powierzchniowych obszaru poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury wodno-ściekowej – aglomeracja Orzysz do wdrożenia w trybie pozakonkursowym w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 przez ZUK w Orzyszu w 2019 roku realizowane były następujące zadania:

Zadanie 1 – Budowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej do plaży miejskiej przy ulicy Leśnej w Orzyszu z przepompownią sieciową oraz wewnętrzną instalacją ENN.

Długość planowanej do wykonania lub modernizacji sieci kanalizacyjnej/wodociągowej – 659/932m.

Zadanie 2 - Budowa wodociągu i kanalizacji sanitarnej z przepompowniami ścieków dla miejscowości Mikosze.

Długość planowanej do wykonania lub modernizacji sieci kanalizacyjnej/wodociągowej – 2916,5m/2569m

Zadanie 3 - Budowa kanalizacji sanitarnej z przepompowniami ścieków dla miejscowości Grądy.

Długość planowanej do wykonania lub modernizacji sieci kanalizacyjnej- 1408m.

Wartość całego projektu to 3 256 867,46, z czego dofinansowanie obejmuje kwotę 2 195 970,95zł. Inwestycja zostanie zrealizowana do 30.11.2020 roku

W ramach programu Interreg Polska-Rosja w partnerstwie z miastem Gusiew złożony został projekt na budowę sieci wod.-kan. na ulicach Wierzbńskiej, Wyzwolenia i Mazurskiej. Niestety złożony projekt nie otrzymał dofinansowania.

Ciepłownictwo

Zaopatrzeniem w ciepło zajmuje się spółka gminy Zakład Energetyki Ciepłej w Orzyszu. Gmina posiada 100% udziałów spółki. Ciepło dostarczane jest dla 97 obiektów na terenie miasta. Najważniejszym czynnikiem determinującym wzrost sprzedaży ciepła jest potrzeba podłączenia budynków zasilanych z kotłowni lokalnych oraz kotłów i pieców w lokalach i budynkach jednorodzinnych, budynków usługowych i na potrzeby wojska. W strukturze odbiorców ciepła największy udział mają budynki wielorodzinne należące do wspólnot mieszkaniowych – 73 %, budynki użyteczności publicznej- 25%. Odbiorcy budynków jednorodzinnych stanowią 2% odbiorców ciepła.

Jednocześnie wraz ze wzrostem świadomości mieszkańców o konieczności ochrony środowiska oraz starzeniem się społeczeństwa obserwuje się gwałtowny wzrost zainteresowania właścicieli nieruchomości przyłączeniem ich budynków do miejskiej sieci ciepłowniczej. Na dzień dzisiejszy ZEC Orzysz nie posiada wystarczającej mocy przyłączeniowej, aby zaspokoić potrzeby mieszkańców. Konieczne staje się wybudowanie nowego źródła ciepła lub pozyskanie inwestora zewnętrznego, który z nowo wybudowanego przez siebie źródła dostarczy ciepło do miejskiej sieci ciepłowniczej. Ważne jest, aby do wytwarzania ciepła użyte zostały paliwa odnawialne. Ze względu na fakt, że miasto położone jest w otoczeniu skupisk lasów zważywszy na fakt, że polityka państwa dąży do wykorzystywania w przedsiębiorstwach energetycznych paliw odnawialnych w tym zrębków drzewnych należy dążyć, aby produkcja ciepła odbywała się z wykorzystaniem tych paliw. Wraz z pozyskaniem nowego źródła ciepła niezbędna będzie rozbudowa sieci ciepłowniczej, która pozwoli na dostarczanie ciepła do obiektów położonych na terenie całego miasta.

Inwestycje wykonane w 2019 roku

W 2019 roku złożono dwa wnioski do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie:

1. Projekt „Rozbudowa systemu ciepłowniczego miasta Orzysza- budowa kotłowni bazującej na produkcji energii cieplnej ze spalania biomasy”. Zakres projektu obejmuje rozbudowę systemu ciepłowniczego Orzysza poprzez budowę kotłowni opalanej biomasą w oparciu o dwa kotły o mocy znamionowej 5,0 MW każdy.
2. Projekt „Modernizacja i rozbudowa systemu ciepłowniczego Orzysza- poprawa efektywności i dystrybucji ciepła i likwidacja lokalnych źródeł niskiej emisji”. Zakres projektu obejmuje modernizację istniejącej sieci ciepłych oraz budowę nowej sieci cieplnej wraz z przyłączami i węzłami cieplnymi w celu podłączenia nowych odbiorców i likwidacji źródeł niskiej emisji. Planuje się wybudowanie 5532 m nowej sieci ciepłowniczej wraz z przyłączami i wymianę istniejącej sieci w systemie kanałowym na rury preizolowane. Podłączonych do systemu ciepłowniczego zostanie 23 budynki mieszkalne, budynki środowiskowego domu samopomocy i jednostki wojskowej.

Oba wnioski przeszły pozytywnie ocenę formalną , obecnie są w trakcie oceny merytorycznej.

W 2019 roku w Orzyszu wybudowano węzły cieplne w budynkach wielorodzinnych przy ulicy Elcka 3, Elcka 1, Wojska Polskiego 30, Osiedle Robotnicze 13. Wybudowano sieć cieplną przy ul. Elckiej 1-7 oraz 5 przyłączy do miejskiej sieci ciepłowniczej, co pozwoliło na przyłączenie 26 lokali. Łącznie w 2019 r. wybudowano 132m sieci ciepłowniczej. Zainstalowano zespół paneli fotowoltaicznych na dachu budynku kotłowni ZEC o mocy znamionowej 40,92 kWp z dofinansowaniem w ramach Regionalnego Programu operacyjnego Województwa Warmińsko- Mazurskiego na lata 2014-2020, projekt pn. „Odnawialne źródła energii okazją do poprawy jakości środowiska naturalnego- ogniuwa fotowoltaiczne”.

Energia elektryczna

Obecnie Gmina Orzysz ma obecnie podpisane umowy na dostawę energii elektrycznej z n/w dostawcami 31.03.2020 r.:

- z ENEA S.A. z siedzibą w Poznaniu na dostawę energii elektrycznej do oświetlenia ulicznego po cenie 309,47 zł z 1MWh
- Energa-Obrót S.A z siedzibą w Gdańsku na dostawę energii elektrycznej do budynków gminnych po cenie 375,52 zł z 1MWh.

W 2019 roku Gmina Orzysz rozpoczęła przygotowania w ramach „piskiej grupy zakupowej” prowadzonej przez Pomorską Grupę Konsultingową z Bydgoszczy do wyłonienia dostawcy energii elektrycznej na lata 2020-2021.

Oświetlenie

W latach 2019 Gmina Orzysz z własnych środków budżetowych wykonała oświetlenie uliczne na następujących ulicach:

- ul. Woj. Polskiego (wybudowano linię kablową składającą się z 38 opraw LED),
Całkowity koszt budowy 247 119,07 zł,
- Ul Słowackiego (dobudowa linii kablowej LED składającej się z 2 opraw),
Całkowity koszt inwestycji 15 851,58 zł.

W 2019 roku na ul. Kanałowej w Orzysz dokonano wymiany 30 starych opraw sodowych na oprawy LED. Koszt wymiany opiewał na kwotę 19 140,00 zł.

W 2019 roku nadal trwały prace projektowe PGE Dystrybucja Oddział w Białymstoku w zakresie sieci elektroenergetycznych SN i nN na terenie gm. Orzysz :

- Modernizację linii nN-0,4kV przy ul. Woj. Polskiego polegającej na przebudowie linii napowietrznej na kablową z zasilaniem istniejących odbiorców poprzez nowo zbudowane złącza kablowe – inwestycja związana z modernizacją ul. Woj. Polskiego,
- Modernizację linii napowietrznej SN-15kV Wydminy – Danowo- Orzysz,
- Budowę powiązania kablowego bezpośredniej realizacji PZ Orzysz – RPZ Pisz,
- Modernizację linii SN-15kV PZ Orzysz od stacji transformatorowej o8-67 ul Woj. Polskiego w zakresie jej przebudowy z napowietrznej na kablową,
- Modernizację linii nN w miejscowości Suchy Róg,
- Modernizację LSN Orzysz- Bemowo-Drygały,
- Modernizację LSN Orzysz-Mikołajki – przebudowa z linii napowietrznej na kablową na odcinku,
- stacja transformatorowa 8-433 do - 8-281.

Zaopatrzenie w gaz

PSG zapowiada rozbudowę sieci gazowniczych w kraju, w tym prowadzi analizy doprowadzenia linii gazowej do miasta Orzysz. Na tym etapie trudno określić realność powyższych projektów.

Cmentarze

Na terenie gminy zlokalizowane są nieczynne już cmentarze, które występują w Gminnej Ewidencji Zabytków i znajdują się na działkach gminnych:

- Chmielewo (dz. geod. nr 81/2) – cmentarz ewangelicki, dawny z okresu XIX wieku,
- Cierzpięty (dz. geod. nr 64) – cmentarz ewangelicki, dawny z kwaterą wojenną z czasów I wojny światowej,
- Dąbrówka (dz. geod. nr 244) – cmentarz ewangelicki dawny, połowa XIX wieku,
- Dziubiele (dz. geod. nr 5/7) – cmentarz ewangelicki, z połowy XIX wieku,
- Dziubiele (dz. geod. nr 6/7) – cmentarz ewangelicki dawny z okresu lat 30. XX wieku,
- Dziubiele Małe (dz. geod. nr 7/11) – cmentarz ewangelicki z okresu połowy XIX wieku
- Gaudynki (dz. geod. nr 41) – cmentarz ewangelicki dawny z połowy XIX wieku

- Góra (dz. geod. nr 95) – cmentarz ewangelicki, dawny z kwaterą wojenną z czasów I wojny światowej,
- Grzegorz (dz. geod. nr 16/5) – cmentarz ewangelicki dawny, z połowy XIX wieku
- Kamieńskie (dz. geod. nr 18) – cmentarz ewangelicki dawny, z połowy XIX wieku
- Nowa Wieś (dz. geod. nr 122) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku
- Nowe Guty (dz. geod. nr 186) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku
- Odoje (dz. geod. nr 83) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku
- Ogródek (dz. geod. nr 118/1) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku
- Okartowo (dz. geod. nr 76) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku,
- Orzysz, ul. 1 Maja (dz. geod. nr 157) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku,
- Orzysz, ul. Elcka (dz. geod. nr 273/2) – cmentarz ewangelicki, dawny ob. komunalny z lat 30. XX wieku,
- Orzysz, ul. Elcka (dz. geod. nr 279) – cmentarz wojskowy i wojenny z dwiema bramami i pomnikiem z lat 20. XX wieku,
- Pianki (dz. geod. nr 72) – cmentarz ewangelicki, dawny z kwaterą wojenną z czasów I wojny światowej,
- Szwejkówko (dz. geod. nr 24) – cmentarz ewangelicki dawny z połowy XIX wieku,
- Tuchlin (dz. geod. nr 147) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku,
- Tuchlin (kolonia) (dz. geod. nr 243,363) – cmentarz ewangelicki dawny z połowy XIX wieku,
- Ublik (dz. geod. nr 211) – cmentarz ewangelicki dawny z połowy XIX wieku,
- Wierzbiny (dz. geod. nr 30) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku,
- Zastrużne (dz. geod. nr 3/2) – cmentarz ewangelicki dawny z połowy XIX wieku,
- Zdęgówko (dz. geod. nr 80) – cmentarz ewangelicki dawny z połowy XIX wieku.

W 2019 roku wykonane zostały prace bieżącego utrzymania wraz z bieżącymi naprawami drewnianych krzyży na terenie cmentarzy wojennych oraz kwater z mogiłami wojennymi na cmentarzach ewangelickich przez pracowników Zakładu Usług Komunalnych w Orzyszu. W okresie wiosenno – letnim wykonano prace porządkowo – pielęgnacyjne terenu cmentarzy i kwater z mogiłami. Przeprowadzone zostały prace pielęgnacyjne w zakresie wykoszenia z oczyszczeniem z porastającej roślinności i usunięciem zgromadzonych odpadów oraz dzikich zakrzaczeń wraz z połamanymi i wyciętymi gałęziami drzew. W ramach prac porządkowo – oczyszczających w w/w okresie przygotowano tereny cmentarzy, kwater i mogił dla osób odwiedzających.

W okresie jesiennym w zakresie bieżącego utrzymania na terenie cmentarzy zasadzono krzewy, a dodatkowo przed listopadowym świętem zmarłych uporządkowano i usunięto suche odpady roślinne.

Koszt poniesiony za zakup krzewów posadzonych na terenie cmentarzy wojennych to 3 508,50 zł, koszt usług wykonanych na zlecenie przez pracowników Zakładu Usług Komunalnych to 6 500,00 zł. Wydatki związane z realizacją zadania poniesione zostały zarówno z dotacji z budżetu wojewody w wysokości 9 500,00 zł oraz w części z budżetu gminy.

Zakład Usług Komunalnych w imieniu Gminy zarządza 3 cmentarzami komunalnymi; dwa w Orzyszu ("stary" i "nowy") i jednym w Okartowie.

W roku 2019 pochowano 107 zmarłych. Na cmentarzu w Orzyszu 99 zmarłych, w Okartowie 8 zmarłych. Przeprowadzono szereg prac remontowych. Zgodnie z zaleceniami Piskiego Sanepidu wyremontowano ogrodzenia, zasadzono krzewy, wycięto zagrażające bezpieczeństwu drzewa i wykonano liczne prace porządkowo-konserwacyjne. Koszty utrzymania cmentarzy komunalnych w 2019 roku stanowiły 163 515,37 zł przy uzyskanych przychodach na poziomie 83 800,03 zł.

Wnioski

- 1) Na terenie gminy Orzysz nadal są miejscowości, które nie posiadają dostępu do wody z sieci. Są to: Ublik, Ogródek, Kamińskie, Strzelniki, Gaudynki, Osiki, Klusy, Pianki, Drozdowo, Czarne, Dziubiele, Rostki Skomackie, Tuchlin, Zastrużne.
- 2) Brak wody w miejscowości oznacza brak sieci kanalizacyjnej.
- 3) Rozproszona zabudowa utrudnia budowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej do wszystkich miejscowości.
- 4) Obecna ciepłownia wymaga gruntownej modernizacji z uwagi na wyeksploatowanie źródeł ciepła i sieci, niewystarczające moce oraz wymagania emisyjne. Modernizacja źródeł jak i budowa oraz wymiana sieci jest inwestycją niezwykle kosztowną, dlatego niezbędne jest sięganie po środki zewnętrzne gwarantujące opłacalność podejmowanych działań.
- 5) Plany rozbudowy sieci energetycznej pozwolą na rozwój inwestycyjny gminy Orzysz.
- 6) Plany budowy sieci gazowych wydają się odległą perspektywą, na której dzisiaj nie sposób budować koncepcji rozwoju gminy Orzysz.
- 7) Systematyczne prace na cmentarzach i wokół grobów wojennych pozwoliły na ocalenie tych miejsc od zapomnienia i degradacji.
- 8) Oczyszczalnia Ścieków w Mikoszach wymaga gruntownej modernizacji z uwagi na wyeksploatowanie urządzeń oraz przestarzałą technologię. ZUK w Orzyszu wykonał dokumentację techniczną modernizacji oczyszczalni. Szacowny koszt inwestycji to ok. 11,26 mln zł.
- 9) Modernizacji wymaga również Stacja Uzdatniania Wody w Orzyszu. Posiada dokumentacja techniczna szacuje inwestycję na poziomie 2,8 mln zł.

Gospodarka, turystyka i promocja

Ilość wszystkich przedsiębiorców zarejestrowanych dla głównego miejsca wykonywania działalności gospodarczej na koniec 2019(2018) roku na terenie Gminy Orzysz to 338(325), w tym aktywnych przedsiębiorców – 254(258).

Do Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej za pośrednictwem tut. urzędu przedsiębiorcy w trakcie 2019(2018) roku złożyli:

- 38 (34) - nowych wniosków o wpis działalności gospodarczej;
- 106 (69)- o zmianę wpisu działalności gospodarczej;
- 35 (45) - o zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej;
- 16 (26) – o wznowienie działalności gospodarczej;
- 18 (21) - o zaprzestaniu działalności gospodarczej.

Niezmienne od dekad największym pracodawcą pozostaje wojsko w gminie Orzysz. Obecność jednostki wojskowej, poligonu determinuje rozwój i funkcjonowanie szeregu firm świadczących usługi bezpośrednio dla wojska, jak i pracujących żołnierzy. Zauważalna jest też spora aktywność biznesowa żołnierzy kończących karierę wojskową, często podejmują oni różnego rodzaju działalności gospodarcze na lokalnym rynku. Drugim co do wielkości pracodawcą pozostaje samorząd, zatrudniający w jednostkach budżetowych, w tym w szkołach kilkaset osób. Poza tym brakuje dużych firm prywatnych, w tym produkcyjnych zatrudniających 300 i więcej osób.

W roku 2019 (2018) wydano:

- 64 (32) zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych;
- 9 (16) decyzji stwierdzających wygaśnięcie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych;
- 9 (9) licencji na wykonywanie drogowego transportu osobowego taksówką;
- 1 (2) decyzje stwierdzające wygaśnięcie licencji na wykonywanie transportu drogowego taksówką;
- 7 (0) zezwoleń na wykonywanie regularnych przewozów osób w krajowym transporcie drogowym.

Centrum Obsługi Inwestora

W ramach projektu „Standardy obsługi inwestora w samorządzie” współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 – Priorytet II „Efektywne polityki publiczne na rynku pracy, gospodarki i edukacji”; Działanie 2.18 „Wysokiej jakości usługi administracyjne” w Urzędzie Miejskim w Orzyszu w 2018 roku powstał Punkt Obsługi Przedsiębiorcy. Projekt realizowany był przez Warmińsko – Mazurską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A z siedzibą w Olsztynie.

Do obowiązków pracownika Punktu Obsługi Przedsiębiorcy należy:

- a) przygotowywanie kompletnej oferty inwestycyjnej gminy, jej weryfikacja i aktualizacja, w tym nadzór nad danymi niezbędnymi do jej opracowania;
- b) aktualizacja danych dotyczących oferty inwestycyjnej na portalu gminy oraz dbałość o aktualność informacji, w tym nadzór nad administratorem strony w tym zakresie;
- c) weryfikacja oferty inwestycyjnej i działań POP pod kątem zgodności ze „Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego gminy”, w szczególności w zakresie ładu przestrzennego i gospodarki nieruchomościami;
- d) organizacja/ udział w organizowanych przez JST działaniach promujących ofertę inwestycyjną gminy;
- e) udzielanie informacji przedsiębiorcom/ inwestorom, w tym prezentacja posiadanej przez gminę oferty inwestycyjnej;
- f) organizowanie w razie potrzeby wizyt lokalizacyjnych inwestorów na terenie gminy i współdziałanie z innymi podmiotami w tym zakresie;
- g) asystowanie inwestorom w niezbędnych procedurach administracyjnych i prawnych na poziomie gminy, występujących w trakcie realizacji projektu inwestycyjnego;

- h) opieka poinwestycyjna dla firm łącznie ze wsparciem firm, które już działają na terenie gminy;
- i) współdziałanie z podmiotami zaangażowanymi w obsługę inwestora na szczeblu ponadgminnym, w szczególności z PAIH, RCOI i SSE;
- j) znajomość i przestrzeganie standardów obsługi inwestora na każdym etapie działania.

Stale prowadzone są działania mające na celu zainteresowanie inwestorów terenami leżącymi w Strefie Ekonomicznej w obrębie miasta. Pomimo pracy z kilkom już inwestorami nie udało się dotychczas zlokalizować nowych inwestycji w tym obszarze. Głównymi czynnikami niepowodzenia były: brak odpowiednich mocy energetycznych, brak uzbrojenia terenu oraz lokalizacja w bezpośrednim sąsiedztwie działalności o kolizyjnym charakterze.

7 Cudów Mazur - promocja gospodarcza obszaru Krainy Wielkich Jezior Mazurskich

Projekt realizowany jest w partnerstwie, którego skład tworzą, Stowarzyszenie Wielkie Jeziora Mazurskie 2020, jako Lider projektu oraz 11 gmin z Krainy Wielkich Jezior Mazurskich, w tym gmina Orzysz. Efektem udziału przedsiębiorców w realizowanym projekcie jest wzmocnienie ich wizerunku, poprawa rozpoznawalności wśród nowych klientów oraz przyciągnięcie zainteresowanych inwestorów, a także ich pobudzenie do inwestowania w Krainie Wielkich Jezior Mazurskich.

W ramach projektu realizowane są działania skierowane do inwestorów, importerów oraz eksporterów, działających na terenie Krainy Wielkich Jezior Mazurskich, ale również na inwestorów zagranicznych oraz krajowych działających poza naszym regionem.

Od dnia zawarcia umowy o dofinansowanie przeprowadzono następujące działania:

- ✓ zlecono realizację misji gospodarczych przyjazdowych z Rosji, Ukrainy, Litwy, Łotwy, Estonii, Danii, Szwecji i Niemiec. Celem misji było nawiązanie współpracy pomiędzy przedsiębiorcami z obszaru Krainy Wielkich Jezior Mazurskich a zagranicznymi przedsiębiorcami i instytucjami zainteresowanymi ofertami eksportowymi regionalnych podmiotów gospodarczych oraz inwestycjami na obszarze KWJM. Uczestnikami misji byli przedsiębiorcy, przedstawiciele instytucji otoczenia biznesu, instytucji zrzeszających przedsiębiorców, branżowych izb gospodarczych, klastrow, dziennikarze. W Gminie Orzysz odbyły się 2 misje w 2018 r. z Łotwą oraz 2019 r. z Estonią. W misjach, które odbyły się w Marinie Śniardwy udział wzięli nasi przedsiębiorcy.
- ✓ w Mrągowie we wrześniu 2019 r. odbyła się dwudniowa konferencja pn. „Mazury to Biznes” podczas, której ogłoszono wyniki oraz wręczono statuetki Lidera Biznesu. W kategorii Zdrowa żywność lidera biznesu otrzymała PIEKARNIA MROCZKOWSKI z ORZYSZA.
- ✓ w 2019 roku rozpoczęto kampanię informacyjno-promocyjną. Celem kampanii jest zwiększenie rozpoznawalności Krainy Wielkich Jezior Mazurskich (KWJM) jako atrakcyjnego obszaru do prowadzenia działalności gospodarczej oraz lokowania inwestycji poprzez realizację działań promocyjnych, kreujących i utrwalających wizerunek jako właściwego miejsca do prowadzenia i rozwijania biznesu, inwestowania, dobrego miejsca do pracy oraz zamieszkania.

Twarzą kampanii jest aktor Wojciech Malajkat. W jej ramach wyemitowano 370 spotów radiowych i telewizyjnych w ciągu 3 miesięcy (od kwietnia do października 2019 r.).

Najważniejsze działania planowane do realizacji w 2020 roku:

- Uruchomienie Mazurskiego Systemu Obsługi Inwestora i Eksportera,
- Uruchomienie Systemu Informacji Gospodarczej - system informatyczny, z którego będą korzystać zarówno urzędy, jak i przedsiębiorcy. System ma być ściśle związany z Mazurskim Systemem Obsługi Inwestora i Eksportera
- Realizacja kampanii informacyjno-promocyjnej. Termin realizacji kampanii to I kw. 2020r.

Działania kampanii informacyjno-promocyjnej obejmują:

- Przygotowanie i przeprowadzenie ogólnopolskiej kampanii reklamowej,
- Przygotowanie i przeprowadzenie działań PR w Polsce i zagranicą,
- Przygotowanie i prowadzenie działań promocyjnych w mediach społecznościowych,
- Przygotowanie filmu i folderu promocyjnego. Obecnie trwają prace nad przygotowaniem wspólnego druku folderu promującego Krainę WJM, jako miejsca inwestycyjnie atrakcyjnego oraz zawierający ofertę turystyki biznesowej na Mazurach

Hasło przewodnie kampanii to *Mazury to Biznes*.

Rozwój przedsiębiorczości

Pomyślnie układa się współpraca z przedsiębiorcami lokalnymi, w tym ze Związkiem Przedsiębiorców i Pracodawców działającym na terenie gminy. Przedsiębiorcy chętnie włączają się w inicjatywy i wydarzenia gminne, opiniują, a wręcz negocjują stawki podatków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Wspólnie z przedsiębiorcami opracowano i wdrożono w 2017 roku Program zwolnień podatkowych dla nowych inwestycji w gminie. W roku 2019 z pomocy na podstawie programu skorzystał jeden przedsiębiorca. Po zakończeniu inwestycji i przedstawieniu wszystkich potrzebnych dokumentów ulgę w podatku otrzymał na cztery lata.

Bezrobocie

Skala bezrobocia rejestrowanego w gminie Orzysz na dzień 31 grudnia 2019 r. wyniosła 268 osób w tym 154 kobiety. W mieście Orzysz liczba bezrobotnych wyniosła 157 osób (w tym 89 kobiet), natomiast na terenach wiejskich 111 osób (w tym 65 kobiet).

W stosunku do roku 2018 liczba zarejestrowanych bezrobotnych na terenie Gminy Orzysz zmniejszyła się o 41 osób.

Sytuacja na lokalnym rynku pracy bezpośrednio wpływa na decyzje Powiatowej Rady Rynku Pracy dotyczące podejmowanych działań związanych z aktywizacją osób bezrobotnych w tym na przyznanie środków Funduszu Pracy na organizację przez Gminę robót publicznych. Mniejsza liczba bezrobotnych oraz wzrost lokalnych ofert pracy skutkuje corocznym zmniejszeniem puli środków finansowych przyznanych Gminie Orzysz na ten cel.

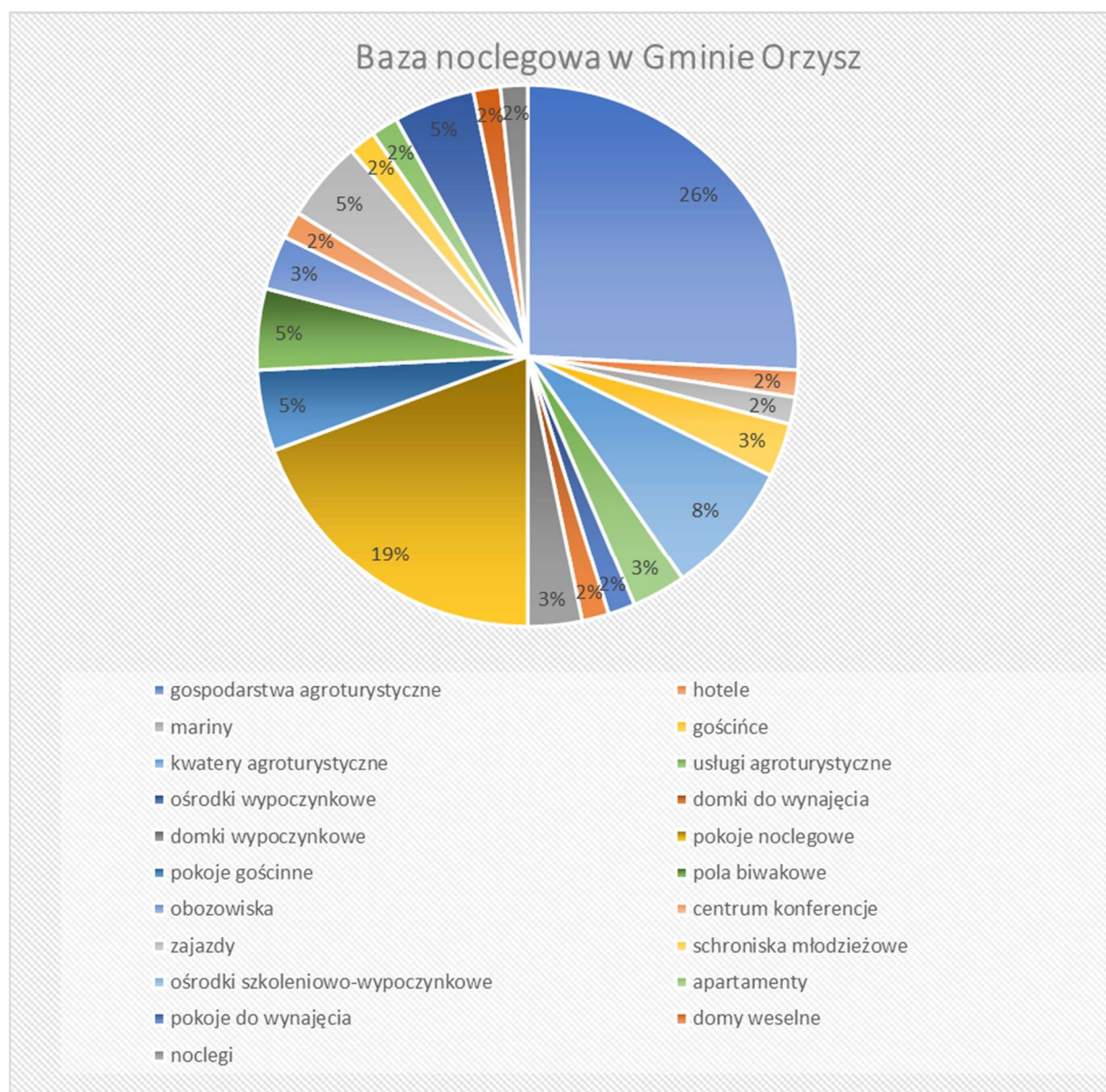
W 2019 roku Gmina Orzysz realizowała 3 umowy na organizację robót publicznych w tym w ramach „Programu aktywizacji zawodowej bezrobotnych w regionach wysokiego bezrobocia”. Roboty publiczne organizowane we współpracy z PUP w Piszcu są realizowane przez okres 3 miesięcy podczas których Gmina otrzymuje refundację części poniesionych kosztów na wynagrodzenia oraz składek na ubezpieczenia społeczne natomiast po zakończeniu ich realizacji pracownicy Ci przez okres 1 miesiąca są zatrudnieni w ramach tzw. zobowiązania do zatrudnienia, wynikającego z zawartej umowy, podczas którego gmina w 100% finansuje koszt wynagrodzeń oraz składek na ubezpieczenia społeczne.

Mając na uwadze ograniczone środki na realizację robót publicznych Urząd Miejski w Orzyszu w 2019r., w celu zabezpieczenia realizacji zadań własnych, zawarł z PUP w Piszcu 7 umów na organizowanie prac interwencyjnych na okres 9 miesięcy podczas których, w okresie 6 miesięcy, Urząd Pracy dokonywał częściowej refundacji kosztów wynagrodzenia, natomiast podczas pozostałych 3 miesięcy koszty zatrudnienia były ponoszone ze środków własnych gminy.

Pracownicy zatrudnieni w ramach prac dofinansowywanych wykonują prace o charakterze porządkowym oraz drobne prace remontowo - budowlane w obiektach stanowiących własność gminy Orzysz.

Turystyka

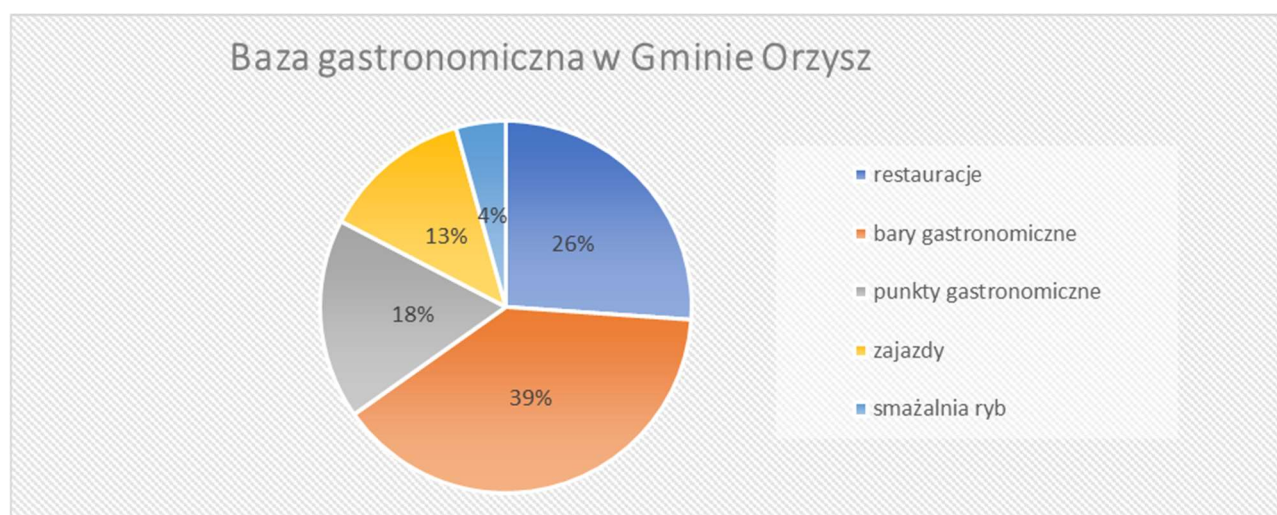
Ziemia Orzyska wyróżnia się bogactwem przyrodniczym. Naturalne piękno świata flory i fauny, można poznać przemierzając zakątki Gminy Orzysz pieszo, jednośladem, bądź kajakiem. Oprócz naturalnych walorów, Orzysz przyciąga coraz lepiej rozwiniętym zapleczem kulturalno-rozrywkowym.

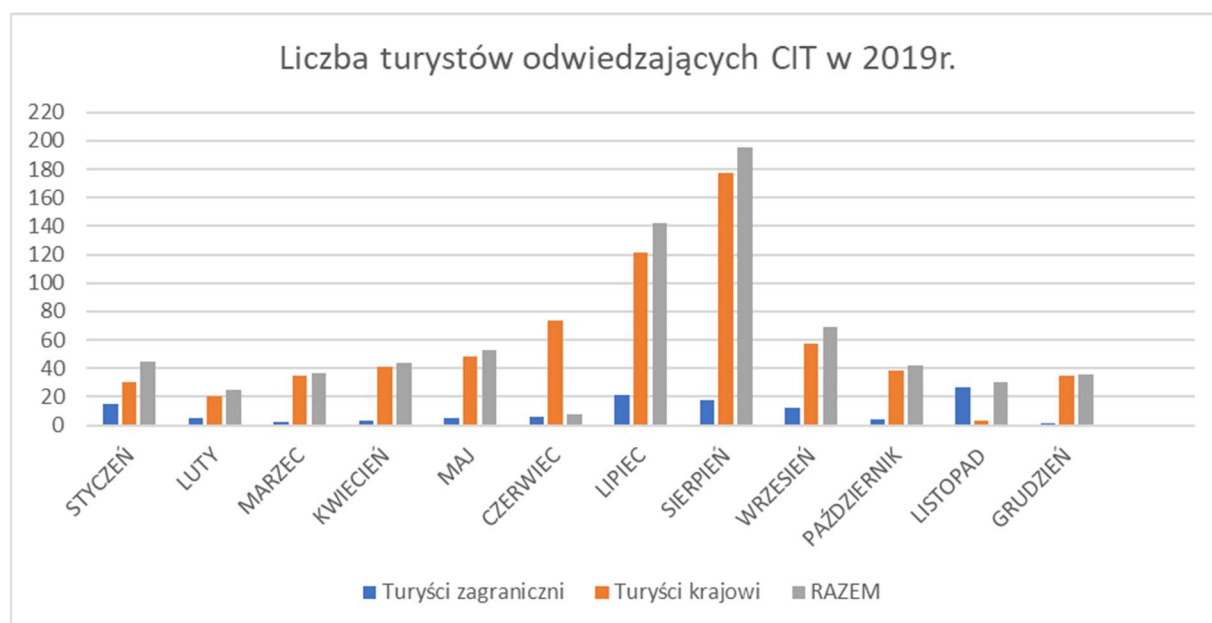
Dla turystów miasto i gmina ma do zaoferowania zróżnicowaną bazę noclegową i gastronomiczną. Jest to ponad 75 obiektów łącznie w tym w 2019 roku przybyło 5. Dysponują ponad 660 miejscami noclegowymi i 770 miejscami na polach biwakowych.

Ilość i rodzaj działających na terenie gminy podmiotów z branży gastronomicznej prezentuje poniższa grafika. Łącznie w tej branży działało 23 podmioty.

Ostatnie lata to gwałtowny wzrost ilości podmiotów z branży gastronomicznej. Według informacji zbieranych od gestorów bazy gastronomicznej planują oni dalsze inwestycje i rozwój świadczonych przez siebie usług.

Dzięki rozwijającej się turystyce Orzysz odwiedza coraz więcej turystów. Na podstawie zebranych danych wiadomo, że do punktu Orzyskiego Centrum Informacji Turystycznej zawitało w roku 2019 około 800 (1000) osób. Stąd przypuszczamy, że Gminę Orzysz odwiedziło ok. 2000-3000(2500-3000) turystów. Większość z nich to rodowici mieszkańcy naszego kraju.

Walory przyrodnicze, krajobrazowe, kulturowe, historyczne, a także bogata oferta noclegowo-gastronomiczna, stworzona przez mieszkańców, znacząco kształtują z roku na rok rosnącą frekwencję turystów. Z czego wynika ten wzrost? Ze względu na duży rozgłos w mediach ogólnopolskich stanowiący bardzo cenny element promocyjny. Duże imprezy masowe jak Dni Orzysza, a także Walka Czołgów, sprawiają, że atrakcyjność naszej gminy znacząco wzrasta.

Z informacji dostarczonych od właścicieli bazy noclegowej wiadomo, że turyści pozytywnie oceniają pobyt na naszym terenie. Z reguły długość ich pobytu wynosiła około 5 dni. Głównym punktem noclegowym były oczywiście obiekty z bezpośrednim dostępem do jezior oraz dobrym i rozbudowanym zapleczem rekreacyjnym, od domków prywatnych, przez ośrodki wypoczynkowe.

Kwota wpływów z tytułu opłaty klimatycznej w 2019 roku podobnie jak w 2018 to ponad 20 tys. zł, co przy stawce dziennej 2zł daje ponad 10 tys. osobodni wypoczywających na terenie Gminy. Przyjmując, że średnia długość pobytu to 5 dni, daje to informację o liczbie ponad 2 000 zaewidencjonowanych odpoczywających na terenie gminy w obiektach noclegowych.

Centrum Informacji Turystycznej

Orzyskie Centrum Informacji Turystycznej działa od 2000 r. Centrum funkcjonowało w 2019 roku od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00 do 16:00. Natomiast w sezonie od wtorku do soboty w godzinach od 9:00 do 17:00, udzielając niezbędnych informacji turystom z zakresu istniejącej bazy noclegowej, gastronomicznej, wypożyczalni sprzętu, oferty działań kulturalno-rekreacyjno – sportowej. Ponadto w CIT prowadzona jest sprzedaż materiałów promujących sztandarowe wydarzenia typu Walka Czołgów, Bieg Tygrysa. W ofercie Centrum znajdują się wydawnictwa książkowe, mapy, albumy, przewodniki oraz materiały promujące nasz region. Działalność Centrum Informacji Turystycznej nie ogranicza się do oferty stacjonarnej. Stoisko CIT aktywnie uczestniczy w największych wydarzeniach realizowanych w naszej gminie.

Promocja turystyczna

Promocja gminy jest jednym ze sposobów wspierania rozwoju każdej gminy. Działania promocyjne jakie podejmuje Gmina Orzysz to:

Budowanie i umacnianie marki „Orzysz Wojskowa Stolica Polski”

Od 2015r. nowa marka oparta jest o historyczne uwarunkowania Orzysza, związane z istniejącym tu ok. 300 lat garnizonom wojskowym i stacjonującym tu, niemal od zawsze. Pomysł ten wzmocniony został decyzją polskiego rządu o umieszczeniu w Garnizonie Orzysz wojsk NATO i zainteresowaniem mediów regionalnych i ogólnopolskich tym wydarzeniem.

Skuteczną formą promocji są cykliczne wydarzenia o charakterze militarnym:

- „Walka Czołgów” - jednodniowy cykl imprez, który okazał się jedynym tego typu wydarzeniem w Polsce. Wydarzenie to zgromadziło na poligonie ponad 30 tys. osób w 2017 roku i ok. 12 tys. w 2018, 25 tys. 2019 r.;
- „Piknik Militarny” - Orzysz Szlakiem Tygrysa”;
- Orzyskie Dni Święta Wojska Polskiego;
- Bieg Tygrysa – w tym roku 2019 odbyła się IX edycja;
- Bieg Nocy Listopadowej;
- Bieg Pamięci Żołnierzy Wyklętych;
- Turniej Podnoszenia Ciężarów – Stalowa Sztanga – organizowany po raz piąty;
- Inscenizacja historyczna – Orzysz 1920;
- Konkurs piosenki – Tytanowy Tygrys;
- Mistrzostwa Quadów Przeprawowych;
- Orzyska Liga Strzelecka.

Utworzenie Muzeum i coroczna propozycja programowa tej placówki jest odpowiedzią na zainteresowanie turystów tematyką wojskową i historyczną, objawiające się szczególnie podczas pobytu w mieście garnizonowym. Należy zauważyć, że wydarzenia organizowane przez muzeum przyciągają coraz więcej uczestników, a poprzez stałą współpracę m.in. z wojskiem, innymi jednostkami muzealnymi, rekonstruktorami jesteśmy w stanie przygotować ofertę, która jest niezwykle ciekawa, nie tylko dla mieszkańców gminy, ale dla osób spoza naszego regionu przyjeżdżających specjalnie, aby uczestniczyć w tych imprezach.

Dzięki staraniom Fundacji na Rzecz Obronności Kraju Combat Alert, która od kilku lat współpracuje z Gminą Orzysz, powołany został do życia Ośrodek Szkolenia na Rzecz Obronności i Bezpieczeństwa Kraju „Combat Alert,„. W oparciu o wyremontowane i zmodernizowane pomieszczenia po obiekcie szkolnym w Drozdowie, stworzony został profesjonalny, zmilitaryzowany obiekt szkoleniowy. Dzięki przemyślanym działaniom, stworzeniu niezbędnego i specjalistycznego zaplecza, przy zaangażowaniu

specjalistów i znawców, realizowane są certyfikowane szkolenia dla zorganizowanych grup pasjonatów militariów, survivalu oraz nowo tworzonych Oddziałów Terenowych Combat Alert. Baza Combat Alert jest miejscem, które jest systematycznie odwiedzane przez młodzież i pasjonatów proobronności z całej Polski, co znakomicie utrwala wizerunek naszego miasta i gminy, jako miejsca turystyki survivalowej i ciekawych, atrakcyjnych form jej realizacji.

Gmina Orzysz na podstawie umowy użyczenia przekazała na okres 3 lat teren byłej strzelnicy wojskowej nowej organizacji, która rozpoczęła aktywną działalność i współpracę z Gminą Orzysz. Stowarzyszenie Kolekcjonerów Broni Palnej i Pasjonatów Strzelectwa Sportowego „Zawisza” z Giżycka, angażując własne środki oraz angażując członków organizacji uporządkowała teren strzelnicy umożliwiając jej użytkowanie. Na orzyskiej strzelnicy prowadzone są treningi strzeleckie dla członków i sympatyków oraz otwarte zawody strzeleckie. Członkowie oraz sympatycy korzystają ze strzelnicy w czasie treningów i zorganizowanych imprez w ramach działalności stowarzyszenia. Przywrócenie strzelnicy do użytku oraz nawiązana współpraca z giżyckim stowarzyszeniem wzbogaciła nasz gminny kalendarz imprez o 6 nowych propozycji sportowych i jest kolejnym obiektem promującym Orzysz jako Wojskową Stolicę Polski.

Wszystkie powyższe działania składają się na autentyczną, kompletną markę Orzysza na turystycznej mapie Polski.

Marka „Orzysz Wędkarskie Serce Mazur”

W 2019 roku stworzyliśmy nowe hasło promocyjne Orzysz Wędkarskie Serce Mazur, skupiające w sobie wszelkie inicjatywy podejmowane w celu promocji jezior występujących na terenie gminy Orzysz. Szczególnie mocno działania te ukierunkowane zostały na promocję jeziora Orzysz, jako akwenu sportowego. W tym celu w 2019 roku podpisane zostało porozumienie z zarządem głównym Polskiego Związku Wędkarskiego, będącym dzierżawcą orzyskiego jeziora, w sprawie ograniczenia odłowów sieciowych. W strategii nowego hasła wpisują się następujące imprezy wędkarskie:

- Ogólnopolskie Zawody Spinningowe z cyklu GRAND PRIX Polski o Puchar Burmistrza Orzysza;
- Mazurskie Zawody w Wędkarstwie Podlodowym;
- Garmin Fishing League.

Podpisana wiosną 2019 roku umowa pomiędzy Gminą Orzysz, a Zarządem Głównym Polskiego Związku Wędkarskiego przynosi pierwsze, wymierne efekty. Działania w zakresie popularyzacji jeziora Orzysz jako zbiornika przyjaznego wędkarzom, spowodowały, że z początkiem nowego sezonu wędkarskiego, Orzysz stał się głównym punktem na wędkarskiej mapie Polski, bezapelacyjnie zasługując na miano Wędkarskiego Serca Mazur. Orzysz za punkt pierwszego w nowym sezonie wędkarskiego wyjazdu na spinning, wybrało wielu wędkarzy z różnych zakątków Polski, a relacje z efektów wędkowania, często rekordowych okazów, prezentowane były przez wiele osób, w tym znanych w Polsce dziennikarzy zajmujących się tematyką wędkarską. To efekt nie tylko ograniczenia odłowów gospodarczych, ale także skutecznej promocji poprzez organizację w ubiegłych latach wiodących imprez wędkarskich – Grand Prix Polski, Indywidualnych Spinningowych Mistrzostw Polski, czy zawodów z cyklu Garmin Fishing League.

Mimo, że stan zagrożenia epidemicznego spowodował odwołanie zaplanowanych na pierwszy majowy weekend zawodów Garmin Fishing League, organizatorzy za sprawą atrakcyjności zbiornika, postanowili przełożyć je na termin jesienny. Na październik zaplanowana jest także najważniejsza tegoroczna impreza wędkarska dla spinningistów - Spinningowe Drużynowe Mistrzostwa Polski.

Gmina Orzysz współdziała także z Kołem PZW w Orzyszu w zakresie kontroli Jeziora Orzysz pod kątem prawidłowości prowadzonych odłowów gospodarczych. Same koło stało się natomiast głównym strażnikiem przestrzegania zasad nie tylko przez rybaków, ale także samych wędkarzy. W tym celu przy Kole PZW w Orzyszu powołana została Społeczna Straż Rybacka, która prowadzi systematyczne kontrole, dbając tym samym o pozytywny wizerunek i rybostan jeziora.

W związku ze zwiększonym ruchem wędkarskim na Jeziorze Orzysz przy Plaży Miejskiej zostało zamontowane oznakowanie slipu oraz tablica informująca wędkarzy o nowych zasadach wędkowania na Jeziorze Orzysz.

Wszystkie te działania sprawiają, że wielu wędkarzy zaczyna traktować przyjazd do Orzysza jako alternatywę dla zagranicznych, wędkarskich wypraw, co bez wątpienia ma wymienne korzyści dla turystyki i rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o branżę wędkarską. Wobec braku możliwości wykorzystania jeziora do celów żeglarskich, wędkarstwo wydaje się być obecnie najwłaściwszą formą wykorzystania do celów turystycznych.

Marka „Orzysz Naturalnie”

Gmina Orzysz realizuje wieloletnie działania promujące markę „Orzysz Naturalnie”, zarówno w ramach promocji turystycznej, jak i gospodarczej. Działania w tym zakresie są znacznie trudniejsze, gdyż jako gmina mazurska konkurujemy z kilkunastoma okolicznymi gminami, które posiadają podobne warunki krajobrazowo-przyrodnicze.

Promocja ma na celu pokazanie posiadanych walorów w postaci: szlaku kajakowego Michała Kajki, szeregu tras rowerowych i pieszych, położenia na Wielkim Szlaku Mazurskim przy brzegu jeziora Śniardwy, największego w Polsce.

W związku z co półrocznymi zmianami stacjonujących na terenie naszej gminy wojsk międzynarodowych Sił NATO, ponownie został wydany folder w trzech wersjach językowych, dotyczący informacji z Gminy Orzysz, zawierający także wiedzę w zakresie nowo budowanej marki Orzysza Wojskowej Stolicy Polski wraz z wkładką bazy noclegowej i gastronomiczno-usługowej. Ponadto została wydana ulotka informacyjna „Kalendarz Imprez Lato 2019”, w języku polsko – angielskim. Materiał ten był dystrybuowany do obiektów noclegowych, gastronomicznych, sklepów oraz najczęściej odwiedzanych miejsc użyteczności publicznej w Gminie Orzysz.

Nie zabrakło w roku 2019 audycji o Orzyszu w mediach, bowiem do współpracy zaprosiliśmy TVN 24, telewizję regionalną TVP 3 Olsztyn, Radio Olsztyn, Gazetę Olsztyńską i Piską.

Mocnym atutem w działaniach promocyjnych gminy są cykliczne imprezy, które znalazły stałe miejsce w Gminnym Kalendarzu Imprez na 2019 rok. W ofercie 2019 roku zostało zrealizowanych około 80 imprez kulturalno–rekreacyjno - sportowych. Oferta dedykowana była nie tylko mieszkańcom naszej gminy, gdyż wiodące cykliczne wydarzenia, które osiągnęły rangę wojewódzką, krajową i międzynarodową mają za zadanie przyciągnąć do Orzysza uczestników z naszego województwa, kraju oraz z całego świata. Są to m.in.:

- Święto naszego miasta Dni Orzysza, w tym Orzyskie Spotkania Folklorystyczne
- Gminne święto plonów Dożynki 2019 w Orzyszu. Gospodarzami Dożynek Gminnych było sołectwo Rostki Skomackie
- Orzyskie Spotkanie Oplatkowe
- Orzyskie Spotkanie Oplatkowe

Wnioski

- 1) Największym pracodawcą w gminie jest wojsko.
- 2) Urząd Gminy w ramach unijnych szkoleń i projektów buduje profesjonalną ofertę inwestycyjną wraz z obsługą potencjalnych inwestorów.
- 3) Od kilku lat obserwowany jest stały spadek bezrobocia. Pracodawcy w 2019 roku borykali się z brakiem rąk do pracy, w szczególności w sezonie.
- 4) Orzysz przyciąga turystów ciekawą ofertą wydarzeń. Coraz częściej pojawia się problem braku bazy noclegowej dla wszystkich chętnych na pobyt w gminie Orzysz.
- 5) Brakuje w Orzyszu i na terenie gminy bazy noclegowej z możliwością jednorazowego przyjęcia co najmniej 50 osób, w tym w pokojach jednoosobowych.

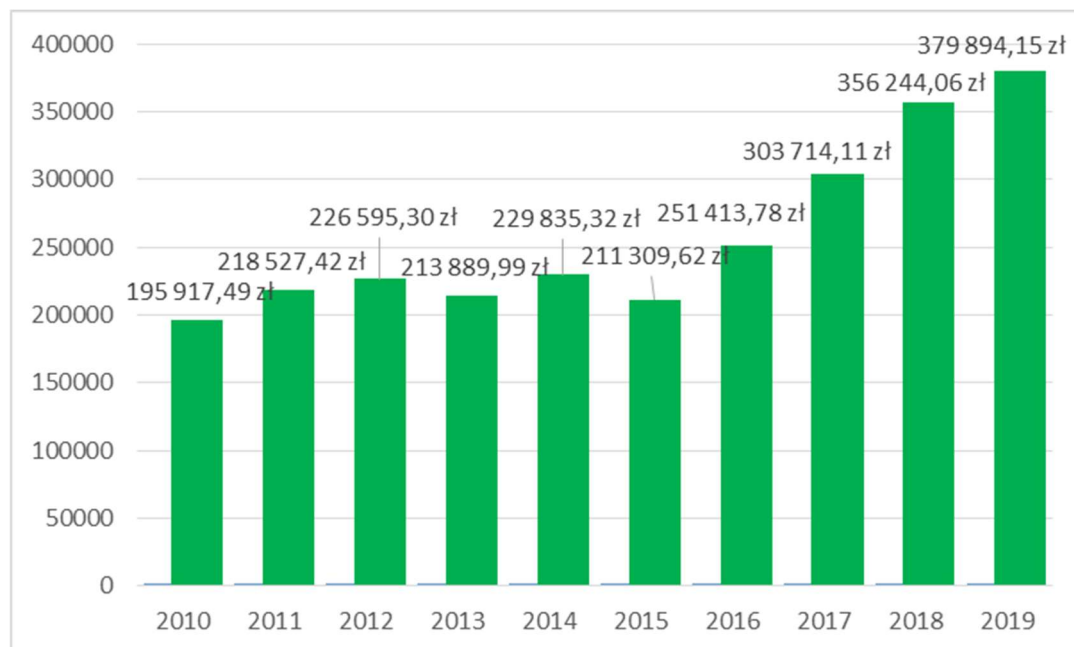
- 6) Orzysz Wędkarskie Serce Mazur to nowa atrakcyjna propozycja gminy zarówno dla mieszkańców jak i przyjeżdżających utrwalająca w Orzyszu turystykę wędkarską.
- 7) Za rozwijającą się prężnie marką Orzysz Wędkarskie Serce Mazur nie następuje rozwój infrastruktury temu towarzyszącej jak sklepy wędkarskie, wypożyczalnie łodzi, czy smażalnie ryb. Potrzeba rozmowy z potencjalnymi przedsiębiorcami o uruchomieniu działań rozwijających potencjał w tym zakresie.

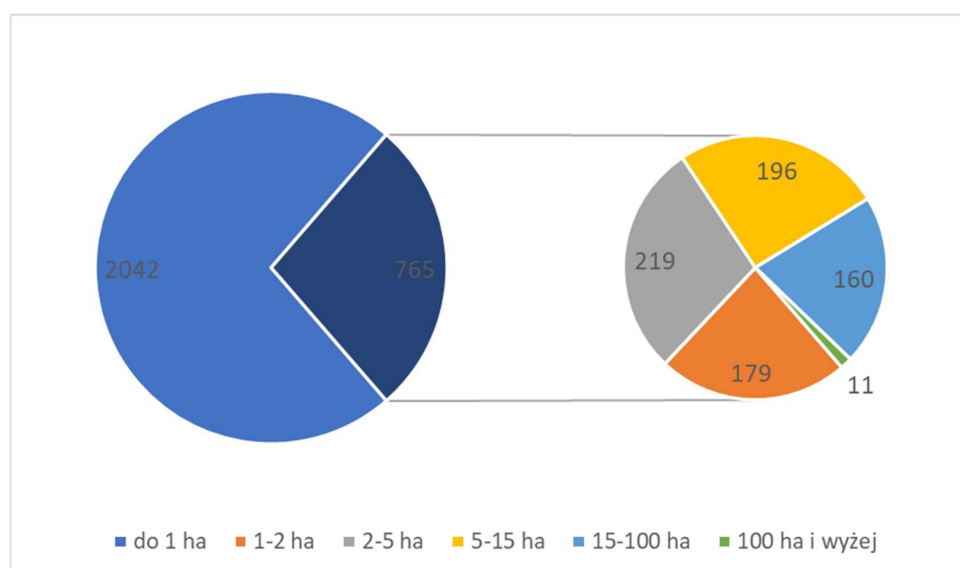
Obszary wiejskie

Na obszarach wiejskich zamieszkuje 38% mieszkańców gminy w 42 wsiach, osadach i przysiółkach skupionych łącznie w 26 sołectwach. W roku 2018 funkcjonowało 27 sołectw, jednak sołectwa Dąbrówka i Osiki postanowiły zgodnie połączyć się, czego formalnie dokonano w roku 2019.

Sołectwa od 2010 roku dysponują własnymi środkami wyodrębnionymi z budżetu gminy w postaci Funduszu Sołeckiego. Kwoty corocznie wydatkowane z budżetu na ten cel pokazuje poniższa tabela.

Rolnictwo Gminy Orzysz oparte jest na gospodarstwach indywidualnych. W większości są to gospodarstwa średniej wielkości. W ewidencji płatników podatku rolnego Gminy Orzysz figuruje 2807 (2786) gospodarstw rolnych. Jednak tylko 765 (734) czerpie dochody z działalności rolniczej, a 349 (312) składa wnioski o zwrot podatku akcyzowego zawartego w oleju napędowym. W liczbie 2807 jest 2 042 gospodarstw do 1 ha (stanowią ponad 72,75%). Gospodarstwa powyżej 1 ha stanowią jedynie 27,25%. Strukturę gospodarstw rolnych w gminie przedstawia tabela.

W 2019 roku na wniosek rolników gmina wypłaciła 530 223,42 (428 216,85)zł zwrotu podatku akcyzowego. W 2019r. rolnicy złożyli:

- 349 (312) wniosków o zwrot podatku akcyzowego
- wykorzystanego do produkcji rolnej na 6 282 (6 113 ha użytków rolnych)

W roku 2019 susza nie dotknęła rolników z terenu gminy Orzysz, gdyż według danych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej na terenie gminy lokalnie nie występowały określone parametry suszy. Jednak niska wilgotność trwała niemalże cały okres wegetacyjny i w innych powiatach i całym kraju susza została ogłoszona.

Kultura i dziedzictwo narodowe

Instytucje kultury

Dom Kultury i Biblioteka

Dom Kultury jako samorządowa instytucja kultury posiada osobowość prawną. Działania Domu Kultury reguluje Ustawa z dn. 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej oraz Statut Domu Kultury w Orzyszu. W skład Domu Kultury wchodzi Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Orzyszu wraz z filiami publiczno-szkolnymi w Okartowie i Dąbrówce oraz 14 świetlicami wiejskimi. Dotacja podmiotowa dla Domu Kultury w roku 2019 wynosiła 700 000,00zł. Dotacja podmiotowa dla Biblioteki wynosiła 200 000,00zł. W roku 2019 uzyskaliśmy przychody własne w wysokości 29 353,56 (62 353,50) zł.

Dom Kultury w Orzyszu w roku 2019 realizowała następujące przedsięwzięcia:

- 1) organizacja i uczestnictwo w wydarzeniach o charakterze międzynarodowym, w tym:
  - ✓ IX Turniej Szachowy o Puchar Burmistrza Orzysza pamięci Krzysztofa Kierzkowskiego
- 2) organizacja konkursów o charakterze ogólnopolskim, w tym:
  - ✓ IV Przegląd Piosenki Żołnierskiej i Patriotycznej o statuetkę „Tytanowego Tygrysa”
  - ✓ XV Orzyskie Spotkania Folklorystyczne
  - ✓ XV Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. Michała Kajki
- 3) organizacja i uczestnictwo w wydarzeniach o charakterze rejonowym, lokalnym i uroczystościach gminnych
  - ✓ Jarmark Wielkanocny
  - ✓ XIV Gminny Konkurs na Najpiękniejszą Pisanekę oraz Palmę Wielkanocną –
  - ✓ XXIII Wierszowisko
  - ✓ Orzyski Tydzień Bibliotek.
  - ✓ Majówka 2019 – Rodzinny Piknik Artystyczny
  - ✓ Piknik Militaryny i Bieg Tygrysa
  - ✓ Dożynki Gminne
  - ✓ 11 Listopada 2018 - Piknik Niepodległości
  - ✓ Mikołajki z Biblioteką –
  - ✓ Orzyskie Spotkanie Oplatkowe
  - ✓ Senioriada
  - ✓ Sylwester 2019
- 4) prowadzenie działalności orzyskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku pod patronatem Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy
- 5) organizacja koncertów i spotkań okolicznościowych
- 6) bogata oferta zajęć dla różnych grup wiekowych.

Pozyskane w 2019 roku środki na realizację własnych projektów artystycznych i współorganizacja projektów innych podmiotów przedstawia poniższa tabela.

	Nazwa programu	Kwota	Tytuł	Opis
2019	Interreg Polska-Litwa	246 104,02	“Do it with joy”	Współorganizator projektu w partnerstwie z Urzędem Miejskim w Orzyszu. Gmina Orzysz jak i Varena zainicjowali wspólne działania w celu wzmocnienia członków społeczności w kierunku czytania książek i nauki nowych umiejętności z różnych dziedzin.
	Narodowa Biblioteka w Warszawie	4 930,00	Dotacja na zakup nowości książkowych.	zakup nowości książkowych dla Biblioteki Głównej oraz filii w Okartowie oraz Dąbrówce
	Regionalny Konkurs Grantowy „Równać Szanse” Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności	8 500,00	“Młodzieżowa Pozytywka”	Animowanie i wyrównywanie szans młodzieży z miejscowości poniżej 20 tys. mieszkańców.
	Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa Priorytet 2 „Infrastruktura Bibliotek 2016 – 2020”	968 711,00	„Przebudowa i wyposażenie biblioteki głównej Polany Kultury – Centrum Bibliotecznego-Kulturalnego w Orzyszu”	Remont i zakup wyposażenia do Biblioteki Głównej umiejscowionej w Ratuszu Miejskim - zróżnicowanie oferty bibliotecznej
	Bardzo Młoda Kultura Warmia - Mazury 2019	7 000,00	"Wspomnienia tamtych czasów"	Projekt realizowany przez Dom Kultury w Orzyszu, we współpracy z Zespołem Szkół w Orzyszu. warsztaty rękodzielnicze, wokalne
	Regionalny Program Operacyjny Woj. Warmińsko-Mazurskiego	712 283,30	"POLANA KULTURY-nowa przestrzeń i nowe możliwości dla rozwoju artystycznego w Orzyszu"	Zwiększenie powierzchni zaadaptowanej na rozwój potrzeb kulturalnych społeczności (remonty budynków 9A, 9B, 9C i 9 D) - wzrost dostępności i zróżnicowanie oferty artystycznej -umożliwienie organizacji imprez zewnętrznych i realizacja oferty na jednym obszarze bez konieczności wynajmowania sal u innych podmiotów
	RAZEM : 1 424 566,6 zł.			

Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej

Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej w Orzyszu (w organizacji) zostało utworzone 17 czerwca 2015r. Uchwałą Rady Miejskiej w Orzyszu NR X/58/15 nadano instytucji statut, który po uzgodnieniach

z Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego ostatecznie został zatwierdzony Uchwałą Nr X/93/15 Rady Miejskiej w Orzyszu w dniu 23 października 2015r.

W 2019 roku nastąpiła inauguracja wystawy archeologicznej autorstwa Jacka Borkowskiego oraz dr Wojciecha Borkowskiego miała miejsce w listopadzie ubiegłego roku. Została ona przygotowana w wyniku realizacji projektu "Rybacy i Wojownicy" organizacja wystawy muzealnej wraz z systemem zabezpieczeń elektronicznych", dofinansowanego w ramach Programu Operacyjnego "Rybacko i Morze". Otwarcie wystawy poprzedziła prelekcja naukowa jednego z twórców dioramy- dra Wojciecha Borkowskiego pt. "Osadnictwo kultury kurhanów zachodniobałtyjskich Ziemi Orzyskiej".

Muzeum organizowało i współorganizowało gminne obchody wydarzeń o charakterze patriotycznym, wśród których można wymienić święto Konstytucji 3 Maja, Narodowy Dzień Wybuchu Powstania Warszawskiego, Narodowe Święto Niepodległości.

1 marca w Ośrodku Szkoleniowym Combat Alert Drozdowo w Gminie Orzysz, odbyły się Warmińsko - Mazurskie obchody Narodowego Dnia Żołnierzy Wyklętych, połączone z odsłonięciem pomnika poświęconego żołnierzowi niezłomnemu Stanisławowi Grabowskiemu pseudonim WIARUS.

4 marca- prezentacja kolejnej publikacji z serii Krajobraz kulturowy Ziemi Orzyskiej, t. II „Ziemia Orzyska. Dziedzictwo archeologiczne” autorstwa dr Jerzego Łapo, wydanej przez Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej w Orzyszu połączona z prelekcją wygłoszoną przez autora, po której można było zdobyć pamiątkowy autograf. Realizacja publikacji była możliwa dzięki wsparciu finansowemu Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

13 lipca 2019r. odbyła się trzecia edycja Walki Czołgów. Ponad 25 tysięcy widzów i perfekcyjna organizacja przełożyły się na ogromny sukces. . To unikatowe w skali kraju wydarzenie tworzone we współpracy samorządu terytorialnego, jednostek wojskowych, organizacji pozarządowych na poligonie w Orzyszu, z każdym rokiem przyciąga coraz liczniejszą widownię i cieszy się coraz większym zainteresowaniem. Każde wydarzenie podsumowuje spotkanie będące pretekstem do wymiany doświadczeń, spostrzeżeń i zastanowienia się co jeszcze można ulepszyć, w jaki sposób podnieść atrakcyjność widowiska i usprawnić logistykę spotkań biorą udział wszystkie służby i jednostki współuczestniczące w organizacji przedsięwzięcia, m.in.: przedstawiciele wojska na, przedstawiciele Policji, Państwowej Straży Pożarnej, organizacji proobronnych, jednostek organizacyjnych Gminy Orzysz.

Zeszły rok to także kolejna już inscenizacja historyczna odbywająca się w ramach Orzyskich Garnizonowych Dni Wojska Polskiego w Orzyszu. Widowisko historyczne zostało przygotowane przez specjalistów, m.in. scenariusz opracował oraz w interesujący sposób poprowadził narrację historyk dr Robert Kempa. W realizację zadania zostały zaangażowane grupy rekonstrukcyjne, wyposażone w repliki broni palnej oraz inne historyczne rekwizyty. W scenach udział wzięli również jeźdźcy konni. Całość przedstawienia została wzbogacona o efekty pirotechniki filmowej. Na placu muzealnym odbyła się żywa lekcja historii, która przeniosła na moment widzów do Orzysza z początku XX wieku. W 2019 roku, w związku z 80- tą rocznicą wybuchu II Wojny Światowej przypomnieliśmy wydarzenia z września 1939 r.- mało znany epizod kampanii wrześniowej - wypad Podlaskiej Brygady Kawalerii na Mazury z 4 września 1939 r. Był to punkt kulminacyjny niedzielnych wydarzeń, będących częścią cyklu imprez odbywających się w dniach 17-18 sierpnia 2019r., w ramach Orzyskich Dni Święta Wojska Polskiego. Przez cały dzień imprezie towarzyszył piknik militarny, a w jego trakcie- kuchnia polowa z tradycyjną, wojskową grochówką, wystawa sprzętu wojskowego 15 Giżyckiej Brygady Zmechanizowanej. Można było także obejrzeć stoiska służb mundurowych. Na scenie usytuowanej na placu muzealnym odbył się IV Przegląd Piosenki Żołnierskiej i Patriotycznej o statuetkę Tytanowego Tygrysa.

W październiku otworzyliśmy ścieżkę edukacyjną. Projekt „Spacer ścieżkami orzyskiej historii” otrzymał dofinansowanie w ramach konkursu ogłoszonego przez LGD Mazurskie Morze. W inauguracyjnym spacerze, będącym jednocześnie grą terenową połączoną z testem sprawdzającym

na koniec nabytą wiedzę wzięło udział ponad 200 osób, wśród których byli uczniowie szkół z terenu gminy Orzysz, seniorzy, podopieczni Środowiskowego Domu Samopomocy w Orzyszu.

10-go listopada uroczyście otworzyliśmy Ogród Pamięci. Inspiracją do stworzenia tego miejsca stała się przypadająca w tym roku 80-ta rocznica wybuchu II Wojny Światowej. Aby uczcić pamięć ofiar i bohaterów, wszystkich tych, dzięki którym żyjemy w wolnym kraju, aby dać wszystkim inspirację do refleksji nad kruchością życia ludzkiego i zaniechania niepotrzebnych konfliktów zaplanowaliśmy utworzenie na terenie naszego muzeum Ogrodu Pamięci, miejsca, gdzie każdy będzie mógł w ciszy, pośród zieleni odetchnąć, spędzić czas z rodziną, przysiąść na ławce czy posiedzieć na kocu ciesząc się promieniami słońca. Co ważne zaznaczenia- wszystkie rośliny posadzone w celu utworzenia Ogrodu Pamięci zostały pozyskane przez muzeum w formie darowizny od Nadleśnictw, mieszkańców Orzysza oraz prywatnych przedsiębiorstw. Tego samego dnia świętowaliśmy 4 urodziny muzeum, jak również została otwarta opisana wyżej wystawa archeologiczna.

Muzeum prowadzi lekcje muzealne w oparciu o współpracę z nauczycielami, zgłaszane przez nich potrzeby w zakresie tematycznym, jak również prowadzi działalność oprowadzania grup dzieci, młodzieży oraz studentów. Odwiedzają nas nie tylko młodszy mieszkańcy terenu gminy Orzysz ale również z powiatów ościennych oraz dzieci z innych części Polski spędzające czas w grupach zorganizowanych, a także uczestnicy międzynarodowych projektów wymiany młodzieży. Przygotowujemy także ofertę związaną z zagospodarowaniem wolnego czasu dzieci i młodzieży poprzez organizację m.in. ferii zimowych. W 2019 roku w programie znalazły się:

- spotkanie z rycerzami z Bractwa Rycerskiego, którzy dokonali prezentacji rysztyunku rycerskiego, zademonstrowali pokaz walki i poprowadzili średniowieczne zabawy;
- Klub młodego modelarza. Tym razem inspiracją do wykonania własnego modelu samolotu było kilkadziesiąt modeli samolotów znajdujących się na wystawie „Skrzydła Niepodległej” autorstwa Pana Zbigniewa Włodkowskiego Burmistrza Orzysza;
- Zabawki naszych dziadków- podczas tego międzypokoleniowego spotkania staraliśmy się uzyskać odpowiedź na pytanie: Czym bawiły się dzieci, gdy nie było klocków LEGO i lalek Barbie? Wykonywano również własnoręcznie lalki motanki;
- uczestnicy cyklu spotkań mogli również wykazać się kreatywnością podczas warsztatów malowania kafli mazurskich.

Jednym z ważniejszych edukacyjnie wydarzeń były prelekcje naukowe „Ryby i ludzie w przeszłości” przygotowane i poprowadzone przez dr Jerzego M. Łapo. Prelegent poprowadził niezwykle interesujące lekcje historii i archeologii podczas których przybliżył dzieciom charakterystykę życia w czasach, kiedy na wodach jeziorach Orzysz znajdowała się osada nawodna i późniejszych.

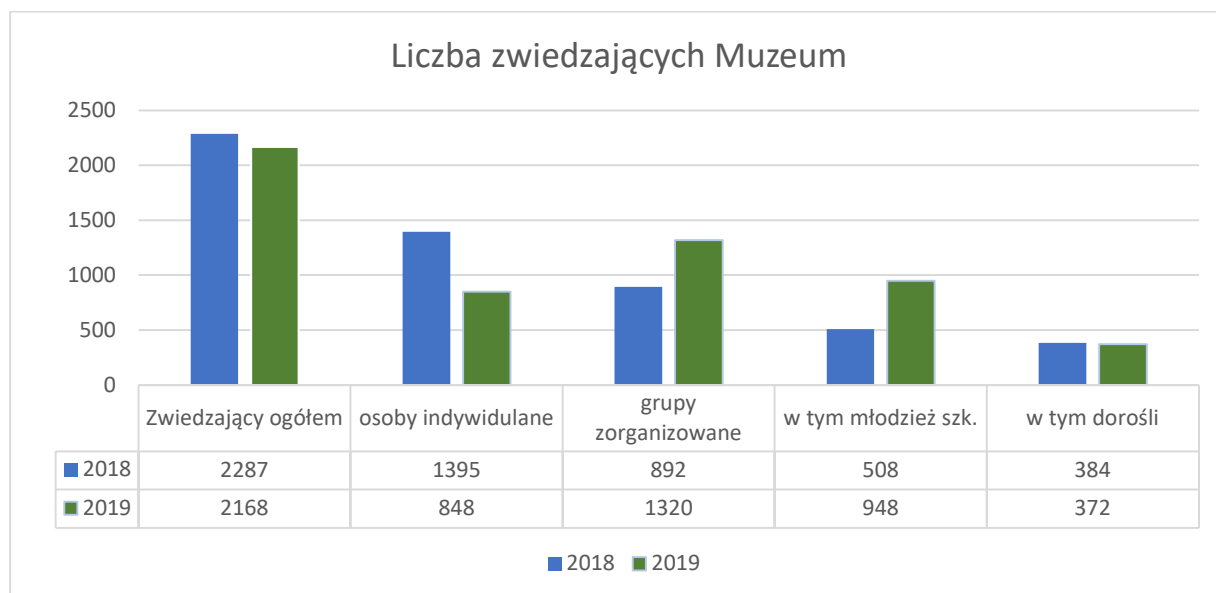
Działania na rzecz popularyzacji, których celem jest skuteczne informowanie potencjalnej publiczności

W 2019 roku otwarto ścieżkę edukacyjną- kolejny efekt pracy nagrodzony dofinansowaniem ponad 70tyś. zł z Programu Operacyjnego "Rybacko i Morze". „Spacer ścieżkami orzyskiej historii” taki tytuł nosi ów projekt, był również najwyższe oceniony w konkursie ogłoszonym przez LGD Mazurskie Morze. W wyniku jego realizacji, w dziewięciu punktach miasta zostały umieszczone tablice edukacyjne (wraz z małą architekturą, w tym: ławeczki, pojemniki na śmieci, stojaki na rowery) wyznaczające trasę, którą można spacerować poznając jednocześnie historię Orzysza. W ramach projektu wydany został również przewodnik, zostały zakupione kioski multimedialne pozwalające na wirtualny spacer wyprodukowane zostały gadżety projektowe. Oprawą tekstową przewodnika, tablic oraz prezentacji umieszczonych wioskach multimedialnych zajął się dr Jerzy M. Łapo. Dołożyliśmy wszelkich starań aby wydawnictwo oraz tablice stanowiły spójny wizualnie i merytorycznie „produkt” pozwalający na poznanie miejsc, osób i faktów z życia Orzysza. w Orzyszu.

10 czerwca 2019r. została podpisana umowa z Województwem Warmińsko- Mazurskim o dofinansowanie zadania „Rybacki i wojownicy-organizacja stałej wystawy muzealnej wraz z systemem zabezpieczeń elektronicznych” w Programie Operacyjnym „Rybacko i Morze” na lata 2014-2020. W wyniku realizacji operacji powstała nowa, atrakcyjna wystawa stała w Muzeum Wojska, Wojskowości

i Ziemi Orzyskiej w Orzyszu (otwarcie 10 listopada 2019r.). Obiekt został także wyposażony w elektroniczny system zabezpieczeń przed kradzieżą i włamaniem, tj. system sygnalizacji włamania i system cyfrowej telewizji dozorowanej, co w efekcie umożliwi pozyskanie nowych eksponatów.

Muzeum odwiedzają zwiedzający indywidualni, jak również grupy zorganizowane. Także wydarzenia organizowane przez Muzeum cieszą się dużym zainteresowaniem. Wspomniane wyżej otwarcie ścieżki edukacyjnej zgromadziło przeszło 200 osób. Również inscenizacja historyczna przyciągnęła blisko 600 osobową widownię. Natomiast frekwencję dotyczącą zwiedzania ekspozycji prezentuje się poniższa grafika.

Liczba zwiedzających ogółem spadła w 2019 roku o 119 osób w stosunku do roku ubiegłego (5,2%), głównie z uwagi na dużo niższą liczbę osób indywidualnych zwiedzających ekspozycje muzeum. Było to o 547 osób mniej, co oznacza spadek o 39,2%. Zrekompensowała to liczba osób odwiedzających muzeum w grupach zorganizowanych – wzrost o 428 (48%). W tym liczba osób dorosłych zwiedzających muzeum w grupach zorganizowanych nie uległa prawie zmianie w stosunku do 2018. To młodzież szkolna w grupach liczniejsza o 440 (86,6%) prawie zrekompensowała spadek indywidualnych zwiedzających w 2019 roku względem roku 2018.

Muzeum stale pozyskuje eksponaty. Najważniejszym elementem wystawowym związanym ściśle z historią Orzysza są krzyże z kwatery lazaretowej znajdujące się dotychczas w depozycie naszego muzeum. Zostały one w końcu kupione i z dniem 16 maja 2019r. stały się własnością muzeum. Oprócz muzealiów pozyskanych drogą zakupu najważniejsze są eksponaty przekazywane przez mieszkańców Gminy Orzysz oraz przez miłośników historii i miasta, w formie darów. W 2019 r. pozyskano 41 szt. nowych eksponatów. Na dzień 31 grudnia 2019 r. w zasobach muzeum było 558 szt. muzealiów oraz 396 depozytów.

Ochrona zabytków

Rada Miejska w Orzyszu Uchwałą Nr XLIX/358/18 z dnia 28 lutego 2018 r. przyjęła Program Opieki nad Zabytkami Gminy Orzysz na Lata 2018-2021. Celem opracowania programu opieki nad zabytkami gminy Orzysz na lata 2018-2021 było określenie zasadniczych kierunków działań inicjowanych przez władze gminy w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego występującego w jej granicach administracyjnych, zgodnie z przepisami ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Program ma na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu, jak również jego promocji wśród mieszkańców oraz turystów. Funkcję tę można realizować między innymi poprzez edukację, poczynając od poziomu podstawowego oraz pobudzanie rozwoju turystyki. Nieodzownym elementem tego typu działań jest budzenie w społeczeństwie świadomości istnienia zabytków i potrzeby ich rewitalizacji, jak również zwrócenie uwagi na istniejącą wspólnotę kulturową.

Zarządzeniem Burmistrza Orzysza Nr 38/2016 z dnia 10 lutego 2016 r. została założona Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Orzysz. (zmiany: Zarządzenie Nr 88/2017 Burmistrza Orzysza z dnia 28 marca 2017 r. oraz Zarządzenie Nr 12/5/2017 Burmistrza Orzysza z dnia 10 maja 2017 r.). Gminna ewidencja zabytków stanowi zbiór otwarty. Na terenie gminy Orzysz znajdują się dwadzieścia cztery obiekty zabytkowe objęte ochroną prawną wynikającą z ujęcia ich w rejestrze zabytków województwa warmińsko-mazurskiego, prowadzonym przez Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Wnioski

- 1) Instytucje kultury funkcjonujące na terenie gminy systematycznie i skutecznie sięgają po środki zewnętrzne by zwiększać zakres i uatrakcyjnić ofertę dla mieszkańców.
- 2) Przeprowadzono szereg prac modernizacyjnych na obiektach kulturalnych jak: remont pawilonów domu kultury, modernizacja muzeum, ścieżki i infrastruktura rekreacyjna.
- 3) Wydarzeniem o ogromnej marce stała się „Walka Czołgów w Orzyszu.
- 4) Oferta Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej powinna uwzględniać elementy przyciągające w większej ilości indywidualnych zwiedzających.

Oświata

Głównym zadaniem oświatowym gminy jest zapewnienie kształcenia, wychowania i opieki w przedszkolach, szkołach podstawowych oraz ostatni rok w gimnazjach.

Realizacja zadań organu prowadzącego wobec szkół i placówek wymaga właściwej organizacji, zarówno funkcji nadzorczych jak i roli służebnej, związanej z realizacją obowiązków określonych w ustawie o systemie oświaty. Organ prowadzący szkołę lub placówkę odpowiada za jej działalność.

W ustawie o samorządzie gminnym zapisano, że zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty m.in. w zakresie edukacji publicznej należy do zadań własnych gminy.

W ustawie o systemie oświaty ustawodawca wskazał, iż do zadań gminy należy:

- zakładanie i prowadzenie publicznych przedszkoli, żłobków, szkół podstawowych i gimnazjów,
- zabezpieczenie bazy lokalowej i sprawności technicznej obiektów oświatowych oraz środków rzeczowych i finansowych dla ich działalności,
- zabezpieczenia kadry pracowniczej, w tym administracyjno - finansowej.

W ustawie Karta Nauczyciela, wśród zadań gminy wymieniono m.in. następujące zadania:

- zapewnienie średniego wynagrodzenia nauczycieli w poszczególnych grupach awansu zawodowego, - wspieranie nauczycieli w procesie dydaktyczno-wychowawczym,
- zapewnienie środków na doksztalcenie i doskonalenie zawodowe.

Ponadto zadania oświatowe Gminy Orzysz związane są z obowiązkiem:

- kontroli spełniania przez uczniów obowiązku szkolnego i obowiązki nauki,
- realizacji zadań wspierających uczniów w nauce, m.in. organizacja dodatkowych zajęć edukacyjnych, stypendia za szczególne osiągnięcia,
- zapewnienia bezpiecznych warunków pracy i nauki,
- organizacji dodatkowych zajęć specjalistycznych dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi posiadających orzeczenia o niepełnosprawności i potrzebie kształcenia specjalnego (rewalidacja, zajęcia kompensacyjno – wyrównawcze, nauczanie indywidualne etc.),
- dbałości o bazę lokalową i dydaktyczną placówek oświatowych,
- wypłat świadczeń socjalnych rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, w tym: stypendia szkolne i zasiłki o charakterze socjalnym, dofinansowanie do zakupu podręczników i pomocy szkolnych,
- dofinansowania pracodawcom kosztów doksztalcenia młodocianych pracowników w ramach pomocy de minimis,
- zapewnienia dowozów uczniów do szkół na terenie gminy oraz organizacja dowozu uczniów niepełnosprawnych do szkół i ośrodków szkolno – wychowawczych, organizacji konkursów na stanowiska dyrektorów szkół i przedszkoli lub przygotowanie procedury powierzenia stanowisk na kolejne lata,
- przygotowania całościowej oceny pracy dyrektorów szkół i przedszkoli,
- przeprowadzania egzaminów na stopień nauczyciela mianowanego w ramach awansu zawodowego,
- prowadzenie lokalnej bazy danych dziedzinowych w Systemie Informacji Oświatowej,
- innych zadań nie wymienionych powyżej, a wynikających z przepisów prawa.

W ramach wykonywania obowiązków wynikających z ustawy Karta Nauczyciela, zadaniem gminy jest także ukształtowanie struktury kadrowej placówek, aby odpowiadała ona współczesnym wymogom edukacyjnym i w tym zakresie koniecznym stało się „zbudowanie” oraz stałe usprawnianie systemu wynagradzania i doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Burmistrz Orzysza w terminie do końca października każdego roku przedstawia Radzie Miejskiej w Orzyszu szczegółowa Informacje o stanie oświaty w gminie Orzysz za ubiegły rok szkolny.

Kadra pedagogiczna i niepedagogiczna

W rozwoju szkolnictwa zasadniczą rolę odgrywają umiejętności zawodowe nauczycieli, ich wiedza o życiu, zrozumienie współczesnych problemów świata oraz chęć samodoskonalenia. Dobór kadry pedagogicznej to przede wszystkim rola dyrektorów placówek. Stan zatrudnienia w danym roku szkolnym wynika z zatwierdzonej przez organ prowadzący organizacji roku, a ta ściśle związana jest z liczbą oddziałów na każdym poziomie nauczania, liczbą godzin wynikającą z podziału na grupy (dotyczy zajęć z wychowania fizycznego, języków obcych, informatyki) zależną od liczebności oddziałów klasowych oraz określoną w rozporządzeniu (ramowe plany nauczania) przez Ministra Edukacji Narodowej liczbą godzin dla poszczególnych przedmiotów i poziomów nauczania.

Zatrudnienie nauczycieli na terenie Gminy Orzysz w roku 2019					
Zatrudnieni w pełnym wymiarze	Ogółem	Stażysta	Kontraktowy	Mianowany	Dyplomowany
	94	3	10	15	66
Razem etaty	100,87	4,21	10,00	14,26	72,40

Wśród nauczycieli dominują osoby o najwyższym stopniu awansu zawodowego. Świadczy to o wysokiej jakości kadry, która powinna mieć przełożenie na wysokie wyniki nauczania i egzaminów sprawdzających.

Zatrudnienie pracowników obsługi i administracji szkół na terenie Gminy Orzysz w roku 2019 (porównanie do lat poprzednich)				
Pracownicy niepedagogiczni	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Pracownicy obsługi szkół, przedszkoli, żłobka	46	46	48	46
Pracownicy administracji szkół, przedszkoli, żłobka	10	8,5	7,5	6,5
RAZEM	56,00	54,50	55,5	52,50

Na przestrzeni ostatnich 4 lat spadła liczba pracowników administracji i obsługi, spadek spowodowany jest wygaśnięciem w czerwcu 2019r. gimnazjów, mniejszą liczbą uczniów w szkołach.

Doskonalenie nauczycieli

Bardzo istotnym czynnikiem podwyższającym jakość edukacji jest nieustanne doskonalenie kadry nauczycielskiej. Zgodnie z art. 12 ust. 3 Karty Nauczyciela „Nauczyciel powinien podnosić swoją wiedzę ogólną i zawodową, korzystając z prawa pierwszeństwa do uczestnictwa we wszelkich formach doskonalenia zawodowego na najwyższym poziomie”. Jest on w szczególności zobowiązany do podnoszenia swoich kwalifikacji. Nauczyciele z gminy Orzysz korzystali m.in. z takich form doskonalenia zawodowego jak studia podyplomowe, kursy kwalifikacyjne, czy różnego rodzaju warsztaty, szkolenia i konferencje. W osiągnięciu tego celu służyły zapewnione środki finansowe. Art. 70a ust. 1 Karty Nauczyciela stanowi, że „W budżetach organów prowadzących szkoły wyodrębnia się środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli z uwzględnieniem doradztwa metodycznego - w wysokości 1% planowanych rocznych środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli.” Do roku 2018 było to 0,5% zgodnie z przepisami. W roku 2019 limit ustawowo podwojono.

Kwoty przeznaczane na doskonalenie nauczycieli w latach 2017-2019			
	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
1% planowanych rocznych środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli Gminy Orzysz	24 143,00	26 789,53	45 968,00
RAZEM	24 143,00	26 789,53	45 968,00

Wyniki nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Warmińsko - Mazurskiego Kuratora Oświaty

W roku 2019 odbyły się następujące kontrole doraźne przeprowadzone przez pracowników Kuratorium Oświaty w Olsztynie delegatura w Elku:

- Zespół Szkolno – Przedszkolny w Orzyszu kontrola w zakresie oceny prawidłowości zapewnienia dzieciom pomocy psychologiczno – pedagogicznej w przedszkolu – brak zaleceń;
- Zespół Szkolno – Przedszkolny w Okartowie kontrola w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć i po zajęciach, realizacja zadań opiekuńczo - wychowawczych prowadzonych przez szkołę - brak zaleceń;
- Zespół Szkolno – Przedszkolny w Dąbrówce kontrola w zakresie zgodności z obowiązującymi przepisami, prawo realizacji doradztwa zawodowego w szkole podstawowej, kontrola w zakresie zapewnienia uczniom bezpieczeństwa podczas pobytu w szkole - brak zaleceń.

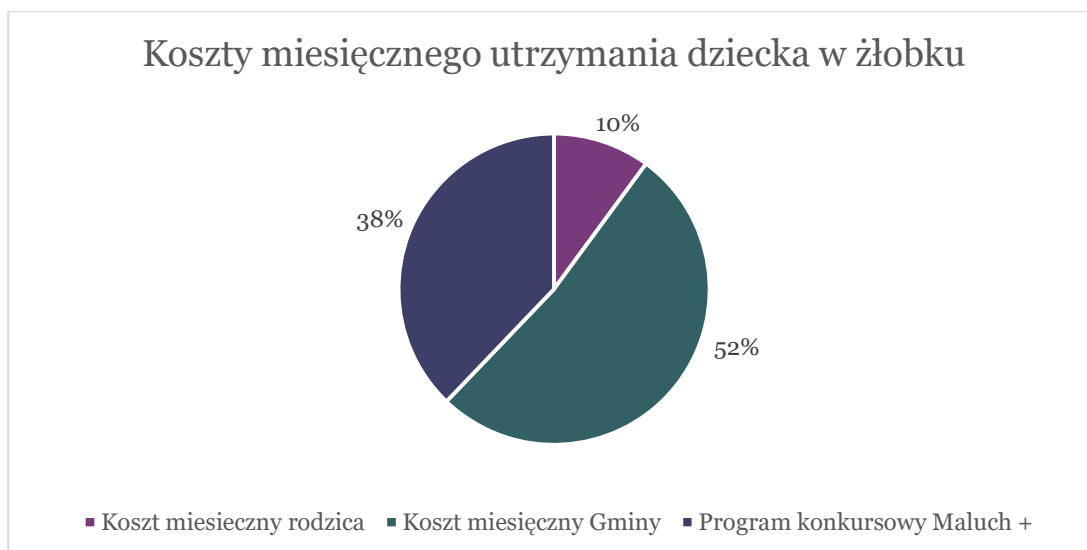
Opieka nad dziećmi do lat trzech

W Gminie Orzysz funkcjonuje Żłobek, który został powołany i funkcjonuje zgodnie z Ustawą z dnia 4 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi do lat 3. Żłobek funkcjonuje w godzinach od 6:30 do 16:00. Odpłatność za wyżywienie wynosi 5,50 za dzień, czesne 1,50 za 1 godzinę pobytu dziecka w placówce.

- W roku szkolnym 2018/2019 do Żłobka uczęszcza 25 dzieci w wieku od 1,5 do 3 lat.
- W roku szkolnym 2019/2020 do Żłobka uczęszcza 29 dzieci w wieku od 1,5 do 3 lat

Jest to placówka, która nie jest subwencyjna i w 100% finansowana z budżetu gminy. Koszty funkcjonowania Żłobka w 2019r. przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

	Koszt Gminy		Czesne pobierane od rodziców	Łącznie
	Środki własne	Pozyskane z Programu Maluch +		
Koszt całkowity	193 687,61 zł	140 598,28 zł	37 453,50 zł	371 739,39 zł
Koszt miesięczny	645,63 zł	468,66 zł	124,85 zł	1 239,13 zł

Koszt miesięczny utrzymania dziecka w 2019 roku w żłobku to 1 239,13 zł i głównie ponosi go gmina (90%), ze środków własnych (52%) i z uzyskanych w konkursach na ten cel środków finansowych (38%). Pozyskana dotacja to środki z Programu „Maluch+”, o które gmina ubiegała się w konkursie. To nie oznacza, że w latach następnych środki te są pewne i będą do pozyskania. Udział rodziców natomiast jest bardzo niski. To jedynie 10% wszystkich kosztów. **Z poniższego zestawienia wynika, że niezbędne jest podniesienie czesnego od rodziców.**

Wychowanie przedszkolne

Zgodnie z reformą od 1 września 2017 r. wszystkie dzieci w wieku 3-6 lat mają prawo do edukacji przedszkolnej. Obowiązkiem gminy jest zapewnienie miejsca w placówkach wychowania przedszkolnego wszystkim uprawnionym i chętnym dzieciom.

Edukacja dzieci 6-letnich w przedszkolach publicznych jest bezpłatna. Gmina otrzymała z budżetu państwa subwencję na każdego sześciolatka w przedszkolu. Rodzic opłaca jedynie wyżywienie. Subwencja na jednego sześciolatka wynosi 5357,00zł na rok. Dotacja przedszkolna z budżetu państwa na jednego przedszkolaka 1370zł na rok.

Wychowaniem przedszkolnym obejmuje się dzieci w wieku 3-6 lat, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach dzieci, które ukończyły 2,5 roku. Obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego dotyczy dzieci 6-letnich.

- W roku szkolnym 2018/2019 wychowaniem przedszkolnym w przedszkolach gminnych objętych było łącznie dzieci – 252
- W roku szkolnym 2019/2020 wychowaniem przedszkolnym w przedszkolach gminnych objętych było łącznie dzieci – 198 + 89 sześciolatków w przedszkolu = 287

Ponadto od 12 września 2017r. funkcjonuje niepubliczne Przedszkole Artystyczne – Językowe Akademia Montessori do którego uczęszcza 35 dzieci z terenu naszej gminy. (na dzień 31.12.2019 r)

Koszty utrzymania Przedszkoli w Gminie Orzysz				
Wykonanie planu 2019 r.	Dotacja, czesne od rodziców, projekt	Koszt Gminy	Liczba dzieci stan na 1.09.2019r.	Koszt gminy – dopłata do jednego dziecka miesięcznie
1 324 763,21	541 336,02	783 427,19	287	227,48

Dotacja przedszkolna – 270 779,00zł

Subwencja na niepełnosprawne przedszkolaki – 235 854,02 zł

Czesne od rodziców – 34 703,00 zł

Szkoły podstawowe

W Gminie Orzysz funkcjonują trzy szkoły podstawowe w Zespołach Szkolno – Przedszkolnych. Poniższa tabela prezentuje liczebność dzieci od 2018/2019 roku.

Rok szkolny 2018/2019									
Szkoły	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Klasa IV	Klasa V	Klasa VI	Klasa VII	Klasa VIII	Razem
SP Orzysz	60	72	30	100	104	75	76	68	585
SP Dąbrówka	8	8	0	9	4	9	7	9	54
SP Okartowo	9	0	11	7	14	8	14	9	72
Razem	77	80	41	116	122	92	97	86	711

Rok szkolny 2019/2020									
Szkoły	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Klasa IV	Klasa V	Klasa VI	Klasa VII	Klasa VIII	Razem
SP Orzysz	74	55	72	32	91	97	70	73	564
SP Dąbrówka	4	8	8	0	8	5	8	6	47
SP Okartowo	8	10	0	13	9	15	10	14	79
Razem	86	73	80	45	108	117	88	93	690

Najniższa liczba uczniów jest w szkole podstawowej w Dąbrówce, spadek zanotowano również w ZSP w Orzyszu i wzrost o 7 uczniów w ZSP w Okartowie.

Prognoza liczby uczniów w szkołach roczniki 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 na podstawie zameldowanych na pobyt stały według ewidencji ludności przedstawia zestawienie poniżej.

Prognoza liczby uczniów w szkołach								
	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Orzyszu	97	68	77	70	79	87	56	79
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Okartowie	11	14	10	6	5	10	7	5
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Dąbrówce	6	12	6	6	6	8	7	4
Razem	114	94	93	82	90	105	70	88

Gimnazja

W Gminie Orzysz do dnia 30 czerwca 2019r. funkcjonowały włączone do Zespołów Szkolno – Przedszkolnych 2 gimnazja: Gimnazjum w Zespole Szkół im. M. Kajki w Dąbrówce oraz Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Orzyszu które zostało włączone w struktury Zespołu Szkolno – Przedszkolnego w Orzyszu.

Etaty wsparcia

Działalność edukacyjna (przedmiotowa), wychowawczo-opiekuńcza szkół podstawowych i gimnazjum wspierana jest godzinami, które można podzielić na następujące kategorie zajęć z uczniami:

- opieka świetlicowa, świetlica obejmuje opieką zapisanych do niej uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem dojeżdżających, tych, którzy muszą dłużej przebywać w szkole ze względu na czas pracy rodziców oraz okoliczności wynikające z organizacji pracy szkoły (dzieci, które nie uczestniczą w lekcjach religii). Wychowawcy świetlicy sprawują opiekę nad dziećmi podczas oczekiwania i wsiadania do autobusów szkolnych.
- praca biblioteki szkolnej,
- praca pedagoga szkolnego. Do obowiązków pedagoga należy diagnozowanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów, rozwiązywanie problemów i konfliktów między uczniami, niwelowanie zachowań negatywnych i agresywnych wśród uczniów, poprzez m.in. rozmowy z rodzicami i uczniami, działania profilaktyczne. Zadaniem pedagoga jest również pomoc rodzicom i nauczycielom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych możliwości, predyspozycji i uzdolnień uczniów. Pedagog nawiązuje współpracę z policją, kuratorami sądowymi, asystentami rodziny, pracownikami socjalnymi i rodzicami. Współpracuje z pracownikami Powiatowej Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Piszcu, MOPS w Orzyszu i Sądem Rejonowym w Piszcu. Prowadzi zajęcia w zakresie pomocy psychologiczno – pedagogicznej, podejmuje zagadnienia z zakresu profilaktyki uzależnień. praca psychologa, Do zadań psychologa należy: - diagnozowanie sytuacji wychowawczych w szkole w celu rozwiązywania problemów wychowawczych oraz wspierania rozwoju uczniów; - podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży; - minimalizowanie skutków zaburzeń rozwojowych, zapobieganie zaburzeniom zachowania oraz inicjowanie różnych form pomocy w środowisku szkolnym i pozaszkolnym uczniów; - zapobieganie występowaniu patologii społecznych; - inicjowanie i prowadzenie działań medacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych; - pomoc rodzicom i nauczycielom w rozwiązywaniu problemów uczniów.
- praca logopedy: diagnozowanie logopedyczne, w tym prowadzenie badań przesiewowych w celu ustalenia stanu mowy uczniów, prowadzenie zajęć logopedycznych oraz porad i konsultacji dla uczniów i rodziców w zakresie stymulacji rozwoju mowy uczniów i eliminowania jej zaburzeń, podejmowanie działań profilaktycznych zapobiegających powstawaniu zaburzeń komunikacji językowej we współpracy z rodzicami uczniów, wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Z zajęć logopedycznych korzystają dzieci przedszkolne i uczniowie szkoły podstawowej (kwalifikacja na podstawie diagnozy logopedycznej przeprowadzanej w placówkach we wrześniu przez logopedów i na podstawie zaleceń poradni psychologiczno-pedagogicznej zawartych w opiniach). Dzieci uczestniczą z reguły w zajęciach grupowych. W zajęciach terapii logopedycznej mogą uczestniczyć rodzice uczniów.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz działania profilaktyczne:

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana w trakcie bieżącej prac z uczniem oraz przez zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów, a także w formie:

- zajęć dydaktyczno-wyrównawczych (prowadzone przez pedagogów, nauczycieli w swoim czasie wolnym),
- zajęć korekcyjno – kompensacyjnych (prowadzone przez pedagogów),

- zajęć logopedycznych (prowadzone przez logopedów),
- zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne (prowadzone przez pedagogów),
- zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu (prowadzone przez doradcę zawodowego),
- porad i konsultacji (prowadzone przez nauczycieli i specjalistów).

Szybka i przemyślana interwencja przyczyniała się do rozwiązywania większości problemów na bieżąco. Dzięki zajęciom wychowawczo – profilaktycznym oraz indywidualnym spotkaniom uczniowie wiedzą, jakie ich zachowania mogą zagrażać innym i ranić innych oraz co robić aby tego uniknąć, uczniowie wiedzą w jaki sposób rozładowywać emocje i do kogo zwrócić się o ewentualną pomoc, reagują na zachowania agresywne, ciągła motywacja ucznia ze strony pedagoga oraz innych nauczycieli miała wpływ na ich udział w wielu przedsięwzięciach. Rodzice coraz chętniej z własnej inicjatywy zwracają się o pomoc do pedagoga.

Dowożenie uczniów do szkół, w tym niepełnosprawnych

Realizując obowiązki określone w art. 14a i 17 ustawy o systemie oświaty dowożono lub refundowano rodzicom wydatki związane z dowożeniem do szkół uczniów niepełnosprawnych i zamieszkałych w znacznym oddaleniu od szkół.

Przepisy ustawy o systemie oświaty oraz przepisy prawa oświatowego, które mówią o dowozie dzieci do szkół, dotyczą szkół obwodowych (szkół podstawowych i dotychczasowych gimnazjów). Jeśli władze samorządowe ustaliły sieć szkół w taki sposób, że odległość między domem ucznia a szkołą obwodową przekracza dystans wymieniony w cytowanych ustawach (tj. 3 km dla uczniów klas I-IV szkół podstawowych oraz 4 km dla uczniów klas V-VIII szkół podstawowych oraz uczniów dotychczasowych gimnazjów), obowiązkiem gminy jest zapewnienie bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewożenia dziecka. Jeśli gmina nie ma możliwości zorganizowania dojazdu, ma obowiązek zwrotu kosztów przejazdu dziecka środkami komunikacji publicznej.

Przy organizacji dowozów bardzo istotnym jest zapewnienie pełnego bezpieczeństwa, w miarę krótkiego w czasie przejazdu do i ze szkoły oraz takiego ułożenia harmonogramów, aby umożliwić udział uczniów w różnych formach zajęć pozalekcyjnych organizowanych przez szkoły. Dowozy funkcjonują sprawnie, zapewniając terminowy i bezpieczny przewóz dzieci do i ze szkoły oraz realizując inne zadania statutowe, między innymi zajęcia na basenie, zawody sportowe oraz konkursy.

- W 2017/2018 roku szkolnym 311 uczniów korzystało z dowożenia do szkoły autobusami W roku szkolnym zapewniono dowożenie do szkoły 7 uczniom niepełnosprawnym, objętych kształceniem specjalnym, (w tym do Ośrodka Szkolno – Wychowawczego w Łupkach- 3 uczniów, do Ośrodka Rewalidacyjno- Edukacyjno – Wychowawczego przy Stowarzyszeniu „Przymierze – Ziemia Piska” w Piszcu – 4 uczniów, a 2 opiekunom uczniów niepełnosprawnych zwracano koszty dojazdu zawierając stosowne umowy. W 2017 roku na dowozy jest przeznaczona kwota 411 306,66zł.
- W 2018/2019 roku szkolnym 278 uczniów korzysta z dowożenia do szkoły autobusami W roku szkolnym zapewniono dowożenie do szkoły 7 uczniom niepełnosprawnym, objętych kształceniem specjalnym, (w tym do Ośrodka Szkolno - Wychowawczego w Łupkach- 3 uczniów, do Ośrodka Rewalidacyjno- Edukacyjno – Wychowawczego przy Stowarzyszeniu „Przymierze – Ziemia Piska” w Piszcu – 4 uczniów, a 7 opiekunom uczniów niepełnosprawnych zwracano koszty dojazdu zawierając stosowne umowy.
- W roku 2019/2020 z dowożenia autobusami do szkoły korzysta 243 uczniów. W roku szkolnym zapewniono dowożenie do szkoły 6 uczniom niepełnosprawnym, objętych kształceniem specjalnym, (w tym do Ośrodka Szkolno- Wychowawczego w Łupkach- 2 uczniów, do Ośrodka Rewalidacyjno- Edukacyjno- Wychowawczego przy Stowarzyszeniu „Przymierze Ziemia Piska” w Piszcu- 4 uczniów). Zawierając stosowne umowy - 7 opiekunom uczniów niepełnosprawnych zwracano koszty dojazdu.

Koszty dowozu dzieci do szkół w latach 2014-2019						
Lata	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019r.
Koszt (bilety miesięczne, Łupki, OREW, zwrot kosztów dowozów dla rodziców).	1 013 914,00	959 634,55	305 000,00	411 306,66	454 583,95	420 000,00

Różnica między rokiem 2016 a 2017 wynika z faktu znacznej podwyżki ceny biletu miesięcznego z 56,99zł na dzień 01.01.2016 na 69,66 zł od 01.09.2016r. (zmiana przewoźnika) i na 122,50 zł od 01.03.2017r (zmiana przewoźnika po wypowiedzeniu przez niego umowy na świadczenie usługi). Mniejsza kwota w 2019r. w stosunku do 2018r. wynika z mniejszej liczby uczniów dojeżdżających do szkół.

Programy i projekty edukacyjne realizowane w roku 2019

- Realizacja w przedszkolu projektu „Akademia Zdrowego Przedszkolaka”.
- Realizacja Przedszkolnego Programu Edukacji Antytytoniowej pt. „CZYSTE POWIETRZE WOKÓŁ NAS”.
- Kontynuacja realizacji projektu „Szkoła Promująca Zdrowie”;
- Realizacja projektów związanych z wieloletnim programem Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa – Priorytet 3;
- Realizacja „Programu dla szkół” – klas I – V otrzymują bezpłatnie porcje owoców i warzyw oraz mleka i przetworów mlecznych;
- Szkolne Kluby Sportowe;
- Realizacja projektu „Zaprogramuj przyszłość”;
- Ogólnopolski Program Edukacji Zdrowotnej "Akademia Aquafresh";
- Akademia Wyobraźni Play-Doh;
- „Ratujemy i uczymy ratować”;
- Kubusiowi przyjaciele natury”;
- „Akademia Bezpiecznego Puchatka”;
- Sprzątanie Świata;
- „Porcja pozytywnej energii”;
- „Segregacja odpadów komunalnych”;
- Projekt „Przeprowadzenie całościowych badań dotyczących funkcjonowania systemu oddziaływań profilaktycznych w Polsce”;
- Certyfikat „Szkoła wierna dziedzictwu”;
- Wymiany młodzieży z Rosją – Gusiew, Niemcami – Kropp;
- ERASMUS Plus;
- Rezerwa budżetowa na zakup pomocy naukowych do sal lekcyjnych (biologia, geografia, fizyka, chemia matematyka);
- Kompetencje kluczowe na rozwój uczniów (doposażenie sal lekcyjnych);
- Programy profilaktyczne z wojskiem.

Kształcenie młodocianych pracowników

W rozumieniu art. 190 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeksu Pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 1666, 2138, 2255 oraz z 2017 r. poz. 60, 962) dotyczącego zatrudnienia młodocianych pracowników - „młodocianym jest osoba, która ukończyła 16 lat, a nie przekroczyła 18 lat”. Należy jednakże zaznaczyć iż zgodnie z obowiązującymi przepisami pracodawca nie może zatrudnić osoby, która nie ukończyła 16 lat.

Zgodnie z art. 70b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 ze zm.), pracodawcy, którzy zawarli umowę o pracę z młodocianym pracownikiem w celu przygotowania zawodowego po zakończeniu nauki zawodu lub przyuczeniu do wykonywania określonej pracy i zdaniu przez młodocianego egzaminu, mogą otrzymać pomoc w formie dofinansowania kosztów kształcenia młodocianych pracowników.

Dofinansowanie przyznawane jest na podstawie wniosku złożonego przez pracodawcę, w terminie 3 miesięcy od dnia zdania przez młodocianego pracownika egzaminu. Zwroty kosztów kształcenia młodocianego pracownika finansowana jest ze środków Funduszu Pracy. Decyzję o dofinansowaniu kosztów kształcenia wydaje wójt gminy, właściwy względem miejsca zamieszkania młodocianego pracownika.

Natomiast kwotę jaką może otrzymać pracodawca z tytułu zatrudnienia młodocianego pracownika jest uzależniona od formy nauki zawodu tj.:

1. w przypadku nauki zawodu - do 8 081,00 zł przy okresie kształcenia wynoszącym 36 miesięcy; jeżeli okres kształcenia jest krótszy niż 36 miesięcy, kwotę dofinansowania wypłaca się w wysokości proporcjonalnej do okresu kształcenia.
2. w przypadku przyuczenia do wykonywania określonej pracy - do 254 zł za każdy pełny miesiąc kształcenia.

W okresie od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. Burmistrz Gminy Orzysz wydał 10 decyzji o przyznaniu dofinansowania kosztów kształcenia młodocianego pracownika. Łączna kwota dofinansowania za młodocianych pracowników zamieszkujących na terenie Gminy Orzysz wyniosła 56 302,29 zł. W ww. okresie młodzież kształciła się u pracodawców w zawodach: kucharz -1, mechanik pojazdów samochodowych - 2, piekarz – 4, sprzedawca -1, stolarz -1.

Z uwagi na trudności komunikacyjne w połączeniach z ościennymi miastami powiatowymi tj. Elk, Pisz, Giżycko oraz zapotrzebowania na lokalnym rynku pracy celowym i zasadnym byłoby podjęcie działań zmierzających do utworzenia na terenie naszej gminy klas o profilu zawodowym tj. szkoły branżowej.

Finansowanie edukacji

- Subwencja oświatowa w 2017r. wyniosła 5940947,60zł: Okartowo: 666.093,41 zł, Orzysz:, 4.654.286,19 zł, Dąbrówka: 620.568,34 zł
- Subwencja oświatowa w 2018r. wyniosła 5 864 531,02zł.

Koszt utrzymania jednostek oświatowych (bez przedszkoli) przez Gminę Orzysz w 2019 r.							
Nazwa placówki	Wykonanie planu na 31.12.2019 r.	Subwencja oświatowa	Środki pozyskane	Koszt Gminy Orzysz	Liczba uczniów	Koszt ucznia	Dopłata do ucznia w skali roku
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Orzyszu	6 634 380,43	4 537 091,89	124 424,80	1 972 863,74	667	9 946,60	2 957,82
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Okartowie	1 707 896,32	1 267 093,91	42 326,73	398 475,68	73	23 395,84	5 458,57
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Dąbrówce	1 441 617,74	592 474,25	27 435,24	821 708,25	64	22 525,28	12 839,19
RAZEM	9 783 894,49	6 396 660,00	194 186,77	3 193 047,67	804,00	12 169,02	3 971,45

- Subwencja oświatowa w 2019r. wynosi $6\,256\,242,05 + 140\,418,00 = 6\,396\,660,05$

Uczniowie w szkołach według SIO – stan na 30.09.2018 r. (Ogółem dzieci w szkole : 800 + 4 poza szkołą);

- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Okartowie – 72 + 1 uczące się poza szkołą
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Orzyszu – 584 + 3 uczące się poza szkołą
- Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Orzyszu – 80
- Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Michała Kajki w Dąbrówce – 54
- Gimnazjum w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Dąbrówce – 10

KOSZT UTRZYMANIA PLACÓWEK OŚWIATOWYCH PRZEZ GMINĘ ORZYSZ								
Nazwa placówki	2018 rok				2019 rok			
	wykonanie planu na dzień 31.12.2018 w.g Rb 28S	subwencja oświatowa	środki pozyskane *	koszt Gminy	Wykonanie planu na dzień 31.12.2019 w.g Rb 28S	subwencja oświatowa	środki pozyskane *	koszt Gminy
ZSP Orzysz	6 022 702,44	4 374 121,26	82 851,00	1 565 730,18	6 634 380,43	4 537 091,89	124 424,80	1 972 863,74
ZSP Okartowo	1 423 923,67	860 685,78	22 685,70	540 552,19	1 707 896,32	1 267 093,91	42 326,73	398 475,68
ZSP Dąbrówka	1 511 535,05	629 723,98	6 912,91	874 898,16	1 441 617,74	592 474,25	27 435,24	821 708,25
Przedszkola	1 744 760,38	63 267,08	470 735,26	1 210 758,04	1 324 763,21	235 854,02	305 482,00	783 427,19
Żłobek	253 444,91	0,00	62 847,75	190 597,16	371 739,39	0,00	178 051,78	193 687,61
RAZEM	10 956 366,45	5 927 798,10	646 032,62	4 382 535,73	11 480 397,09	6 632 514,07	677 720,55	4 170 162,47

*rezerwa budżetowa, projekty, podręczniki, dotacja przedszkolna, maluch, schroniska.

Wnioski

- 1) Środki płynące do gminy z części oświatowej subwencji ogólnej nie wystarczają na ponoszone przez nią koszty bieżącego utrzymania szkół.
- 2) Wydatki bieżące gminy stanowią większość wydatków ogólnych na oświatę, wydatki majątkowe stanowią tu nieznaczną część. Do wydatków bieżących zaliczamy: wynagrodzenia i uposażenia oraz składki od nich naliczane, zakup towarów i usług, jak również inne wydatki związane z funkcjonowaniem szkół.
- 3) Dotacje celowe, przekazywane z budżetu państwa, występują jako środki wspierające realizację oświatowych zadań tj. dotacja na podręczniki, pomoc materialną dla uczniów, kształcenie młodocianych pracowników.
- 4) Wydatki na jednostki oświatowe w roku 2019 były wyższe w stosunku do roku 2018, jednak koszt Gminy jest niższy o 212 373,00 zł, gdyż pozyskano więcej środków na realizację projektów.
- 5) Polityka, jaką kierują się kolejne rządy w obszarze oświaty, skutkuje wielkimi obciążeniami budżetów samorządowych. Dlatego też konieczne są także zmiany sposobów i zasad finansowania zadań oświatowych, ponieważ jest to kwestia naszych finansów publicznych i ich efektywnego wykorzystania.

- 6) Sieć szkół i placówek oświatowych w gminie Orzysz jest optymalna i w pełni zaspokaja obecnie potrzeby mieszkańców gminy, jednak w jednej ze szkół zaznaczył się problemy z niewystarczającą liczbą uczniów, a co za tym idzie – zbyt duże koszty jej utrzymania.
- 7) Analiza kosztów funkcjonowania żłobka w 2019 roku wskazuje na niezbędną potrzebę podniesienia odpłatności za żłobek dla rodziców.
- 8) Szkoły stały się ośrodkami kulturotwórczymi w swoich środowiskach. Podczas licznych imprez i przedsięwzięć współpracują z lokalną społecznością, stowarzyszeniami i fundacjami.
- 9) Efekty pracy naszych gminnych szkół są widoczne i wszyscy możemy się nimi szczycić. Wysoka jakość kształcenia, to już dziś mocna strona naszej gminnej oświaty.

Mieszkalnictwo

Mieszkaniowy zasób gminy według ww. ustawy to lokale służące zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych. Na koniec 2019 roku mieszkaniowy zasób w gminie Orzysz stanowił 374 lokali mieszkalnych w tym 110 lokali będących przedmiotem najmu socjalnego. W swoim zasobie mieszkaniowym gmina Orzysz posiada lokal mieszkalny, który przeznaczony jest na potrzeby realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, a mianowicie „mieszkanie kryzysowe” które jest formą pomocy społecznej dla gospodarstw domowych zapewniającej w nim pobyt w razie potrzeby. Mieszkanie kryzysowe przekazane jest do dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Orzyszu.

Remonty

W budynkach będących w 100% własnością gminy, gmina sama może decydować o potrzebach remontowych, natomiast w pozostałych budynkach, w których posiada jedynie udziały i które są własnością wspólnot mieszkaniowych, o remontach części wspólnych decydują wszyscy właściciele lokali mieszkalnych na zebraniach właścicieli lokali, podejmując uchwały.

Na bieżące utrzymanie, zakup materiałów budowlanych, remonty mieszkaniowego zasobu gminy i inwestycje w 2019 roku wydano kwotę 149 300,66 zł.

W 2019 roku w lokalach będących własnością Gminy Orzysz na podstawie wpływających wniosków oraz ze względu na zły stan techniczny (sprawdzany przez zarządcę mienia gminnego Administrator):

- wymieniono 25 okien w lokalach mieszkalnych,
- wymieniono 5 drzwi w lokalach mieszkalnych,
- dokonano wymiany i naprawy instalacji elektrycznej łącznie w 11 lokalach mieszkalnych,
- przestawiono 5 pieców kaflowych
- naprawiono schody w Ośrodku Zdrowia.

Ponadto na bieżąco usuwano awarie zgłaszane w budynkach i lokalach gminnych i dokonywano przeglądów kominiarskich, elektrycznych i budowlanych.

Zgodnie z Uchwałą nr XVII/111/19 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 27 listopada 2019 roku w sprawie określania zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Orzysz § 10, Burmistrz może wyrazić zgodę na zawarcie umowy najmu lokalu z osobą, która z własnych środków i własnym staraniem wyremontowała wolny zdewastowany lokal mieszkalny i zwrócić koszt zakupu materiałów i usług, w formie czynszu za lokal mieszkalny.

W 2019 roku przydzielono dla gospodarstw domowych 12 lokali mieszkalnych (dla rodzin wielodzietnych, rodzin z osobami niepełnosprawnymi oraz osób samotnych). Podczas przydziału pod uwagę brano: sytuację życiową gospodarstw domowych, ich liczebność oraz metraż mieszkania. Dokonano również zamian 3 lokali mieszkalnych. Większość osób skorzystało z możliwości wyremontowania lokali, które były w złym stanie technicznym oraz odliczenia poniesionych nakładów finansowych od naliczeń za czynsz lokalu.

Ponadto od 01.10.2018 r. – do 30.09.2019 r. zbierano wnioski o przydział i zamianę lokalu mieszkalnego z zasobu Gminy Orzysz, a w IV kwartale prace nad tworzeniem list oczekujących uprawnionych na przydział i zamianę rozpoczęła Społeczna Komisja Mieszkaniowa, poprzez sprawdzanie warunków mieszkaniowych osób ubiegających się o przydział bądź zamianę oraz rozpatrywanie wniosków osób celem zakwalifikowania ich na listach oczekujących uprawnionych do przydziału i zamiany. Na liście oczekujących uprawnionych na przydział i zamianę lokali z mieszkaniowego zasobu gminy znalazło się łącznie 40 gospodarstw domowych.

Ze względu na kończącą się umowę na zarządzanie mieszkaniowym zasobem gminy Orzysz z dniem 31.07.2019 r. ogłoszono przetarg na zarządzanie mieniem gminnym, w którym ponownie wybrano firmę Administrator Giżycko Sp z o. o. Nowa umowa na zarządzanie mieszkaniowym zasobem gminnym

została podpisana na trzy lata tj. do 31.07.2022 r. Firma Administrator prowadzi dla Gminy Orzysz obsługę administracyjną, techniczną jak i finansowo – księgową za kwotę 6 824,00zł miesięcznie.

Program oddłużania mieszkań gminnych

Od 2015 roku podejmowane są działania mające na celu zmniejszenie zaległości czynszowych poprzez danie możliwości odpracowania długu, uelastycznienie spłaty zadłużenia aż po skuteczniejszą egzekucję.

Efektem prowadzonego konsekwentnie Programu oddłużania najemców na koniec 2019 (2018) roku odpracowano zadłużenie na kwotę to 251.229,00 (197 787,00) zł.

Program pomaga naszym mieszkańcom bez stałego zatrudnienia i bez dochodów wyjść z pętli zadłużenia wobec Gminy.

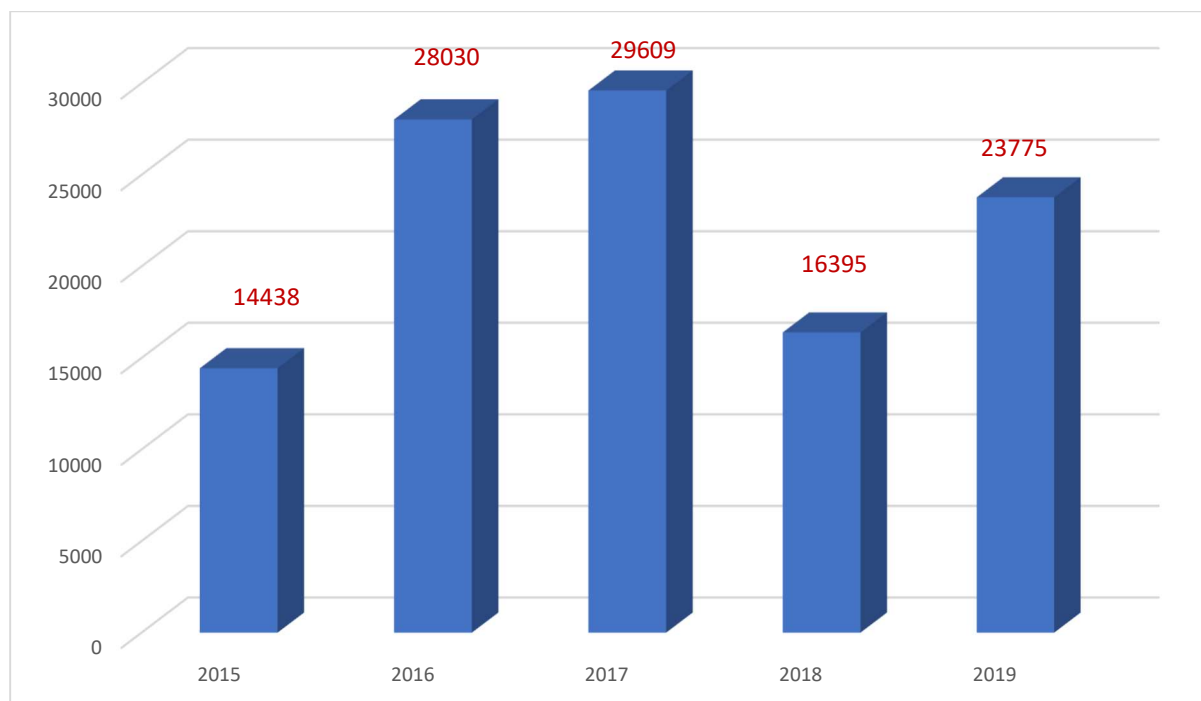
Kolejną formą pomocy lokatorom zadłużonym jest umożliwienie spłaty powstałych zaległości długu w ratach. W ubiegłym roku, z dłużnikami zostało zawartych 27 porozumień, z czego 7 osób spłaciło go całkowicie, a w stosunku do 2 najemców, którzy nie dotrzymali warunków porozumienia, wystąpiono do Sądu o egzekucję należnego Gminie czynszu i eksmisję z lokalu.

W sumie, w 2019 roku z pozwem do Sądu Rejonowego w Pieszku wystąpiono w stosunku:

- a) 24-ech osób, o egzekucję zaległych należności czynszowych;
- b) 24 -ech osób, o eksmisję z lokalu mieszkalnego.

Po otrzymaniu sądowego nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, 4 dłużników samodzielnie spłaciło dług. W stosunku do tych osób, wnioski o wszczęcie i przeprowadzenie egzekucji zostały wycofane.

Wysokość kwot wyegzekwowanych przez Komornika Sądowego na rzecz gminy przedstawia poniższy wykres.

Łącznie z tytułu skutecznych postępowań egzekucyjnych prowadzonych przez komornika odzyskano kwotę 112.247,00 (88 492,00)zł.

Stan zaległości na koniec 2019r. wobec Gminy Orzysz w rezultacie prowadzonych postępowań sądowych na podstawie :

- 1) tytułów wykonawczych , gdzie Komornik Sądowy wydał postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji wynosi 307.737,14 zł. w tym naliczone odsetki 62.305,83zł. :
- 2) prawomocnych nakazów zapłaty (sprawy w toku) wynosi 481.443,46 zł. w tym naliczone odsetki 110.81,32zł.

Ogółem zaległość dłużników na podstawie prowadzonych spraw egzekucyjnych stanowi kwotę 789.180,60zł, w tym naliczone odsetki 173.116,15zł.

Wnioski

- 1) Gmina dysponuje dużym zasobem mieszkaniowym, który wymaga jednak sporych nakładów na remonty. Należy dążyć do zmniejszenia gminnego zasobu mieszkaniowego do niezbędnego minimum.
- 2) Corocznie w ramach Planu remontów prowadzona jest wymiana okien, drzwi oraz naprawa pieców w mieszkaniach gminnych.
- 3) Pomimo atrakcyjnych bonifikat (80-95%) najemcy nie wykazują oczekiwanego zainteresowania nabyciem lokalu mieszkalnego na własność.
- 4) Najemcy posiadają względem gminy zadłużenie czynszowe. Konsekwentne i systemowe działania w postaci Programu oddłużania, rozłożenie na raty oraz aktywna działalność egzekucyjna z eksmisją dają wymierne efekty w postaci odzyskanych kwot.
- 5) W związku z rosnącym zainteresowaniem kupnem mieszkania należy podjąć rozmowy z deweloperami w celu budowy budynków wielorodzinnych.

Zdrowie i pomoc społeczna

Ochrona zdrowia

Dostęp do świadczeń z zakresu ochrony zdrowia na terenie gminy realizuje Samodzielny Publiczny Miejsko- Gminny Ośrodek Zdrowia w Orzyszu. Ośrodek zapewnia dostęp do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej rehabilitacji.

W ramach podstawowej opieki medycznej udzielane były świadczenia przez lekarzy, pielęgniarki i położną podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Orzysz i osób z poza gminy. Podstawowa opieka zdrowotna (POZ) zapewnia zdrowym i chorym świadczenia zdrowotne w warunkach ambulatoryjnych i domowych. Do zadań Podstawowej Opieki Zdrowotnej należy:

- 1) Wykonywanie porad lekarskich (w tym orzeczenie o stanie zdrowia) w pomieszczeniach przychodni lub miejscu pobytu pacjenta, jeżeli stan zdrowia pacjenta tego wymaga;
- 2) Wykonywanie usług przez pielęgniarki i położne w pomieszczeniach przychodni lub miejscu pobytu pacjenta;
- 3) Wykonywanie przez pielęgniarki iniekcji, opatrunków oraz innych zabiegów pielęgniarstwa;
- 4) Wykonywanie przez lekarzy zabiegów i procedur medycznych oraz ordynacja leków;
- 5) Zlecanie wykonywania badań diagnostycznych i zabiegów fizjoterapeutycznych;
- 6) Zlecanie transportu sanitarnego;
- 7) Wystawianie skierowania do innych podmiotów wykonujących działalność leczniczą w ramach umowy z NFZ;
- 8) Wykonywanie szczepień i bilansów zdrowia.

W celu realizacji zabiegów i procedur diagnostyczno-terapeutycznych w trakcie udzielanej porady lekarskiej oraz obowiązkowych szczepień ochronnych wynikających z zakresu działań lekarza podstawowej opieki zdrowotnej SPMGOZ w Orzyszu zapewnia funkcjonowanie gabinetu zabiegowego od poniedziałku do piątku w godzinach od 8:00 do 18:00 z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy.

W schorzeniach ostrych i nagłych porada następuje w dniu zgłoszenia, w schorzeniach przewlekłych jest uzgadniany termin wizyty z ubezpieczonym.

Świadczenia zdrowotne z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej wykonywane są w warunkach ambulatoryjnych lub domowych od poniedziałku do piątku w przedziale czasowym pomiędzy 8.00 a 18.00.

Poza godzinami pracy podstawowej opieki zdrowotnej, w dni świąteczne i wolne od pracy świadczenia zdrowotne wykonuje SPZOZ w Piszu w ramach nocnej i świątecznej opieki. Opiekę stacjonarną i całodobową, szpitalną zapewnia mieszkańcom w głównej mierze szpital w Piszu oraz szpitale w Elku i Giżycku.

Liczba zrealizowanych w 2019 roku świadczeń przez ośrodek:

- 1) Liczba przyjętych pacjentów w gabinecie lekarza POZ – 3304 , którym udzielono 24 123 świadczeń;
- 2) Wizyty domowe pielęgniarek – 1020;
- 3) Wizyty patronażowe położnej – 232;
- 4) Wizyty położnej w edukacji przedporodowej- 325;
- 5) Ilość wykonywanych EKG w gabinecie zabiegowym- 259.

W ramach ambulatoryjnej opieki specjalistycznej udzielane były świadczenia medyczne przez lekarza specjalistę rehabilitacji w poradni rehabilitacyjnej dla wszystkich pacjentów posiadających ważne ubezpieczenie i w oparciu o aktualne skierowanie do poradni specjalistycznej, niezależnie od miejsca zamieszkania. Ilość pacjentów przyjętych przez lekarza rehabilitacji 720.

Funkcjonowała rehabilitacja, gdzie można było skorzystać z szerokiej gamy różnorodnych zabiegów fizjoterapii, kinezyterapii i terapii manualnej. Ilość przyjętych pacjentów- 2 300.

Podstawową Opiekę Zdrowotną zapewniają na terenie gminy również 3 indywidualne praktyki lekarskie.

Pogarsza się z roku na rok stan techniczny budynku, w którym mieści się ośrodek zdrowia. W celu poprawy tego stanu rzeczy należy zmienić sposób zarządzania obiektem. W roku 2019 r., w drodze konkursu wyłoniono nowego dyrektora placówki. W zakresie poprawy stanu technicznego budynku podjęte zostały działania mające w celu aplikowanie o środki unijne.

W celu rozszerzenia oferty ośrodka zdrowia, a co za tym i koniunktury finansowej zainwestowano w nowoczesny sprzęt do rehabilitacji i fizjoterapii.

W ośrodku oprócz zabiegów finansowanych przez NFZ można korzystać z usług komercyjnych, do czego bardzo zachęcamy. Cennik zabiegów dostępny w Ośrodku zdrowia.

Na terenie gminy Orzysz funkcjonują 2 apteki zlokalizowane w mieście Orzysz, które pracują w dni robocze. Dodatkowo na terenie powiatu zgodnie z przepisami prawa każdego dnia również w niedziele i święta funkcjonuje przynajmniej jedna apteka całodobowo, zapewniając stały dostęp do leków.

Programy profilaktyczne

Gmina Orzysz rokrocznie prowadzi działania w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia, uwzględniające zarówno założenia polityki zdrowotnej państwa, np. sformułowane w Narodowym Programie Zdrowia, a przede wszystkim własne cele związane z problemami zdrowotnymi lokalnej społeczności.

Te własne cele związane z problemami zdrowotnymi środowiska lokalnego realizowane są na bieżąco przez Samodzielny Publiczny Miejsko - Gminny Ośrodek Zdrowia w Orzyszu oraz Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej funkcjonujące w Ośrodku. Tam prowadzone są działania z zakresu promocji zdrowia, udzielania kompleksowych porad z zakresu profilaktyki chorób układu krążenia, układu oddechowego, edukacji zdrowotnej w edukacji cukrzycy i zapobiegania powikłaniom cukrzycowym. Gmina Orzysz rokrocznie zabezpiecza środki jako dotację celową dla Samodzielnego Publicznego Miejsko - Gminnego Ośrodka Zdrowia w Orzyszu na realizację Programu Promocji i Ochrony Zdrowia. W ramach tego programu realizowane są coroczne bezpłatne akcje mammograficzne i cytologiczne i badania USG gruczołu krokowego wraz z konsultacjami.

W roku 2019 dla mieszkank Orzysza zorganizowano wyjazd do Szpitala MSWiA do Olsztyna na badania mammograficzne i cytologiczne. Z badań skorzystało 30 kobiet.

W listopadzie i grudniu zrealizowano profilaktyczne akcje ph. Orzyski Dzień Walki z Rakiem, przeznaczony dla kobiet i mężczyzn. Z badań USG jamy brzusznej skorzystało ponad 65 osób.

W zakresie profilaktyki zorganizowano 9 akcji badań mammograficznych w mammobusie stacjonującym przy ośrodku zdrowia w Orzyszu. Z badań tych skorzystało ok. 100 kobiet.

Profilaktyka uzależnień

Realizując cele Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przyjętego Uchwałą Nr IV/26/19 Rady Miejskiej w Orzyszu były podejmowane działania w obszarach:

1. Finansowanie i prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób z problemem alkoholowym, narkomanii i ich rodzin oraz przemocy domowej przy ul. Wojska Polskiego 5 w Orzyszu

Każdy z potrzebujących mieszkańców Gminy Orzysz indywidualnie i nieodpłatnie miał możliwość korzystania z pomocy psychologa, specjalisty ds. uzależnień oraz referenta prawnego. Ogółem udzielono 517 (685) porad i konsultacji 309 (398) klientom Punktu Konsultacyjnego.

2. Funkcjonowanie Placówki Wsparcia Dziennego pn. Środowiskowa Świetlica Opiekuńczo – Wychowawcza dla dzieci i młodzieży przy ul. Wojska Polskiego 5 w Orzyszu.

Za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych ogółem na zajęcia uczęszczało 41 (40) dzieci z szkoły podstawowej i gimnazjum, z czego 30 uczestników pochodziło z środowisk zagrożonych, gdzie występują problemy alkoholowe, przemoc w rodzinie. Przebywały one tam siedem dni w tygodniu, w okresie szkolnym od poniedziałku do piątku w godzinach popołudniowych 13.00 – 19.00, zaś w sobotę i niedzielę oraz w okresie wakacyjnym w godzinach 9.00 – 15.00. W działaniach wychowawców dużą uwagę kierowano na działania o charakterze profilaktycznym, mającym na celu popularyzację wśród uczestników zajęć pozytywnych wzorców, dbanie o własne zdrowie, rozwój fizyczny i emocjonalny, budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych i środowiskowych, unikanie używek, przeciwdziałanie agresji i przemocy. Od czerwca 2018r realizowany jest także pilotażowy program zajęć sportowych o charakterze profilaktycznym „Dzieci ulicy”.

Na wydatki związane z działalnością i utrzymaniem świetlicy ogółem poniesiono koszty w wysokości 91.879,19 (91.977,28) zł, w tym :

- 1) na wynagrodzenia wychowawców- opiekunów (3 osoby) - 66724,14 (63.581,54) zł;
  - 2) na ubezpieczenia społeczne i fundusz pracy – 13.106,76 (13.510,72) zł.
  - 3) na zakup:
    - materiałów plastycznych, biurowych do pracy z dziećmi -905,26 (1.339,26) zł;
    - wyposażenia (głośnik, drukarka, gry planszowe) – 235,99 (1.341,97) zł;
    - słodczy i żywności na uroczystości organizowane w świetlicy – 1.360,37 (1.473,12) zł;
  - 4) organizacja ferii zimowych – 756,00 (600,00) zł;
  - 5) pokrycie kosztów utrzymania placówki w tym: c.o. energia elektryczna, opłata wody, ścieków, wywóz nieczystości stałych, zakup artykułów gospodarczych – 8.703,67 (10.130,67) zł;
3. Świetlica Środowiskowa „Kajak” przy parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa przy ul. Elckiej 17 w Orzyszu.

Świetlica Środowiskowa „Kajak” prowadzona była przez Siostry Dominikanki przy Parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa w Orzyszu. Dla dzieci i młodzieży dostępna była od poniedziałku do piątku w godzinach od 14.00 - do 17.30. Mogły one tam spędzać wolny czas od zajęć szkolnych i rozwijać swoje talenty, uczyć się odpowiedzialności i współpracy z innymi. W ramach zawartego z Gminą porozumienia sfinansowany został w całości koszt centralnego ogrzewania placówki - 4.304,67 (4.307,63) zł. Dofinansowano również wieczerzę wigilijną i zakup materiałów papierniczych i plastycznych przeznaczonych do pracy z dziećmi na zajęciach w kwocie 699,21 (1.074,75) zł.

4. Opieka psychologiczna w szkołach prowadzonych przez Gminę Orzysz.

W szkołach, dla których Gmina Orzysz jest organem prowadzącym, pomoc i opiekę psychologiczną dzieciom i młodzieży pochodzącej z rodzin zagrożonych alkoholizmem i narkomanią oraz przemocą domową zapewniał psycholog. Zgodnie z przedłożonym sprawozdaniem za 201 rok zrealizowano:

- 1) Konsultacji z nauczycielami, wychowawcami w celu określenia form pomocy i wsparcia uczniów w aktualnych trudnościach - 261 (206)
- 2) Konsultacji indywidualnych z uczniami –402 (404), w tym:
  - nadużywanie alkoholu w rodzinie- 49 (51);
  - przemoc w rodzinie – 34 (27);
  - mającymi styczność z używkami- 77 (65);
  - uzależnienie behawioralne- 124 (118);
  - trudności emocjonalne, agresja ze strony uczniów – 118 (143).
- 3) Konsultacji z rodzicami uczniów w celu rozwiązywania trudności wychowawczych i edukacyjnych ich dzieci – 241 (253).

4) Konsultacji w sytuacjach kryzysowych, pomoc psychologiczna – 26 (26)..

5) Konsultacji z kuratorem – 2 (3).

Ilość udzielonych porad i konsultacji podziale na poszczególne szkoły, przedstawia się następująco:

- ZSP w Orzyszu – 727 (645);
- ZSP w Dąbrowce – 117 (148);
- ZSP w Okartowie – 94 (101).

Główne problemy i trudności z jakimi zmagali się nauczyciele, rodzice, dzieci i młodzież to: trudności wychowawcze, przemoc słowna i fizyczna, trudności w radzeniu sobie z emocjami, uzależnienie jednego lub kilku członków rodziny, trudności w rozwiązywaniu problemów.

5. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń, osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych i przeciwdziałaniu narkomanii

W maju ubr. został ogłoszony otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadania publicznego pn: „Profilaktyka uzależnień i patologii społecznych”. Zadanie obejmowało:

- organizację pozalekcyjnych zajęć sportowych; bezpieczeństwa i ratownictwa wodnego oraz rekreacji z promocją zdrowego i trzeźwego stylu życia,
- wspieranie alternatywnych metod spędzania wolnego czasu przez dzieci, młodzież i rodziny poprzez promowanie zdrowego i trzeźwego stylu życia;
- organizację wydarzeń i eventów z zakresu profilaktyki uzależnień.

Na realizację zadania przeznaczono kwotę w wysokości 6.000,- zł.

Na ogłoszony konkurs wpłynęła jedna oferta Stowarzyszenia Żołnierzy i Sympatyków 15 GBZ im. Zawiszy Czarnego w Giżycku o przyznanie dotacji na realizację projektu „My się nie damy! – trzeźwo na życie spoglądamy”.

Po rozpatrzeniu oferty przez powołaną Komisję Konkursową, Zarządzeniem Burmistrza dotacja została przyznana.

Projekt był realizowany od 10 września do 31 grudnia 2019r., w Zespole Szkół Podstawowych w Orzyszu. W ramach jego realizacji odbyło się:

- 15 warsztatów profilaktycznych „Powiedz NIE”, skierowanych do uczniów klas I-V - 15;
- 10 warsztatów „Mówię NIE”, skierowanych do uczniów klas VI-VIII;
- trzy spotkania z rodzicami nt. zdrowego i aktywnego stylu życia w trzeźwości
- happening „Orzyski marsz trzeźwości”. Udział w marszu wzięli przedszkolaki, uczniowie ZSP w Orzyszu, wolontariusze stowarzyszenia i żołnierze 15 Brygady Zmechanizowanej;
- mecz w piłkę nożną i mecz w unihokeja ph. „My się uzależnieniom nie damy” - dorośli kontra młodzież,
- dwa spotkania z ludźmi z pasją;
- warsztaty bożonarodzeniowe, w ramach których wykonano ponad 40 stroików, które zostały przekazane seniorom – dawnym żołnierzom 15 Brygady Zmechanizowanej.

Podczas realizacji tego projektu powstały również produkty:

- 1000szt. ulotek reklamujących zdrowy i aktywny tryb życia w trzeźwości, które zostały rozpropagowane wśród uczniów i społeczności lokalnej;
- ponad 30 plakatów reklamujących zdrowy i aktywny tryb życia w trzeźwości.

Realizacja tego projektu zwiększyła wśród uczniów świadomość na temat szkodliwego spożywania alkoholu i zażywania substancji psychoaktywnych. Uświadomiła, że sięganie po używki nie rozwiązuje problemów, a uzależnienia często prowadzą do tragedii. Nastąpiła również integracja członków i sympatyków Stowarzyszenia a dziećmi i młodzieżą ZSP w Orzyszu.

6. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1) Spośród złożonych 41 (47) wniosków Komisja przeprowadziła z 28 (31) osobami podejrzanymi o nadużywanie alkoholu, rozmowy motywujące do podjęcia dobrowolnego leczenia odwykowego i utrzymania trzeźwości oraz z 4 (13) osobami będącymi członkami rodzin osób z problemem alkoholowym. W sytuacji, kiedy to osoba, w stosunku do której wpłynął wniosek nie przyszła na spotkanie z zespołem bądź nie zgadzała się na dobrowolne poddanie się leczeniu, a wstępne czynności przeprowadzone potwierdzały, że występują ku temu przesłanki, Komisja kierowała wnioski do Sądu Rejonowego III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Pisz. Z takim wnioskiem o zastosowanie obowiązku pojęcia leczenia odwykowego oraz na czas trwania leczenia ustalenie nadzoru kuratora sądowego w 2019 roku Komisja wystąpiła w stosunku do 5 (6) osób.

2) Jednocześnie Komisja brała czynny udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działającym w ramach gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w ramach którego prowadzona jest procedura „Niebieskiej Karty”. Problem nadużywania alkoholu często też wiąże się z występowaniem zjawiska przemocy w rodzinie (przemocy fizycznej, psychicznej bądź ekonomicznej).

3) Opiniowała projekty uchwał w sprawie: ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie Gminy Orzysz;

4) Zaopiniowała pozytywnie 8 (17) wniosków na sprzedaż napojów alkoholowych. Opinie dotyczyły zgodności limitów i warunków lokalizacji punktów sprzedaży napojów alkoholowych zgodnie z obowiązującą w tym zakresie uchwałą i przepisami prawa.

Na realizację zadań ujętych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2018r. wydatkowano środki finansowe w wysokości 186.241,08 (192.385,62)zł. Wydatkowane środki finansowe pochodziły z dokonanych przez przedsiębiorców opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Polityka senioralna

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Orzyszu

UTW działa nieprzerwanie od 2016 roku. Liczba słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Orzyszu na przełomie lat 2016-2019:

- 64
- 48
- 46
- 45

Uniwersytet Trzeciego Wieku działa w oparciu o statut Domu Kultury w Orzyszu i stanowi jedną z form jego działalności oraz statut Uniwersytetu Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. Patronat honorowy nad Uniwersytetem sprawuje Burmistrz Orzysza a opiekę naukową Dziekan Wydziału Gospodarki Turystycznej w Elku. Celem działania Uniwersytetu jest rozszerzenie oferty edukacyjnej; włączenie osób starszych do systemu kształcenia i wielopłaszczyznowego rozwoju ustawicznego; stymulowanie aktywności intelektualnej, emocjonalnej i artystycznej; umożliwienie miłego, twórczego i ciekawego spędzania czasu wolnego. Forma działalności Uniwersytetu to 8, 90-minutowych, spotkań w semestrze. Zajęcia mają formy wykładów, zajęć praktycznych i sportowych. Uniwersytet prowadzi również aktywną działalność turystyczno - krajoznawczą.

Rada Seniorów Gminy Orzysz

Inicjatorem utworzenia gminnej rady seniorów był Burmistrz Orzysza Zbigniew Włodkowski, podobnie jak Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Rada Seniorów Gminy Orzysz poparła potrzebę utworzenia UTW w Orzyszu.

Rada Seniorów Gminy Orzysz została powołana na podstawie Uchwały Nr VIII/40/15 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 29 kwietnia 2015r. w sprawie utworzenia Rady Seniorów Gminy Orzysz oraz nadania jej statutu. Rada liczyła w I kadencji 15 członków i ukonstytuowała się z dniem 17.07.2015

Przykłady dobrych praktyk w zakresie działania Rady Seniorów Gminy Orzysz to:

- współtworzenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Orzyszu, do którego należą także członkowie Rady Seniorów Gminy Orzysz;
- konstruktywne spotkania z Radą Młodzieży Gminy Orzysz, których efektem były opracowania wspólnych projektów wielopokoleniowych;
- organizacja imprez międzypokoleniowych z zaangażowaniem Rady Młodzieży Gminy Orzysz: obchody Gminnego Dnia Seniora i Senioriady.

Od 11.02.2019r. rozpoczęła się II kadencja Rady Seniorów Gminy Orzysz, w skład której wchodzi 16 członków organizacji i instytucji senioralnych z terenu miasta i gminy Orzysz.

Rada Seniorów funkcjonuje w oparciu o zabezpieczone środki finansowe w budżecie Domu Kultury w Orzyszu. Pula środków na 2019 r. wynosi 30.000 zł, z tego 10.000 zł na organizację IV Gminnego Dnia Seniora, wyjazd studyjny do miast, z którymi seniorzy współpracowali w I kadencji, tj. Zgierz i Puławy. Kwota 20.000 zł przeznaczona jest na transport dla 8 formacji senioralnych, czyli po 2,5 tys. zł na daną organizację.

Członkowie Rady Seniorów Gminy Orzysz reprezentują naszą gminę w organizacjach senioralnych na szczeblu wojewódzkim i krajowym. Mamy swojego przedstawiciela w składzie Społecznej Rady Seniorów Województwa Warmińsko - Mazurskiego, utworzonej w dniu 4.10.2018r. w Olsztynie na 3 - letnią kadencję. W II kadencji funkcjonowania Obywatelskiego Parlamentu Seniorów mamy 2 członków, z tego 1 członek jest w Prezydium Obywatelskiego Parlamentu w Warszawie, drugi członek jest w Prezydium Delegatury OPS w Olsztynie. Od kwietnia br. mamy trzeciego członka w Prezydium Delegatury OPS w Olsztynie, który uzupełnił skład OPS po zmarłej członkini. Członek ten został jednocześnie delegatem do Prezydium OPS w Warszawie. Jednocześnie do Konwentu OPS w Warszawie został zarekomendowany Burmistrz Orzysza na funkcję Osoby Zaufania Publicznego (jednej z pięciu w Polsce).

Z myślą o naszych seniorach Gmina Orzysz realizuje wspólny dla Powiatu Piskiego program „Piska Karta Seniora 60+”. Do końca 2019 r. wydano ponad 400 Kart Seniora, które upoważniają naszych seniorów do korzystania z ulg na terenie całego Powiatu Piskiego.

Pomoc społeczna

Główną jednostką organizacyjną gminy Orzysz, odpowiedzialną za realizację zadań pomocy społecznej jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Orzyszu.

Podstawowym dokumentem określającym najważniejsze kierunki działań Ośrodka jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Orzysz na lata 2014 – 2020, której głównym celem jest w szczególności: poprawa jakości życia mieszkańców, wspieranie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej oraz poprawa ich warunków socjalno – bytowych, minimalizowanie skutków przemocy, uzależnień i innych dysfunkcji rodzin, pomoc dla osób starszych i niepełnosprawnych czy też wzrost aktywności społecznej.

W ramach prowadzonej przez MOPS polityki w 2019 roku realizowane też były programy takie jak: Gminny Program Wspierania Rodziny. System Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną, które są propozycją kierunków działań na rzecz wspierania rodzin i dzieci; Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Program Ośłonowy Gminy Orzysz w związku z realizacją wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”. Prowadzona jest systematyczna współpraca z organizacjami

pozarządowymi, instytucjami działającymi w obszarze polityki społecznej i rynku pracy oraz oświata i służbą zdrowia.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Orzyszu realizuje zadania własne gminy, zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej oraz prowadzi dodatkową działalność na rzecz osób i rodzin z gminy Orzysz.

Wydatki ogółem w 2019 roku -	<u>14 682 302,76 zł</u>
Realizacja zadań własnych gminy -	2 067 120,46 zł
Zadania zlecone gminie -	11 640 580,40 zł
Realizacja zadań własnych z dotacji -	974 601,90 zł

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom, które osiągają niższy dochód niż zawarte w ustawie kryterium dochodowe:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 701 zł;
- osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 528 zł;
- rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;
- przy wystąpieniu przynajmniej jednego z niżej wymienionych powodów a w szczególności z powodu: bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności i choroby, przemocy w rodzinie, bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych, alkoholizmu i narkomanii czy też zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej.

Tabela: Powód trudnej sytuacji życiowej skłaniającej do ubiegania się o pomoc społeczną

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
	Ogółem	W tym: NA WSI	
Ubóstwo	296	128	850
Sieroctwo	0	0	0
Bezdomność	1	0	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	22	5	119
W tym: wielodzietność	16	4	89
Bezrobocie	214	87	661
Niepełnosprawność	114	44	274
Długotrwała lub ciężka choroba	115	40	191
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	68	30	315
W tym rodziny niepełne	39	15	135
Rodziny wielodzietne	33	16	198
Przemoc w rodzinie	6	2	25
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
Alkoholizm	18	3	33
Narkomania	1	0	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5	2	8
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	0	0	0
Zdarzenie losowe	0	0	0
Sytuacja kryzysowa	0	0	0
Kłeska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0

Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w 2019r. wynosiła:

- 423 rodzin (1144 osoby w tych rodzinach) – przyznane świadczenia w ramach zadań zleconych i zadań własnych ogółem, bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania, w 2018 r. 450 rodzin (1197 osób w tych rodzinach) co oznacza, że liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się o 6% w stosunku do 2018r.

-729 rodzin (2153 osoby w tych rodzinach) – pomoc udzielona w postaci pracy socjalnej ogółem, w 2018r. - 900 rodzin (2599 osób w tych rodzinach), co oznacza, że liczba osób korzystających z pomocy wyłącznie w postaci pracy socjalnej zmniejszyła się o 68% w stosunku do 2018r.

Tabela: Typy rodzin objętych pomocą społeczną

WYSZCZEGÓLNIENIE	LICZBA RODZIN		LICZBA OSÓB W RODZINACH
	Ogółem	W tym: Na wsi	
RODZINY OGÓŁEM	729	260	2 153
O liczbie osób			
1	194	65	194
2	184	62	368
3	142	47	426
4	108	36	432
5	50	20	250
6 i więcej	51	30	483
W tym Rodziny z dziećmi ogółem	111	39	456
O liczbie dzieci			
1	29	11	79
2	39	16	148
3	31	9	155
4	11	3	67
5	1	0	7
6	0	0	0
7 i więcej	0	0	0
Rodziny niepełne ogółem	42	16	134
O liczbie dzieci			
1	18	6	40
2	16	8	55
3	5	2	20
4 i więcej	3	0	19
Rodziny emerytów i rencistów ogółem	82	25	122
O liczbie osób			
1	53	15	53
2	21	7	42
3	5	0	15
4 i więcej	3	3	12

Realizacja celów pomocy społecznej w ramach zadań własnych odbywa się przede wszystkim przez świadczenie pracy socjalnej oraz wspieranie mieszkańców świadczeniami pieniężnymi i niepieniężnymi.

Tabela: Udzielone świadczenia – zadania własne gmin

FORMY POMOCY	LICZBA OSÓB, KTÓRYM PRZYZNANO DECYZJĄ ŚWIADCZENIA	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH
zasiłki stałe - ogółem	62	632	308 463zł	62	79
zasiłki okresowe - ogółem	175	730	249 680zł	170	476
posiłek	177	23 827	92 867zł	116	542
usługi opiekuńcze - ogółem	35	8 964	209 754zł	35	45
inne zasiłki celowe i w naturze - ogółem	333	X	227 962zł	311	791
odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	13	150	384 985zł	13	13
praca socjalna	X	X	X	729	2 153

W ramach realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

- w 2019r. w ośrodku zatrudniony był asystent rodziny, który sprawował opiekę nad 10 rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo – wychowawczych;
- za pobyt 7 dzieci z terenu naszej gminy w rodzinach zastępczych gmina poniosła koszt w wysokości - 35.243,39 zł;
- w placówkach opiekuńczo – wychowawczych umieszczonych było 5 dzieci – koszt pobytu w placówkach to – 33.686,18 zł.

Koszt za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych czy też w placówkach opiekuńczo wychowawczych jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka (przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej) wspólnie z powiatem ponosi koszty jego pobytu m.in. w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, rodzinnych domach dziecka i rodzinach zastępczych. W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, albo w rodzinnym domu dziecka gmina ponosi odpowiednio wydatki w wysokości: 10 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej; 30 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej; 50 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Ważną kwestią jest niewystarczająca liczba miejsc w placówkach opiekuńczo wychowawczych oraz niewystarczająca ilość chętnych rodzin do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Ze względu na szereg trudności w wychowaniu dzieci w pieczy zastępczej zbyt mało rodzin decyduje się na podjęcie tego trudu.

Biorąc powyższe rozważania pod uwagę i potrzeby w tym zakresie, także w aspekcie finansów a nawet ekonomii społecznej, należy zauważyć, że zasadne byłoby rozwijanie w naszej Gminie, także stacjonarnych form opieki nad dzieckiem i rodziną. Rodzinny Dom Dziecka, pogotowie opiekuńcze, czy inna forma opieki stacjonarnej to szansa nie tylko dla dzieci, ale także kolejne miejsca pracy, pozyskanie subwencji szkolnej do naszych szkół. Można również rozważyć stworzenie w tych miejscach coś na wzór np. poradni czy centrum edukacji dla rodziców, nie tylko dla rodzin z naszej gminy ale również ościennych. Korzystałyby z tej pomocy rodziny, które będą walczyć o powrót swoich dzieci do domu, ale także inne rodziny, które borykają się z problemami wychowawczymi lub po prostu czują deficyt wiedzy w tym zakresie i w ramach profilaktyki chcą swoje kompetencje podnieść. Należy podkreślić, że konieczne jest w tym przypadku zatrudnienie doświadczonych specjalistów, do których mimo starań różnych podmiotów, nadal dostęp jest utrudniony. Utworzenie takiej placówki będzie szansą nie tylko dla dzieci i młodzieży, ale pozwoli zatrzymać środki finansowe w naszej Gminie.

Zespół Interdyscyplinarny ma za zadanie integrowanie, koordynowanie działań podmiotów pracujących na rzecz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz między innymi prowadzenie procedury Niebieska Karta.

W 2019 roku do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 69 Niebieskich Kart-A, w tym 54 wszczynających procedurę.

68 Niebieskich Kart-A zostało założonych przez przedstawicieli Policji i 1 przez przedstawiciela jednostki organizacyjnej pomocy społecznej. Trzy Niebieskie Karty-A dotyczyły osób niepełnoletnich tj. poniżej 18 roku życia.

Utworzono 53 grupy robocze, które łącznie w 2019r. odbyły 158 posiedzeń.

Wypełniono 53 Niebieskie Karty-C, w których ustalono plan działań na rzecz domniemanej ofiary i 17 Niebieskich Kart-D, zakładanych tylko w obecności domniemych sprawców przemocy w celu podjęcia wobec tych osób odpowiednich działań.

Orzyska Karta Dużej Rodziny - w roku 2019 wydano 51 kart dla 10 rodzin. Karta uprawnia do korzystania na preferencyjnych warunkach z usług i świadczeń oferowanych przez orzyskich lokalnych przedsiębiorców którzy przystąpili do inicjatywy Orzyska Karta Dużej Rodziny.

Projekt „Socjodrama jako narzędzie profilaktyki przemocy”

Wychodząc naprzeciw potrzebom wynikającym ze zmian społecznych, środowiskowych, a przede wszystkim demograficznych przystąpił, jako jeden z czterech Partnerów do realizacji projektu - Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój Osi priorytetowej: IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa, którego celem jest wdrożenie dzięki współpracy z partnerem włoskim nowatorskiego modelu programu korekcyjno - edukacyjnego z elementami socjodramy zapobiegającemu przemocy w rodzinie wobec osób starszych.

Wydatek poniesiony w ramach programu unijnego w kwocie 67 760,16 zł.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania zlecone gminie takie jak:

- * - świadczenia rodzinne, pielęgnacyjne i opiekuńcze – 677 osób, (w 2018r. -766);
- * - fundusz alimentacyjny - 80 uprawnionych do alimentów, (w 2018r. – 91);
- * - świadczenia wychowawcze - 1471 dzieci, (w 2018r. – 1100);
- * - świadczenia dobry start – 300+ - 1051 dzieci, (w2018r. – 1059);
- *- specjalistyczne usługi opiekuńcze - 2 osoby, (w 2018r. – 2).

W ramach pomocy rodzinom najuboższym pracownicy socjalni w 2019r. wydali dla 376 rodzin skierowania uprawniające do otrzymania pomocy żywnościowej z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowanego z EFS.

Środowiskowy Dom Pomocy Społecznej

Środowiskowy Dom Samopomocy dysponuje 60 miejscami pobytu dziennego i 4 miejscami całodobowego pobytu. Jest placówką wsparcia dla osób: przewlekle psychicznie chorych (typ A), osób z niepełnosprawnością intelektualną (typ B), osób wykazujących inne przewlekle zaburzenia czynności psychicznych (typ C).

Proponowany przez ŚDS program wspierająco-aktywizujący, zgodny z Programem Działalności ŚDS w Orzyszu oraz Planem Pracy na 2019r., pomaga uczestnikom w likwidowaniu zaburzeń w zakresie przystosowania społecznego, podnoszeniu stopnia kompetencji społecznych, niwelowaniu negatywnego wpływu środowiska, rozwijaniu oraz wspieraniu środowiska rodzinnego. Głównym celem terapii w ŚDS jest stworzenie warunków i sytuacji stymulujących uczestników do aktywności, rozwijaniu ich działalności poznawczej podczas zdobywania wiedzy, motywowaniu do pracy nad pozytywną zmianą postawy i zachowań, pomoc uczestnikowi w uświadomieniu jego własnej indywidualności

przy jednoczesnym poszanowaniu odrębności innych. Celem usług ŚDS skierowanych do uczestników jest przyspieszenie powrotu utraconych funkcji i ich sprawności a w przypadku zmian nieodwracalnych wyrobienie funkcji zastępczych.

Formy prowadzonej działalności w Środowiskowym Domu Samopomocy w Orzyszu:

trening funkcjonowania w codziennym życiu, trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów, trening umiejętności spędzania czasu wolnego, wsparcie psychologiczne, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, realizacja niezbędnej opieki, realizacja terapii ruchowej, zapewnienie gorącego posiłku podczas zajęć, inne formy postępowania przygotowujące do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej lub podjęcia zatrudnienia.

Transport uczestników ŚDS:

ŚDS w Orzyszu zapewnia dowóz dla podopiecznych z terenu gminy Orzysz oraz z miasta – ok. 40 osób (osoby które wymagają dowozu, nie są w stanie samodzielnie dotrzeć z powodu ograniczeń ruchowych, niepełnej sprawności). Nie posiadamy własnego środka transportu, korzystamy z zakupu usługi transportowej. Pozostali uczestnicy docierają na zajęcia samodzielnie.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Orzyszu Spełnia Standardy Rozporządzenia. Wszystkie trzy budynki są w pełni wyposażone i przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Ogólna liczba uczestników korzystających z zajęć ŚDS w 2019 roku – 68 osób

Średnia frekwencja uczestników w roku sprawozdawczym – 77,89 %

W 2019 r., Uczestnicy naszego Domu byli beneficjentami projektów:

- Projekt „Wspólnie Silni” realizowany przez Firmę SIMITU, TERRA. Projekt przeprowadzony został w ramach aktywizacji zawodowej, budowania i rozwijania Kapitału Społecznego - łącznie z naszego Domu udział w projekcie wzięło 16 osób wykazujących zaburzenia czynności psychicznych . W ramach projektu uczestnicy odbyli cykl spotkań z: doradcą zawodowym, psychologiem, instruktorem warsztatów muzycznych, savoir-vivre.
- Projekt realizowany w ramach Programu Działaj Lokalnie przez grupę nieformalną, złożoną z pracowników ŚDS. W ramach działań projektowych zakupione i nasadzone zostały rośliny, krzewy zielone – powstał kącik relaksacyjny na świeżym powietrzu. Zakupiono również zestaw muzyczny do gry BOOMWHACKERS – służy on do przeprowadzania zajęć wyciszająco-relaksacyjnych. Zorganizowano Przegląd talentów muzycznych przy ŚDS, w którym udział wzięli: drużyny ŚDS z Orzysza, przedstawiciele Instytucji Samorządu Lokalnego, Seniorzy, młodzież ze Świetlicy Socjoterapeutycznej.
- „Socjodrama jako narzędzie profilaktyki przemocy” – uczestnicy ŚDS uczestniczyli w zajęciach mających na celu szeroko rozumianą profilaktykę przemocy – zarówno ze strony opiekuna jak i innych osób.

Ponadto, w Środowiskowym Domu Samopomocy w Orzyszu, co roku organizowana jest impreza cykliczna – Orzyskie Spotkanie Środowiskowych Domów Samopomocy „spotkanie z piosenką ...”, na którą zapraszane są zaprzyjaźnione ŚDS-y oraz goście. Spotkanie ma na celu szeroko rozumianą integrację społeczną, międzypokoleniową. Corocznie organizujemy również Piknik Rodzinny, połączony z obchodami Jubileuszu 90 Urodzin mieszkańców naszej Gminy.

Na działalność i funkcjonowanie w 2019 r. przyznana została dotacja Wojewody Warmińsko – Mazurskiego w kwocie 1 354 332,00 zł.

Zatrudnienie na dzień 31.12.2019 roku wynosi 18 osób na umowę o pracę oraz 1 osoby w ramach umowy

W celu podniesienia poziomu świadczonych przez terapeutów, instruktorów terapii usług terapeutycznych skierowanych do uczestników, istotne jest, by dalej doszkalać pracowników

w różnorodnych dziedzinach. Chcemy rozszerzać zakres prowadzonych terapii, urozmaicać formy wsparcia, dlatego ważne jest, by regularnie organizować szkolenia.

Obecnie wsparciem w formie skierowania do ŚDS na pobyt dzienny objętych jest 60 uczestników. Codzienne treningi odbywają się w dwóch budynkach, przeznaczonych na ten cel. W chwili obecnej brakuje nam dużej Sali ogólnej, która pomieściłaby wszystkich uczestników podczas spotkań społeczności całego Domu. Dlatego w przyszłości chcielibyśmy pozyskać dodatkowe środki finansowe na rozbudowę ŚDS (dobudowanie łącznika między 2 budynkami, w których odbywają się zajęcia terapeutyczne). Łącznik ten zagospodarowalibyśmy na dużą salę ogólną – bardzo ułatwiłoby to nam pracę oraz podniosło komfort uczestników.

Trzeci budynek, który posiadamy w zasobach ŚDS przeznaczony jest do realizacji treningów całodobowych (4 miejsca).

Wnioski

- 1) Podstawowa opieka zdrowotna zapewniona jest przez miejscowe praktyki zawodowe lekarzy oraz gminny podmiot leczniczy tj. Samodzielny Miejsko-Gminny Ośrodek Zdrowia w Orzyszu.
- 2) Pogarsza się z roku na rok stan techniczny budynku, w którym mieści się ośrodek zdrowia. W celu poprawy tego stanu rzeczy należy zmienić sposób zarządzania obiektem.
- 3) Gmina corocznie finansuje Programy Promocji i Ochrony Zdrowia.
- 4) Aktywnie prowadzona jest działalność profilaktyki uzależnień, jednak uzależnienia przede wszystkim od alkoholu są nadal poważnym problemem i powodują negatywne skutki w postaci problemów i dysfunkcji społecznych jak: przemoc, problemy wychowawcze, ubóstwo, niezaradność życiową itp.
- 5) Pomoc społeczna realizuje szeroki wachlarz usług społecznych wspierających ludzi w trudnych sytuacjach życiowych. Działania mają charakter kompleksowy i systemowy, wynikający z opracowanych i przyjętych Programów realizowanych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
- 6) Ważną rolę społeczną spełnia Środowiskowy Dom Samopomocy mobilizujący środowisko osób dotychczas wykluczonych z życia społecznego.
- 7) Należy podjąć rozmowy z organizacjami społecznymi w celu utworzenia w Orzyszu Domu Pomocy Społecznej i Domu Dziecka.

Bezpieczeństwo publiczne

Policja

Pracę Komisariatu Policji w 2019 roku w gminie Orzysz zabezpieczało czynnie 11 policjantów (spośród 14 etatów policyjnych) w tym: 6 funkcjonariuszy w zespole patrolowo-interwencyjnym, 3 funkcjonariuszy w zespole kryminalnym oraz 2 dzielnicowych. Orzyski Komisariat Policji jest czynny od godziny 6.00 do godziny 15.30. Po wyznaczonych godzinach urzędowania w miarę posiadanych możliwości wyznaczany jest jeden funkcjonariusz do obsługi zdarzeń kryminalnych w godzinach 14.00 – 22.00 oraz funkcjonariusze do służby patrolowo- interwencyjnej (w godzinach 14.00 – 22.00 oraz od 22.00 do 6.00) będący do dyspozycji dyżurnego Komendy Powiatowej Policji w Piszcu.

W zależności od sytuacji oraz intensywności zdarzeń interwencje na terenie gminy Orzysz podejmowane są również przez funkcjonariuszy KPP w Piszcu oraz funkcjonariuszy Komisariatu Policji w Białej Piskiej. Orzyska Policja w ramach realizacji swoich działań współpracuje również z Oddziałem Żandarmerii Wojskowej w Bemowie Piskim, Strażą Leśną Nadleśnictwa w Giżycku i Drygach, Państwową Strażą Rybacką w Olsztynie oddział w Elku, Mazurską Stacją Ratownictwa w Okartowie, Państwową i Ochotniczą Strażą Pożarną, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Orzyszu oraz Państwową Inspekcją Weterynarii.

Jak wynika z przekazanej informacji w 2019 roku na terenie gminy nie odnotowano przestępstw ciężkich gatunkowo oraz zorganizowanych grup przestępczych. Do najczęstszych przestępstw należą przestępstwa przeciwko mieniu w tym kradzieże, kradzieże z włamaniem oraz uszkodzenia mienia. Ogólna liczba odnotowanych przestępstw to 189 (149) przy ogólnej wykrywalności 78,8 (80,8)% oraz 453 (331) wykroczeń co ostatecznie kwalifikuje gminę Orzysz do gmin spokojnych o niskiej przestępczości.

Niestety dużym problemem na terenie gminy wciąż pozostaje liczna podejmowanych interwencji. W 2019 roku było ich 1419 (1558) w tym na terenie miasta 832 (935) , natomiast na terenie gminy 587 (623). W dalszym ciągu prowadzone jest wiele interwencji związanych z przemocą w rodzinie. W tym zakresie funkcjonariusze ściśle współpracują z Zespołem Interdyscyplinarnym przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Orzyszu.

Gmina Orzysz w roku 2019 wsparła działalność miejscowej policji poprzez przekazanie kwoty 10 000,00zł na służby związane z adaptacją zawodową policjantów OPP Olsztyn oraz zakup aparatu fotograficznego oraz walizki technika kryminalistyki.

Funkcjonariusze Komisariatu Policji w Orzyszu na bieżąco monitorują stan bezpieczeństwa oraz porządku publicznego na terenie gminy Orzysz oraz podejmują szereg działań prewencyjnych mających na celu przeciwdziałanie zachowaniom naruszającym ogólnie obowiązujące przepisy w tym m.in. akcje „Bezpieczna droga do szkoły” , „Alkohol i narkotyki” , „Bezpieczne Ferie 2019” , „Pierwszy dzień wiosny 2019” , „Bezpieczny weekend” , „Niechronieni uczestnicy ruchu drogowego” , „Akcja Znicz” , „Akcja Bezdomni”.

Monitoring w mieście

Analiza przestępczości na terenie gminy Orzysz wskazuje, że do poprawy bezpieczeństwa oraz zwiększenia możliwości wykrywania przestępstw oraz ograniczenia aktów wandalizmu niezbędnym jest objęcie terenu miasta monitoringiem wizyjnym. Prowadzone od kilku lat starania o pozyskanie środków na ten cel nie przyniosły skutku. W związku z tym w roku 2019 przeprowadzono I etap – Budowy Miejskiego Monitoringu w mieście Orzysz ze środków własnych. W wyniku przeprowadzonej konsultacji społecznej z udziałem radnych oraz policji ustalono newralgiczne lokalizacje, gdzie należy umieścić punkty monitoringu w mieście. Są to główne skrzyżowania, teren promenady nad rzeką Orzyszą oraz szkoły na terenie miasta. Uzupełnieniem jest monitoring wybudowany przy Ratuszu oraz połączenie z istniejącymi punktami wspólnot mieszkaniowych. W 2019 roku wybudowano dodatkowo 18 kamer

i dołączono dodatkowo 5 kamer będących własnością wspólnot mieszkaniowych, które monitorują przestrzeń publiczną. Łącznie w trybie miejskiego monitoringu funkcjonuje 31 kamer, które zarządzane są w Centrum Monitoringu znajdującym się w budynku Ratusza. W ramach budowanego w 2019 roku systemu powstało również Podcentrum Monitoringu zlokalizowane w siedzibie Komisariatu Policji w Orzyszu. Dzięki temu funkcjonariusze policji mają pełen podgląd w czasie rzeczywistym oraz samodzielne możliwości dostępu do zarejestrowanych danych wizyjnych.

Analiza przestępczości na terenie miasta i gminy Orzysz prowadzona przez policję wykazuje, że po zainstalowaniu monitoringu miejskiego znacznie spadła ilość przestępstw z kategorii zniszczenia mienia i jednocześnie zwiększyła się wykrywalność w tej kategorii przestępstw.

Krajowa mapa zagrożeń

Krajowa mapa zagrożeń opracowana oraz aktualizowana w oparciu o gromadzone w policyjnych systemach informatycznych oraz pozyskiwane od społeczeństwa w trakcie bezpośrednich kontaktów z obywatelami, z przedstawicielami samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych itp., jak również w trakcie realizowanych debat społecznych poświęconych bezpieczeństwu publicznemu.

Naniesienie zagrożeń na wskazanej mapie odbywa się w oparciu o stronę <http://warminko-mazurska.policja.gov.pl/ol/mapa-zagrozen-bezpiecze/24497,dok.html>.

Do krajowej mapy bezpieczeństwa w gminie Orzysz w 2019 r. dokonano 68 zgłoszeń sytuacji niebezpiecznych, w tym 35 potwierdzonych, 6 potwierdzonych wyeliminowanych, 25 niepotwierdzonych, 2 żart lub pomyłka.

Ochrona przeciwpożarowa

Na terenie gminy Orzysz zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej są realizowane w przy udziale Ochotniczych Straży Pożarnych oraz Państwowej Straży Powiatowej w Piszku.

Aktualnie na terenie gminy Orzysz działa, w formie stowarzyszeń, 10 Ochotniczych Straży Pożarnych w tym 3 z nich tj. Orzysz, Chmielewo i Góra są włączone w Krajowy System Ratowniczo – Gaśniczy. W organizowanych akcjach ratowniczych na koniec 2019 roku mogło brać udział 117 (86) strażaków – ochotników w tym 14 (12) kierowców oraz 36 (26) strażaków posiadających Kurs kwalifikowanej pierwszej pomocy.

OSP dysponują 13 (12) samochodami pożarniczymi oraz innym sprzętem niezbędnym do udzielania pomocy oraz ratowania życia i mienia ludzkiego. Na dzień dzisiejszy wyposażeniem i wyszkoleniem ochotnicy nie ustępują strażakom służby państwowej.

W 2019 r. na działalność OSP wydatkowano kwotę łącznie 539 403,21 zł. Jednostki OSP wyjeżdżały do 224 (178) zdarzeń.

	2018	2019
Wydatki bieżące	255 886,73 zł	248 403,26 zł
Dotacja z Funduszu Sprawiedliwości	71 886,73 zł	40 999,95 zł
Razem	327 773,46 zł	289 403,21 zł
Pożyczka dla OSP Orzysz na samochód rat.-gaśn.		250 000,00 zł
		539 403,21 zł

Ważniejsze przedsięwzięcia w 2019 roku to:

1) zakup łodzi ratowniczej dla jednostki OSP Drozdowo-Zastrużne: koszt całkowity 39 124,12 zł. Na dany cel otrzymano dotacje z Urzędu Wojewódzkiego w wysokości 15 000,00 zł. Zakupiono łódź z polietylenu z napędem silnikowym o mocy 30 kW mieszczącą do 12 osób na pokładzie. Łódź jest lekka, dwuwarstwowa, odporna na uszkodzenia mechaniczne i niezatapialna, nie wymaga malowania oraz konserwacji.

2) remont boksów garażowych w strażnicy jednostki OSP Orzysz w kwocie 4 999,95zł,

3) zakup pojazdu specjalnego średniego dla jednostki OSP Orzysz: całkowita szacunkowa wartość zamówienia wyniosła 761 370,00 zł brutto, w tym wkład poszczególnych stron wyniósł:

- Gmina (środki własne, pożyczka): 250 000,00 zł
- Krajowy System Ratowniczo – Gaśniczy/Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji – dotacja: 100 000,00 zł
- Narodowy Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej- dotacja: 260 000,00 zł
- środki finansowe będące w dyspozycji KG PSP- 150 000,00 zł
- środki własne jednostki OSP Orzysz- 1 370,00 zł

Obrona cywilna

Podstawą realizacji zadań Burmistrza z zakresu obrony cywilnej jest ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1541);

W celu realizacji zadań w zakresie obrony cywilnej, Burmistrz Orzysza posiłkuje się opracowanymi na szczeblu gminy nw. planami:

- Planem operacyjnym funkcjonowania gminy Orzysz w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny wraz z kartami operacyjnymi;
- Planem obrony cywilnej gminy Orzysz;
- Planem dystrybucji preparatów stabilnego jodu na terenie powiatu piskiego;
- Planem ewakuacji (przyjęcia) ludności gminy Orzysz – ewakuacji II stopnia.

Główne przedsięwzięcia zrealizowane w 2019 r. to:

- Aktualizowano na bieżąco i wykorzystywano w działalności bieżącej „Plan obrony cywilnej gminy Orzysz” wraz z pozostałą dokumentacją uzupełniającą obejmującą powyższą tematykę.
- Koordynowano przedsięwzięcia planistyczno - organizacyjne z zakresu ewakuacji ludności na wypadek powstania masowego zagrożenia dla życia i zdrowia na znacznym obszarze gminy. Etapem końcowym było opracowanie dokumentacji pomocniczej do planu ewakuacji wraz z mapą odpowiedzialności Gminy Orzysz.
- Koordynowano przedsięwzięcia związane z zapewnieniem ochrony oraz ewakuacji zabytków i dóbr kultury na wypadek zagrożenia zniszczeniem na terenie Gminy Orzysz. Dokonano aktualizacji wykazu zabytków znajdujących się na terenie Miasta i Gminy Orzysz.
- Współpracowano z Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego W-M Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, Wydziałem Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Piszcu oraz sąsiednimi gminami w zakresie planowania i organizowania przygotowań obronnych i obrony cywilnej.
- Planowano i realizowano zaopatrywanie podległych jednostek organizacyjnych oraz magazynu OC w niezbędny sprzęt, a także zapewnianie odpowiednich warunków przechowywania, konserwacji, eksploatacji, remontu i wymiany tego sprzętu.
-

Zarządzanie kryzysowe

Podstawą realizacji zadań Burmistrza z zakresu zarządzania kryzysowego jest:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (t.j. Dz. U. z 2019r., poz. 1398);
- ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2019r. poz. 1541);

W celu realizacji zadań w zakresie zarządzania kryzysowego i spraw obronnych, Burmistrz Orzysza posiłkuje się opracowanymi na szczeblu gminy planami:

- Planem operacyjnym funkcjonowania gminy Orzysz w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny;
- Karty zadań operacyjnych;
- Planem zarządzania kryzysowego gminy Orzysz;
- Zarządzeniem w sprawie powołania Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego;
- Regulaminem organizacyjnym funkcjonowania Urzędu na czas „W”;
- Instrukcją stałego dyżuru;
- Planem zapasowych miejsc szpitalnych;
- Instrukcją pracy na głównym stanowisku kierowania Burmistrza Orzysza w czasie pokoju w razie wewnętrznego lub zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa narodowego, w tym w razie wystąpienia działań terrorystycznych lub innych szczególnych zdarzeń a także w czasie wojny;
- Planem przemieszczenia i funkcjonowania wydzielonych sił i środków Urzędu Miejskiego w Orzyszu na Główne Stanowisko Kierowania w Zapasowym Miejscu Pracy w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny;
- Planem Akcji Kurierskiej Urzędu Miejskiego w Orzyszu.

Główne przedsięwzięcia zrealizowane w 2019 r. to:

- Aktualizowano na bieżąco i wykorzystywano w działalności bieżącej „Plan zarządzania kryzysowego gminy Orzysz” wraz z pozostałą dokumentacją pomocniczą;
- Utrzymywano w aktualności „Plan operacyjnego funkcjonowania gminy Orzysz w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny”;
- Przeprowadzono Gminne ćwiczenie obronne;
- Przeprowadzono trening Akcji Kurierskiej Administracji Publicznej;
- Prowadzono kwartalne posiedzenia Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego oraz szkolenia kadry zarządzającej z powyższej problematyki;
- Aktualizowano dokumentację związaną z przygotowaniem Głównego Stanowiska Kierowania Burmistrza Orzysza zapewniającego realizację zadań obronnych w wyższych stanach gotowości obronnej państwa.
- Bieżące prowadzenie spraw związanych z:
  - reklamowaniem żołnierzy rezerwy od obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej w czasie ogłoszenia mobilizacji i wojny (12 reklamowań z urzędu);
  - nakładaniem świadczeń na rzecz obrony cywilnej i Akcji Kurierskiej w tym świadczeń osobistych (36 świadczenia) i rzeczowych (18 świadczeń);
- Aktualizowano bazę danych w zakresie dostaw, usług i świadczeń na rzecz obronności, w tym sił zbrojnych oraz w ramach zobowiązań sojuszniczych – państwa gospodarza;
- Kontrolowano realizację zadań z zakresu reagowania kryzysowego przez podległe jednostki organizacyjne;
- Aktualizowano dokumentację z zakresu zarządzania kryzysowego i spraw obronnych w tym :
  - a. planu operacyjnego funkcjonowania gminy w warunkach zewnętrznego zagrożenia państwa i w czasie wojny,
  - b. regulaminu organizacyjnego Urzędu na czas „W”,
  - c. dokumentacji „Stałego Dyżuru”,

- d. dokumentacji „Głównego Stanowiska Kierowania”,
- e. planu akcji kurierskiej,
- f. planu świadczeń na rzecz obronności,
- g. planu zarządzania kryzysowego gminy,

Wnioski

- 1) Bezpieczeństwo zapewnia Policja, przede wszystkim przez funkcjonowanie Komisariatu w Orzyszu. Gmina jest oceniana jako obszar o niskim stopniu przestępczości.
- 2) Problemy z wyposażeniem policji pomaga rozwiązywać gmina poprzez coroczne wsparcie finansowe na zakup sprzętu, pojazdów lub remonty komisariatu.
- 3) Sytuacja geopolityczna oraz obecność wojsk NATO w Orzyszu zwiększa znaczenie przygotowania cywilnego do reagowania na sytuacje kryzysowe poprzez zintensyfikowanie planowania i ćwiczeń w tym zakresie.
- 4) Jednostki OSP w Orzyszu wymagają systematycznego doposażenia.

Sport, kultura fizyczna i rekreacja

Instytucje sportowe

W imieniu gminy zadania z zakresu sportu realizuje powołana do tego jednostka budżetowa Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Orzyszu, który funkcjonuje od 2009 roku. Głównymi celami funkcjonowania ośrodka jest wykonywanie działań należących do zadań własnych gminy obejmujących sprawy z zakresu szeroko pojmowanej kultury fizycznej oraz rekreacji i turystyki.

Do głównych zadań bieżących MOSiR należą: organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych, zarządzanie obiektami sportowo-rekreacyjnymi, współpraca z organizacjami pozarządowymi i instytucjami działającymi w zakresie sportu i rekreacji, koordynacja sportowego życia w Gminie Orzysz oraz realizacja zadań sołeckich.

Jednym z najważniejszych zadań MOSiR-u jest zapewnienie mieszkańcom gminy możliwości uprawiania sportu, niezależnie od statusu majątkowego czy pozycji społecznej. W tym celu MOSiR realizuje ofertę imprez sportowo-rekreacyjnych. Jest to program różnorodnych przedsięwzięć sportowych i rekreacyjnych adresowanych do szerokiego kręgu odbiorców, dedykowanych zarówno mieszkańcom miasta jak i terenów wiejskich.

W Miejskim Ośrodku Sportu i Rekreacji na podstawie umowy o pracę zatrudnionych jest 9 osób (8 1/8 etatu): dyrektor, główna księgowa (1/8 etatu), podinspektor ds. finansowych, dwóch instruktorów sportu, dwóch konserwatorów oraz dwóch pracowników obsługi.

Struktura wydatków:

	2018	2019	2020 - plan
Utrzymanie obiektów	201 560,30	235 698,44	236 307,79
Organizacja imprez	70 215,22	115 400,81	99 131,21
Koszty osobowe	509 402,69	535 683,80	583 669,40
Funkcjonowanie biura	76 581,00	77 237,19	78 530,00
Fundusz sołecki	105 466,32	74 424,64	89 428,66
Razem	955 865,29	1 038 444,88	1 087 067,06

Rozwijanie sportu i jego promocję realizuje Burmistrz również we współpracy z działającymi organizacjami pozarządowymi o celach sportowych jak: Klub Sportowy Śniardwy Orzysz, Uczniowski Klub Sportowy Jedynka Orzysz, Uczniowski Klub Sportowy Zawisza Orzysz, Stowarzyszenie Squad Inicjatyw, Stowarzyszenie kolekcjonerów broni palnej i pasjonatów strzelectwa sportowego Zawisza, Stowarzyszenie Squad Inicjatyw oraz Kola Wędkarskie PZW w Orzyszu.

W ramach Roczego Programu Współpracy Gminy Orzysz na 2019 rok z zakresu rozwoju sportu w Gminie Orzysz rozdysponowano pulę 120.000 zł na projekty z zakresu piłki nożnej, unihokeja, strzelectwa sportowego i sportów motorowych. Propozycje dotyczyły zorganizowania zainteresowanym mieszkańcom gminy, zarówno dorosłym jak i dzieciom i młodzieży, ciekawych form aktywności sportowej i rekreacyjnej. Organizacje, które uzyskały dofinansowanie reprezentowały będą gminę Orzysz nie tylko na forum lokalnym, a również na arenie wojewódzkiej, krajowej i międzynarodowej. Promocja ta odbywać się będzie również za pomocą stron internetowych i mediów społecznościowych.

Inwestycje w bazę sportową

W 2019 roku zrealizowana została inwestycja polegająca na modernizacji Stadionu Miejskiego, na którą pozyskano dofinansowanie w wysokości 49 300,00 zł z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Cały koszt inwestycji wyniósł 149 241,39 zł. W ramach zadania wykonano automatyczne nawodnienie boiska, zabiegi poprawiające stan murawy, parking wewnętrzny oraz ciąg pieszy z kostki brukowej oraz zamontowano 200 szt. plastikowych siedzisk na trybunach.

W celu poprawy warunków do uprawiania wędkarstwa w sąsiedztwie Plaży Miejskiej wykonany został slip do wodowania łodzi. Zadanie zrealizowane zostało własnymi środkami Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji.

Baza sportowa

Do najważniejszych ogólnodostępnych dla mieszkańców obiektów sportowych w Gminie Orzysz należy zaliczyć: Salę widowiskowo-sportową, Stadion Miejski, Plażę Miejską, Boisko Orlik 2012, Boisko wielofunkcyjne wraz z bieżnią lekkoatletyczną okólną przy Sali widowiskowo-sportowej.

a) Sala widowiskowo-sportowa

Oddany do użytku w 2010 roku obiekt to największa inwestycja w bazę sportową w Gminie Orzysz w ostatnich latach. Obiekt nowoczesny i wielofunkcyjny jest miejscem organizacji wielu wydarzeń zarówno sportowych jak i kulturalnych. Sala posiada pełnowymiarową arenę sportową, widownię na 224 osoby, cztery zespoły szatniowe, saunę, salę konferencyjną oraz siłownię.

b) Plaża Miejska

Zmodernizowana w 2010 roku Plaża Miejska to nowoczesny obiekt wypoczynkowy zlokalizowany nad brzegiem jeziora Orzysz. Plaża posiada m.in. strzeżone kąpielisko z pomostem, sanitariaty, punkt medyczny oraz hangar na sprzęt wodny. Na jej terenie znajdują się także pole namiotowe, siłownia zewnętrzna, lokal gastronomiczny, miejsce zabaw dla dzieci, wypożyczalnia sprzętu wodnego, miejsce na ognisko oraz kompleks trzech boisk do siatkówki plażowej. Obiekt dzierżawiony jest i zarządzany przez prywatnego przedsiębiorcę.

c) Boisko Orlik 2012

Kompleks boisk mieszczących się przy ul. Wojska Polskiego powstał w 2008 roku, jako jeden z pierwszych obiektów w kraju w ramach rządowego programu – Moje Boisko Orlik 2012. W skład obiektu wchodzi boisko piłkarskie oraz boisko wielofunkcyjne przeznaczone do piłki koszykowej i piłki siatkowej. Na terenie zlokalizowany jest także budynek sanitarno – szatniowy.

d) Stadion Miejski

Jest to najstarszy obiekt sportowy w Gminie Orzysz, wykorzystywany głównie przez Klub Sportowy Śniardwy Orzysz, prowadzący działalność sportową w zakresie piłki nożnej. Aktualnie posiada pełnowymiarowe boisko do piłki nożnej, trybuny o pojemności 400 miejsc siedzących oraz budynek szatniowo-sanitarny.

e) Boisko wielofunkcyjne z okólną bieżnią lekkoatletyczną

Oddany do użytku w 2013 roku obiekt wyposażony jest w okólną bieżnię lekkoatletyczną o długości 200 m, zeskok do skoku w dal, boisko trawiaste oraz boisko wielofunkcyjne do gry w koszykówkę, siatkówkę i tenisa ziemnego. Stanowi uzupełnienie kompleksu Sali widowiskowo-sportowej.

f) Obiekty przyszkolne

Na terenie Gminy Orzysz znajdują się także sale gimnastyczne będące uzupełnieniem bazy dydaktycznej placówek oświatowych. Wśród nich znajdują się dwie sale gimnastyczne przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Orzyszu (ul. Osiedle Robotnicze 11 i ul. Wojska Polskiego 14), sala gimnastyczna przy Zespole Szkół Ogólnokształcących w Orzyszu, sala gimnastyczna przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Okartowie i sala gimnastyczna przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Dąbrówce. Ten ostatni obiekt oddany został do użytku w 2017 roku i jest najmłodszym obiektem sportowym w Gminie Orzysz. Sprawia także, że każda szkoła na terenie Gminy Orzysz wyposażona jest w zadaszony obiekt do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

Imprezy i wydarzenia sportowe

W Gminie Orzysz co roku odbywa się około 60 różnego rodzaju imprez sportowych, organizowanych zarówno przez samorząd jak i stowarzyszenia działające w zakresie sportu. Obok popularnych wśród mieszkańców biegów patriotycznych, rozgrywek ligowych w ramach Orzyskiej Ligi Piłki Nożnej, turniejów i zawodów tematycznych dedykowanych konkretnym grupom odbiorców (siatkówka plażowa, badminton, piłka nożna, strzelectwo, zawody quadowe) organizowane są także zawody rangi Mistrzostw Polski (unihokej, wędkarstwo, akrobatyka sportowa).

Do najważniejszych imprez sportowych o zasięgu ogólnopolskim należy zaliczyć:

- a) **Bieg Tygrysa** – jest to bieg ekstremalny, przez wielu uznawany za najtrudniejszy bieg terenowy w Polsce. O jego niepowtarzalności stanowi także fakt, że niemal w całości rozgrywany jest na terenie kultowego poligonu Orzysz, na co dzień niedostępnego dla zwykłego cywila. Uczestnicy mają do wyboru jedną z czterech kategorii, zróżnicowanych pod względem długości i stopnia trudności. Oprócz morderczych dystansów 30 kilometrów rozgrywanych w Małej i Dużej Beczce, dodatkowo pokonywanych w stroju wojskowym, na biegaczy czekają także nieco łatwiejsze dystanse – 21 km. W Crossie Poligonowym i 12 km w Zaprawie. Jedną z charakterystycznych cech biegu jest także obecność na trasie sprzętu wojskowego wykorzystywanego przez wojska NATO, służącego jako przeszkody.
- b) **Zawody wędkarskie - Orzysz – Wędkarskie Serce Mazur** - wiosną 2019 roku Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji podpisał z Zarządem Głównym Polskiego Związku Wędkarskiego umowę, na mocy której na Jeziorze Orzysz organizowane są najważniejsze imprezy wędkarskie w Polsce. W 2019 roku w Orzyszu odbyły się zawody cyklu Garmin Fishing League oraz Indywidualne Mistrzostwa Polski w Wędkarstwie Spinningowym, a sam zbiornik stał się jednym z najpopularniejszych akwenów do wędkowania w Polsce. Świadczy o tym stale rosnąca liczba wędkarzy przyjeżdżających do Orzysza w celu uprawiania wędkarstwa.

Wnioski - największe problemy

- 1) Konieczność budowy nowego budynku sanitarno-szatniowego na Stadionie Miejskim
- 2) Brak bazy noclegowej zapewniającej możliwość zapewnienia zakwaterowania uczestnikom obozów
- 3) Niewystarczająca baza usług w zakresie wynajmu sprzętu turystycznego – kajaków, łodzi, sprzętu wędkarskiego, rowerów

Majątek gminy

Stan mienia gminnego

W skład składników mienia komunalnego wchodzi grunty tworzące zasób gruntów zabudowanych i niezabudowanych, grunty oddane w użytkowanie wieczyste na rzecz osób fizycznych i prawnych.

Stan mienia komunalnego na dzień 31.12. 2019 r. wynosi:

Ogólna powierzchnia gruntów stanowiących własność gminy 798,00 ha, tym gminny zasób nieruchomości stanowi 718,00 ha, w tym grunty oddane w użytkowanie wieczyste 80,00 ha, w tym:

- a) na rzecz osób fizycznych 65,00 ha,
- b) na rzecz pozostałych osób 15,00 ha.

Wartość mienia komunalnego gminy wynosi 102 043 427,97 zł

Nieruchomości tworzące gminny zasób nieruchomości stanowią grunty w rozbiciu na użytki:

- użytki rolne w tym tereny nieurbanizowane 196,00 ha,
- leśne i zadrzewione: 74,00 ha,
- zabudowane, zurbanizowane: 89,00 ha,
- drogi: 341,00 ha,
- tereny różne: 18,00 ha.

Sposób rozdysponowania gminnego zasobu nieruchomości przedstawia się następująco:

- a) Grunty przekazane w użyczenie: 21,7170 ha,
- b) Grunty przekazane w trwały zarząd dla jednostek organizacyjnych i na rzecz spółek z udziałem gminy: 13,4434 ha,
- c) Grunty przekazane w zarządzanie dla jednostek organizacyjnych i na rzecz spółek z udziałem gminy – cmentarze o pow. 19,7036 ha, w tym cmentarze nieczynne – 13,7000 ha,
- d) Grunty wydierżawione w ilości 47,6845 ha,

Pozostałe grunty zasobu gminnego to nieruchomości znajdujące się w bezpośrednim zarządzie gminy to są nieruchomości:

- a) drogi – 341,00ha
- b) grunty leśne i zadrzewione – 74,00ha;
- c) tereny różne, nieużytki, użytki kopalne, tereny rekreacyjno – wypoczynkowe – 18,00ha;
- d) grunty zabudowane i zurbanizowane – 89,00ha
- e) grunty rolne, w tym grunty nieurbanizowane – 93,4515ha.

Składnikiem mienia komunalnego są budynki i obiekty:

- a) budynki mieszkalne na terenie miasta 81 szt., w tym:
  - budynki, w których zawiązane są wspólnoty mieszkaniowe 74 szt.
  - lokale gminne w tych budynkach 359 szt.
- b) budynki mieszkalne na terenie wiejskim 14 szt., w tym:
  - budynki, w których zawiązane są wspólnoty mieszkaniowe 2 szt.
  - lokale gminne w tych budynkach - 15 szt.
- c) budynki gospodarcze na terenie miasta - 332 szt.
- d) budynki garażowe na terenie miasta – 39 szt.
- e) budynki gospodarcze na terenie wiejskim - 16 szt.
- f) budynku garażowe na terenie wiejskim - 3 szt.
- g) obiektów kulturalnych 18, w tym w 5-ciu obiektach znajdują się remizy strażackie
- h) 4 remizy strażackie,
- i) 1 obiekt służby zdrowia,
- j) 3 zespoły szkolno – przedszkolne wraz z obiektami towarzyszącymi,

- k) 1 gimnazjum wraz z obiektami towarzyszącymi,
- l) 2 biurowce administracyjne gminy,
- m) 1 Hala Widowiskowo – Sportowa.

Cała substancja mieszkaniowa na terenie miasta i terenie wiejskim wraz z zabudową gospodarczą, przekazana jest w administrowanie podmiotowi zewnętrznemu – Administrator Sp. z o.o., Oddział w Giżycku, która prowadzi remonty budynków komunalnych oraz windykację należności.

Infrastruktura komunalna administrowana przez Zakład Usług Komunalnych Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka Gminna w skład, której wchodzi:

- stacja uzdatniania wody,
- oczyszczalnia ścieków wraz z obiektami towarzyszącymi,
- zrekultywowane wysypisko śmieci,
- liczna sieć wodociągowa i kanalizacyjna wraz z obiektami na terenie miasta i terenie wiejskim,
- 3 cmentarze komunalne w tym 1 na terenie wiejskim.

Zakład Energetyki Ciepłej Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka Gminna w skład, której wniesiony jest majątek gminy w postaci działek, obiektów budowlanych i urządzeń zajmuje się systemem zaopatrywania w energię ciepłą i ciepłą wodę na terenie miasta.

Udziały w spółkach gminy wynoszą 3 463 661,08 zł.

W okresie od 01.01.2019 r. do 31.12.2019 r. uzyskano dochody:

- 1) Sprzedaż mienia komunalnego na plan 1 700 000,00 zł uzyskano dochód – 1 183 064,74 zł, w tym sprzedano:
  - 11 lokali mieszkalnych na rzecz najemców;
  - 1 lokal mieszkalny w formie przetargu ustnego ograniczonego do właścicieli lokali mieszkalnych w budynku;
  - 2 lokale mieszkalne w formie przetargu ustnego nieograniczonego;
  - 1 lokal użytkowy na rzecz najemców;
  - 1 lokal gospodarczy na rzecz najemców;
  - udział w wysokości 1/4 w zabudowanej działce wraz z taki sam udział w budynkach znajdujących się na tej działce na rzecz współwłaścicieli tej nieruchomości;
  - 3 działki pod zabudowę jednorodzinną w formie przetargu ustnego nieograniczonego;
  - 2 działek w formie bezprzetargowej na polepszenie warunków zagospodarowania nieruchomości sąsiednich – w trybie art. 37 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami;
  - 21 działek pod zabudowę garażową w formie przetargu ustnego nieograniczonego;
  - 6 działek rolnych w formie przetargu ustnego nieograniczonego;
  - 1 działka pod zabudowę usługową nieuciążliwą.
- 2) Wpływy z tytułu trwałego zarządu na plan 500,00 zł uzyskano dochód 474,12 zł.
- 3) Opłaty za użytkowanie wieczyste na plan 4 300,00 zł uzyskano dochód 4 866,38 zł.
- 4) Przekształcenie prawa użytkowania wieczystego we własność na wniosek osób posiadających to prawo na plan 25 000,00 zł uzyskano dochód 26 433,60 zł.
Przekształcono prawo użytkowania wieczystego w prawo własności:
  - 9 nieruchomości zabudowanych budynkami garażowymi,
  - z dniem 1 stycznia 2019 r. prawo użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowych, zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi i wielorodzinnymi przekształciło się w prawo własności - na podstawie art. 4 ust. 1 w związku z art. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r.

o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności tych gruntów (Dz. U. z 2018 r., poz. 1716 ze zm.)

5) Najem i dzierżawa mienia komunalnego na plan 217 991,00 zł uzyskano dochód 225 091,56 zł.

Zarządzanie gminą

Władze gminy

Burmistrz Orzysz - organ wykonawczy

W roku 2018 miały miejsce wybory samorządowe, w których mieszkańcy wybierali organy gminy na kolejną tym razem 5-letnią już kadencję. W wyniku wyborów z 88% poparciem mieszkańcy wskazali na stanowisko Burmistrza ponownie Pana Zbigniewa Włodkowskiego. W roku 2018 Burmistrz zarządzał gminą samodzielnie bez powołania Zastępcy Burmistrza ze względów na realizowany plan oszczędnościowy w gminie. Z początkiem roku 2019 na stanowisko Zastępcy Burmistrza powołana została Pani Beata Jażdżewska.

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Orzysz

Strategia Rozwoju Gminy Orzysz została przyjęta uchwałą Nr XIX/127/16 z dnia 27 stycznia 2016r. i obejmuje lata 2015-2025. Misja gminy została sprecyzowana: Gmina Orzysz- atrakcyjne miejsce dla mieszkańców, inwestorów i turystów. Główne cele strategiczne wyznaczone to:

- 1) Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej służącej poprawie spójności i konkurencyjności obszaru rozumianej jako poprawa dostępności komunikacyjnej, wzrost współpracy wewnątrzregionalnej, poprawa klimatu inwestycyjnego oraz wzrost atrakcyjności inwestycyjnej.
- 2) Efektywne wykorzystanie położenia oraz dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego obszaru w celu budowania potencjału do rozwoju usług turystycznych, poprawy atrakcyjności turystycznej i jakości życia mieszkańców Gminy Orzysz
- 3) Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska naturalnego, w tym obszarów prawnie chronionych poprzez budowę, rozbudowę i modernizację sieci wodno-kanalizacyjnych, poprawę efektywności energetycznej budynków oraz likwidację tzw. niskiej emisji.
- 4) Poprawa konkurencyjności lokalnej gospodarki poprzez rozwój kluczowych funkcji gospodarczych obszaru, jakimi są turystyka, agroturystyka i przetwórstwo rolno-spożywcze oraz branż zakwalifikowanych do tzw. inteligentnych specjalizacji regionu.
- 5) Poprawa jakości i dostępności usług społecznych poprzez poprawę bazy infrastrukturalnej, rozwój programów edukacyjnych, promocji i profilaktyki zdrowotnej oraz kompleksowej aktywizacji dzieci, młodzieży, osób dorosłych, seniorów, niepełnosprawnych i wykluczonych społecznie
- 6) Zapewnienie odpowiednich warunków do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego jako elementu kapitału społecznego będącego fundamentem nowoczesnej gospodarki i zrównoważonego rozwoju.

Realizację strategii stanowią przede wszystkim wykonywanie inwestycji, szczegółowy wykaz inwestycji prezentuje załącznik nr 1 do niniejszego raportu. Opracowano i przygotowano szereg projektów inwestycyjnych. Niestety kilka znaczących wniosków o dofinansowanie nie zostało pozytywnie rozstrzygniętych, w tym: budowa drogi gminnej przy ul. 1 maja w Orzyszu, czy dobudowa budynku gminnego w Okartowie o wiejskie centrum kulturalno-rekreacyjne.

Urząd Miejski w Orzyszu - aparat pomocniczy Burmistrza

Siedzibę zmienił Urząd Miejski w Orzyszu, przenosząc ją do ścisłego centrum miasta do wyremontowanego Ratusza przy ulicy Rynek 3. Do budynku, który kilkanaście lat straszył w centrum miasta i zdewastowany niszczał. Urząd funkcjonuje w strukturze wydziałowej. W urzędzie funkcjonowały następujące wydziały:

- 1) Finansowy
- 2) Organizacyjny
- 3) Spraw obywatelskich, w tym Urząd Stanu Cywilnego

- 4) Kultury, promocji, turystyki i sportu
- 5) Pozyskiwania funduszy, strategii i rozwoju
- 6) Inwestycji, gospodarki komunalnej, planowania i ochrony środowiska
- 7) Oświaty i edukacji

Na czele każdego wydziału stoi jego naczelnik odpowiadający bezpośrednio przed Burmistrzem za realizację zadań publicznych z danego obszaru.

W roku 2019 do budynku ratusza przeniesiony został Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej oraz dwie spółki gminne Zakład Usług Komunalnych i Zakład Energetyki Ciepłej.

Rada Miejska w Orzyszu - organ stanowiący gminy

Skład osobowy Rady Miejskiej w Orzyszu w roku 2019 nie uległ zmianie. Radzie przewodniczyła Pani Anna Pilarczyk. Wraz z początkiem nowej kadencji wprowadzone zostały zmiany w Statucie Gminy. Funkcjonowała nowa stała komisja ds. skarg, wniosków i petycji w strukturze Rady, a głosowania uchwał na sesji były przeprowadzane imiennie w wykorzystaniem systemów informatycznych. Sesje Rady Miejskiej były transmitowane online za pośrednictwem internetu.

Realizacja uchwał Rady Miejskiej w Orzyszu

Rada Miejska w Orzyszu w roku 2019 podjęła 104 (93) uchwały, których wykonanie powierzyła Burmistrzowi Orzysza. Zmian w budżecie uchwalonych zostało 12, zaś w wieloletniej prognozie finansowej 9. Wszystkie uchwalone zmiany zostały do budżetu wprowadzone i zrealizowane.

Rada uchwaliła obowiązkowe programy roczne:

- 1) Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2019;
- 2) Gminny Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt;
na terenie gminy Orzysz w 2019 roku;
- 3) Określenia sezonu kąpielowego na terenie Gminy Orzysz w 2019 roku;
- 4) Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2013 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie na 2020 rok.

Rada w 2019 roku podejmowała zmiany statutu, programy i regulaminy wieloletnie:

- 1) Zmiany w regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Orzysz;
- 2) Przyjęcie „Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Orzysz na lata 2020-2025”
- 3) Ustalenia planu sieci publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Orzysz oraz określenia granic obwodów publicznych szkół podstawowych, od dnia 1 września 2019 r.
- 4) Określenie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Orzysz.
- 5) Zmiany w Statucie Rady Seniorów Gminy Orzysz
- 6) Zmiany w Statucie Samodzielnego Publicznego Miejsko – Gminnego Ośrodka Zdrowia w Orzyszu
- 7) Ustalenia planu sieci publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Orzysz.
- 8) Zmiany Statutu Gminy Orzysz;
- 9) Ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie Gminy Orzysz.
- 10) Zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia statutów sołectw położonych na terenie Gminy Orzysz.
- 11) połączenia sołectwa Osiki i sołectwa Dąbrówka.
- 12) Przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obrębach geodezyjnych Pianki, Grądy, Aleksandrowo gm Orzysz.

- 13) Określenia zasad udzielania dotacji celowej z budżetu Gminy Orzysz na zadania służące ochronie powietrza, polegające na wymianie nieekologicznych źródeł ogrzewania na proekologiczne w budynkach mieszkalnych położonych na terenie Gminy Orzysz.
- 14) Uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części gminy Orzysz w obrębie geodezyjnym Ogródek.
- 15) Przyjęcie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021.
- 16) Uchwalenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części miasta Orzysz.
- 17) Przyjęcie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Orzysz na lata 2019-2022”
- 18) Ustalenie regulaminu określającego zasady udzielania dotacji celowej z budżetu Gminy Orzysz na realizację inwestycji związanych z budową przydomowych oczyszczalni ścieków.
- 19) Określenie wymagań jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych na terenie gminy Orzysz.

Decyzją Rady gmina Orzysz wystąpiła ze Stowarzyszenia Lokalnej Organizacji Turystycznej „Mazury Południowe”, co Burmistrz wykonał zawiadamiając powyższe organizacje o wystąpieniu. Rada w drodze uchwał zdecydowała o przystąpieniu do współpracy partnerskiej pomiędzy Gminą Orzysz a Gminą Janowiec oraz miastem Jelsk na Białorusi.

W 2019 roku połączyły się dwa sołectwa; Sołectwo Dąbrówka i Sołectwo Osiki i powstało Sołectwo Dąbrówka Osiki. Od tego momentu w Gminie Orzysz jest 26 sołectw.

Gminne instytucje

W 2019 roku funkcjonowały następujące powołane przez gminę podmioty:

Gminne jednostki organizacyjne:

- 1) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Orzyszu
- 2) Środowiskowy Dom Samopomocy w Orzyszu
- 3) Środowiskowa Świetlica Socjoterapeutyczna w Orzyszu
- 4) Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Orzyszu
- 5) Zespół Szkolno-Przedszkolny w Orzyszu
- 6) Zespół Szkolno-Przedszkolny w Okartowie
- 7) Zespół Szkolno-Przedszkolny w Dąbrówce

Gminne instytucje kultury:

- 1) Dom Kultury w Orzyszu z biblioteką
- 2) Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej

Gminne osoby prawne:

- 1) Samodzielny Publiczny Miejsko-Gminy Ośrodek Zdrowia w Orzyszu

Gminne spółki:

- 1) Zakład Usług Komunalnych w Orzyszu
- 2) Zakład Energetyki Ciepłej w Orzyszu

Przynależność do stowarzyszeń, korporacji i związków

Gmina Orzysz jest członkiem następujących stowarzyszeń i organizacji pozarządowych:

- 1) - Stowarzyszenie Wielkie Jeziora Mazurskie 2020 w Mikołajkach
- 2) - Lokalna Grupa Działania „Mazurskie Morze” w Orzyszu

- 3) - Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej
- 4) – Mazurski Związek Międzygminny Gospodarka Odpadami w Giżycku

Współpraca krajowa i zagraniczna

Gmina Orzysza posiada podpisane umowy o współpracy partnerskiej z:

Partnerami z Polski:

- Gmina Miasto Zgierz - podpisane w dniu 14.07.2001r.
- Gmina Sokółka porozumienie intencyjne podpisane w dniu 19.06.2015r.
- Gmina Janowiec – podpisane w dniu 8.09.2019r.

Partnerami z zagranicy:

- Gmina Kropp, Niemcy - podpisane w dniu 12.07.2002r.
- Rejon Wołodarsk- Wołyński i Gmina Wołodarsk Wołyński, Ukraina - podpisane w dniu 07.07.2006r. Obecnie miasto i rejon Horoszków.
- Gmina Rejonowa Skuodas, Litwa- podpisane w dniu 02.07.2010r.
- Gminą Gori, Gruzja - podpisane w dniu 07.05.2016r.
- Gminą Jelsk, Białoruś – podjęta uchwała Rady Miejskiej, porozumienie będzie podpisane w 2020 roku.

Gmina Orzysz zawarła też porozumienia o wspólnej realizacji projektów z gminami Alitus, Varena i Łódzdzie na Litwie oraz z miastem Gusiew w Rosji (Obwód Kaliningradzki).

Budżet obywatelski

Budżet obywatelski w roku 2019 nie był realizowany. Dla gmin tej wielkości jak Orzysz jest to zadanie fakultatywne, co oznacza, że samorząd może podjąć tę inicjatywę, ale nie musi. Budżet obywatelski prowadzony w zaproponowanej przez ustawodawcę formie nie przyjął się w gminie Orzysz, choć podjęto kilka lat temu tę próbę. Prowadzone są natomiast z powodzeniem inne działania mające na celu włączenie obywateli w podejmowanie decyzji o przyszłych projektach. Są to przede wszystkim fundusze sołeckie na terenach wiejskich, czy Program „Wspólne podwórko” w mieście. Program w ramach regrantingu realizowany jest na terenie gminy poprzez dofinansowanie inicjatyw lokalnych społecznych. W roku 2019 wydatkowano w ramach tego Programu kwotę 120 000,00zł.

Partycypacja społeczna

Burmistrz Orzysza wspólnie z Radą Miejską w Orzyszu powołał szereg podmiotów doradczo-opiniujących, które w wybranych obszarach życia mieszkańców współtworzą politykę, projekty, działania i prawo obowiązujące.

Do aktywnie działających należą:

- Gminna Rada Seniorów
- Młodzieżowa Rada Gminy
- Społeczna Rada przy Ośrodku Zdrowia
- Konwent Sołtysów
- Kolegium dyrektorów szkół
- Rada Sportu
- Rada kultury
- Rada przy Muzeum

Na stronach BIP funkcjonuje Platforma konsultacji społecznych, gdzie zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej w Orzyszu publikowane są wszystkie prowadzone konsultacje społeczne. W roku 2019 przeprowadzono konsultację społeczną dokumentu Roczny Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz zmian w Statucie Gminy Orzysz. Dwukrotnie prowadzone były konsultacje z mieszkańcami w sprawie przebiegu drogi ekspresowej S16.

Tradycyjnie założenia i kierunki działań na kolejny rok Burmistrz Orzysza przedstawia na spotkaniach wiejskich oraz w mieście z różnymi grupami społecznymi. Jest to miejsce do dyskusji nad przyszłymi zamierzeniami, zasadnością ich realizacji oraz sposobie wykonania.

Polityka informacyjna

Źródłem informacji o pracy Burmistrza, Rady, jednostek, spółek jest Biuletyn informacyjny Gminy Orzysz. Miesięcznik wydawany jest w ilości 1500szt. i kolportowany za pośrednictwem sołtysów oraz placówek handlowych na terenie miasta. Biuletyn jest wydawnictwem bezpłatnym i ma charakter wyłącznie informacyjny. Na jego łamach nie ma reklam, materiałów sponsorowanych itp.

Codziennym aktualnym źródłem informacji o działalności organów i jednostek gminy są portale społecznościowe FB. Niemal wszystkie jednostki posiadają własne fanpage`e. Poza tym każdy podmiot prowadzi stronę internetową. Funkcjonują również odrębne strony dla ważniejszych wydarzeń w gminie jak Walka Czołgów czy Bieg Tygrysa.

Burmistrz Orzysza składa na każdej sesji Rady Miejskiej w Orzyszu szczegółową Informację o działalności Burmistrza Orzysza pomiędzy sesjami Rady. Informacja jest publikowana na stronie BIP.

Wnioski

- 1) Stale rozwijana jest współpraca partnerska z krajowymi i zagranicznymi partnerami, skutkująca wspólnym sięganiem po środki zewnętrzne na realizację celów.
- 2) Skutecznie prowadzona i rozwijana jest marka Orzysz Wojskowa Stolica Polski, dająca rozpoznawalność miastu w całym kraju.
- 3) Ilość, a przede wszystkim aktywność podmiotów współuczestniczących w decydowaniu o kierunkach działania samorządu świadczy o wysokim zainteresowaniu mieszkańców sprawami swojej gminy.

Załącznik nr 1 do Raportu: Inwestycje w 2019 roku

Nazwa zadania inwestycyjnego realizowanego w 2019 roku	Poniesione wydatki	Środki z budżetu gminy	Środki zewnętrzne	Szczegółowe wydatki	Cel wydatkowania
Budowa przyłącza kanalizacyjnego w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Okartowie	59 850,00	59 850,00	0,00	6150,00 53 700,00	Projekt techniczny Wykonanie inwestycji
Remont dróg gminnych na terenie wsi Czarne	129 535,53	79 535,53	50 000,00	129 323,03 150,00 62,50	Wykonanie inwestycji Wypis z rejestru gruntów Kopia mapy ewidencyjnej- projekt dofinansowany z budżetu województwa Warmińsko- Mazurskiego w ramach wyłączenia gruntów z produkcji rolnej- drogi dojazdowe do pól i gruntów rolnych
Opracowanie dokumentacji technicznej na remont i przebudowę ulicy 1 Maja w Orzyszu	46 986,00	46 986,00	0,00	46 986,00	Projekt techniczny- opracowany w celu złożenia wniosku o dofinansowanie z Funduszu Dróg Samorządowych
Mazurska Pętla Rowerowa / Etap II - Południowo-wschodni Trakt Rowerowy Krainy Wielkich Jezior Mazurskich	36 469,18	6 604,57	29 864,61	5965,18 30504,00	Uzyskanie pozwolenia na budowę Aktualizacja dok. Technicznej Mazurska Petla Rowerowa RPO Warmia i Mazury
Podtrzymanie transgranicznego dziedzictwa historyczno-kulturalno-przyrodniczego poprzez zagospodarowanie terenów zielonych oraz ochronę zasobów wodnych w miastach partnerskich Polski i Rosji	9 150,00	9 150,00	0,00	3000,00 6150,00	Aktualizacja dok. technicznej Aktualizacja dok. Technicznej- do złożenia projektu o dofinansowanie inwestycji z programu Polska - Litwa- Zagospodarowanie Ogródka Jordanowskiego
Budowa monitoringu w mieście Orzysz	37 761,57	37 761,57	0,00	9 246,48 28 515,09	Monitoring w mieście Monitoring na "Promenadzie"

Remont i adaptacja budynku po byłym hotelu Mazury na budynek Ratusza w Orzyszu w tym - Głęboka termomodernizacja energetyczna budynku	324 064,42	89 620,66	108 362,12 126 081,64	144 064,40 180 000,02	Przebudowa inst. - rekuperacja Docieplenie ścian od wewnątrz Projekt realizowany w ramach RPO Warmia i Mazury
Budowa budynków pełniących funkcje zaplecza wiejskiego centrum rekreacji i kultury w miejscowościach, Gaudynki, Grzegorz, Dziubiele, Ublik, Czarne, Osiki, Mikosze, Rostki Skomackie, Suchy Róg, Wężewo.	456 273,53	456 273,53	0,00	28,00 293,97 689,00 207 750,00 241 288,56 5 535,00 689,00	Dziennik budowy Badanie wody Zwiększenie mocy PGE Realizacja inwestycji - Grzegorz Realizacja inwestycji - Gaudynki Aktualizacja projektu Zwiększenie mocy - PGE
Modernizacja Stadionu Miejskiego w Orzyszu	127 241,80	77 941,80	49 300,00	127 241,80	Instalacja nawodnienia boiska Pielęgnacja murawy montaż siedzisk ogrodzenie panelowe likwidacja bieżni utwardzenie kostką brukową - inwestycja dofinansowana z budżetu Samorządu Województwa Warm.-Maz. w ramach konkursu pn.,, Małe granty na infrastrukturę sportową"
Razem	1 227 332,03	863 723,66	363 608,37		